

FORSVARET

Forsvarets høgskole

**USAs, Storbritannias og Frankrikes vilje til å true
og benytte militærmakt ved et tvangsdiplomati -**

Hvordan kan dette forklare utfallet av Kosovokrisen?

Eivind Flaa

Masteroppgave
Forsvarets høgskole

Høst 2016

Forord

Som ung offiser i Hæren opplevde jeg diskusjon blant kolleger om luftkampanjen under Kosovokonflikten, våren i 1999. Jeg minnes at mange mente at det måtte sendes bakkestyrker, hvis ikke ville «NATO tape krigen». I ettertid har jeg reflekter, og lært, en del om hvordan militærmakten er et verktøy for politiske handlinger, og ikke for sin egen del. I caset om Kosovo stod politikerne ovenfor en rekke vanskelige valg i skjæringspunktet mellom politikk og militærmakt. Dette har vært utgangspunktet for min nysgjerrighet om å studere dette forholdet nærmere.

Først vil jeg takke min veileder, oberstløytnant (phd) Tormod Heier, for verdifull veiledning og rettleiding. Jeg vil også takke forsker Anders Kjølberg for at du hjalp meg med å finne tema og case, samt gode råd og veiledning underveis.

Denne oppgaven ble gjennomført som en del av et pilotprosjekt for det nye deltids masterstudiet ved Forsvarets høgskole. Stor takk også til mine medstudenter, Lars Tore Elvesveen og Joakim Th. Aspelund.

Ved Krigsskolen har det jobbet en rekke personer som har gjort masterstudiet mulig: dekan Reidar Skaug, major Per Krogdal, major Sondre Sørli Larsen og bibliotekar Rita Hansen fortjener alle en stor takk.

Takk skal også Tord Bergesen ha for korrektur og gode råd, og takk til Arne Breivik Furumo for at du i sin tid var en inspirerende medstudent på Blindern!

Takk til mor og far kloke ord og støtte.

Ikke minst, takk til Cecilie og jentene våre, som har motivert og satt av tid og rom slik at jeg kunne studere da jeg hadde behov.

Til slutt – alle feil i oppgaven står for min regning, naturligvis.

Eivind Flaa

Lillehammer, 30. januar 2017

Sammendrag

Formålet med denne oppgaven er å undersøke militærmaktens muligheter og begrensninger gjennom krisehåndteringsstrategien *tvangsdiplomati*, og finne svar på om trusselen om bruk av militærmakt og diplomatiske incentiver bidrar til politisk utfall mellom stater i internasjonal politikk.

I oppgaven har jeg undersøkt viljen til å true og benytte militærmakt blant de mest toneangivende tvangsstatene i Vesten (USA, Storbritannia og Frankrike) i forbindelse med tvangsdiplomati mot Serbia under Kosovokrisen i 1998-99.

Problemstillingen er: *Hvordan kan USAs, Storbritannias og Frankrikes vilje til å true og benytte militærmakt forklare utfallet av Kosovokrisen?*

For å besvar dette spørsmålet har jeg benyttet kvalitativ analyse av tvangsstatene langs tre variabler som tvangsdiplomati-teorien *Ideal Policy* hevder vil påvirke tvangsstatenes vilje til å gjennomføre tvangsdiplomati, og dermed viljen til å true og bruke makt.

Analysen indikerer at *tvangsstatenes egeninteresse* er avgjørende for om de er villige til å true og benytte militærmakt, men også *at utsikten for en militær suksess og støtten i hjemlandet* påvirker, og at variablene er drivere for hvilket tvangsmiddel statene er villige til true med.

Hovedkonklusjonen er at tvangsstatene hadde et *interessedrevet* mønster som den viktigste driveren for økt *vilje* til å true og benytte militærmakt. Dette skyldtes utviklingen i konflikten, og at dette utvidet mulige maktmidler så lenge det påvirket de strategiske *egeninteressene*.

Årsaken til dette var at motparten, Serbia, ikke oppfattet trusselen på samme måte som tvangsstatene og dermed ikke reagerte på trusselen slik tvangsstatene forventet. Serbia var først villige til å gi etter da trusselen om økt maktbruk med bakkestyrker ble sannsynlig, og at trusselen først ble oppfattet som troverdig fra det øyeblikket.

Summary

The purpose of this thesis is to examine opportunities and limitations of military force through *coercive diplomacy*, and find out whether a treat of use of military force and diplomatic incentives can contribute to political outcome in international politics.

In the thesis I have examined the *will* to threat and use military force of the states that “leads the fashion” among the coercive states of the West (USA, Great Britain and France) during the coercive diplomacy against Serbia during the Kosovo crisis in 1998-99.

The research question is: *How can USA`s, Great Britain`s and France`s will to threat and execute military force explain the outcome of the Kosovo crisis?*

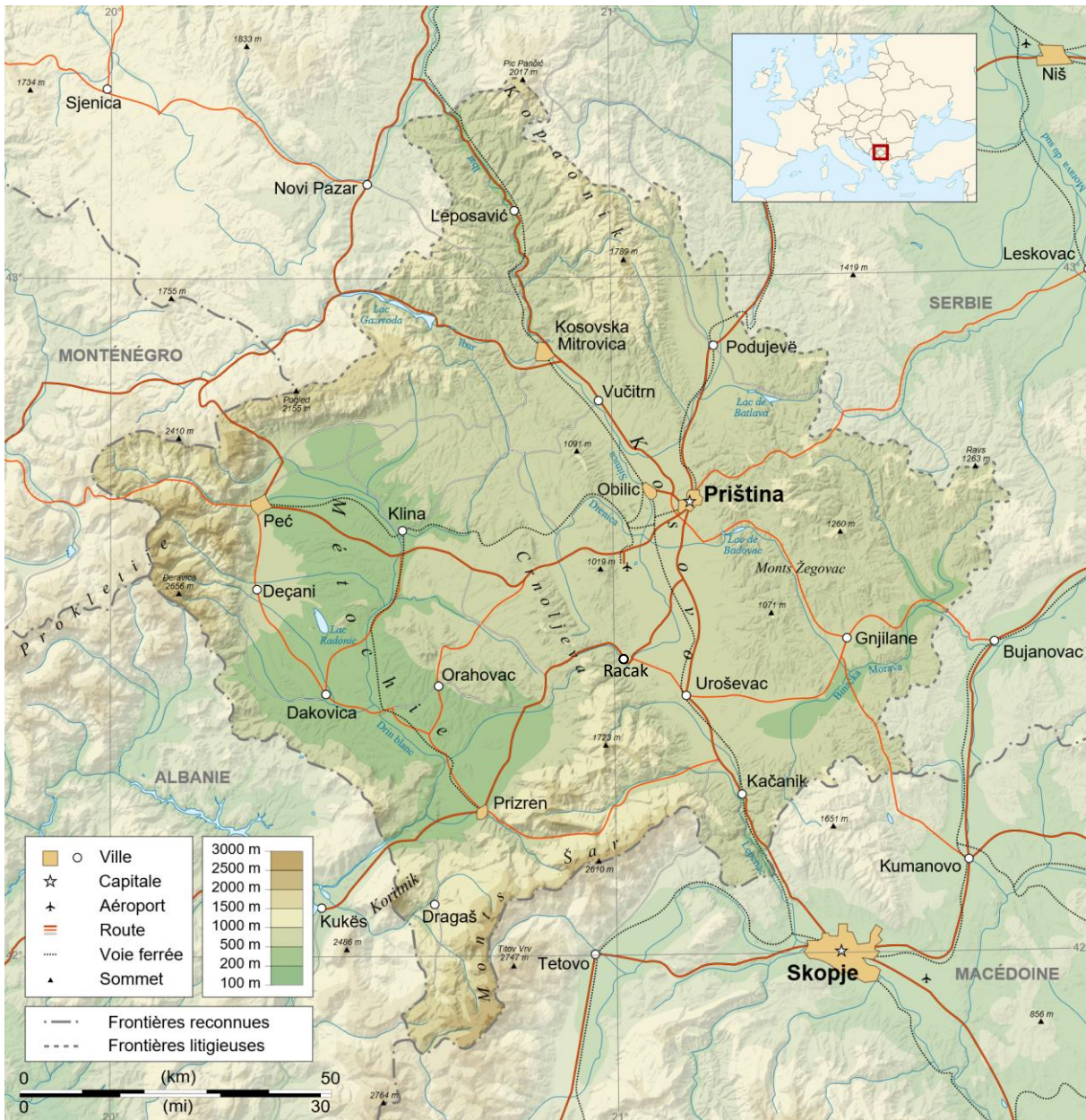
To answer this question, I have used qualitative research analysis on three variables that the coercive diplomacy theory, Ideal Policy, claims to influence the coercive states` will to implement coercive diplomacy, and thereby the will to threat and use force.

The analysis indicates that the key variable *interests of the coercive states* is decisive for the will to threaten and use military force, but also that the *prospects of military success* and *domestic support* influence the coercive measures.

The main conclusion is that USA, Great Britain and France all had interest-driven will-producing patterns, and that the key variable was the main cause for the will to threat and use military force. The reason was the evolution of the conflict that expanded possible coercive measures as long as the evolution affected the coercive states` strategic interests.

The opponent part, Serbia, did not perceive the threat in the same manner as the coercive states, and thus Serbia did not respond to the threat as expected. Serbia`s will to yield was first initiated when the coercive measures was possibly to be expanded to ground troops, and Serbia perceived the threat as credible.

Kosovo

Kilde: © Sémhur / Wikimedia Commons

Innholdsfortegnelse

1. Innledning og problemanalyse	s. 1
2. Konflikten i Kosovo	s. 5
3. Teoretiske perspektiver på tvangsdiplomati	s. 16
4. Indikatorer og metode	s. 23
5. Analyse av viljen til å benytte og true med makt	s. 31
5.1 Egeninteresser	s. 31
5.1.1 USA	s. 31
5.1.2 Storbritannia	s. 37
5.1.3 Frankrike	s. 44
5.2 Utsikten for militær suksess	s. 51
5.2.1 USA	s. 51
5.2.2 Storbritannia	s. 56
5.2.3 Frankrike	s. 58
5.3 Støtte i hjemlandet	s. 61
5.3.1 USA	s. 61
5.3.2 Storbritannia	s. 65
5.3.3 Frankrike	s. 67
6. Konklusjon – mønster og utfall av Kosovokrisen	s. 70
Litteraturliste	s. 73

1. Innledning og problemanalyse

Målet med denne oppgaven er å undersøke militærmaktens muligheter og begrensinger gjennom krisehåndteringsstrategien *tvangsdiplomati* (eng: coercive diplomacy). Hensikten er å få mer kunnskap om hvordan trusselen om bruk av militær makt og bruk av diplomatiske incentiver bidrar til politiske utfall mellom stater i internasjonal politikk.

Bakgrunn/Problemanalyse

Under det diplomatiske presset i forkant av Kosovokrigen ble det i 1998 vedtatt to Sikkerhetsrådsresolusjoner hjemlet i kapittel VII (Res 1160 og 1199) mot både serbiske myndigheter på sivil og militær side, og Kosovos frigjøringshær (UCK). Hensikten var å unngå en ny krig med potensielt store humanitære lidelser som resultat på Balkan.

Likevel fortsatte kamphandlingene, og NATO etablerte i oktober 1998, med bakgrunn i Sikkerhetsrådsresolusjon 1160 og 1199, en ordre for å klargjøre til luftangrep mot serbiske mål for å sette makt bak kravene. Dette utløste sterke reaksjoner spesielt fra sikkerhetsråds-medlemmet Russland, men også Kina (Wheeler 2000: 259-262). Serbia og Russland var allierte fra langt tilbake i tid og dette forholdet spilte en viktig rolle for Russlands motstanden

Da et sterkt internasjonalt diplomatisk press for å få serbiske myndigheter og Kosovoalbanerne til å forhandle mislyktes, innledet NATO sine luftangrep mot serbiske mål fra 24. mars til 10. juni 1999, da Slobodan Milosevic undertegnet fredsavtalen (Evans 2008: 29).

Rent militært var det forventet at en liten stat som Serbia ville gi etter for tvangsdiplomati. Likevel valgte serberne konflikt fremfor en fredelig løsning.

Luftmakt er ikke isolert regnet som garanti for å vinne en krig eller å tvinge en stat til å endre sin politikk fordi motstanderen ikke fratras muligheten til å nå sine mål på bakken om denne ikke også blir utsatt for en kombinasjon av luft- og landmakt (Pape 1996: 314-5). Likevel ble kun luftmakt verktøyet som ble benyttet i tvangsdiplomati for å tvinge de serbiske myndighetene til forhandlingsbordet.

Samtidig er det viktig å vurdere andre forhold, eller endringer i forutsetningene som for eksempel økonomiske sanksjoner; KLA; og Russlands avmakt, som kan ha bidratt til serbernes beslutning. Hvis det er dette som har vært avgjørende for serbisk ettergivelse, så må det stilles spørsmål om det egentlig var tvangsdiplomati som presset serberne til forhandlingsbordet.

Definisjon tvangsdiplomati

Lawrence Freedman har gjennom sitt generelle begrep for bruk av trusler i internasjonal politikk, *tvangsstrategi* (eng: strategic coercion), etablert en teoretisk paraplymodell for ulike trusselbaserte strategier som brukes for å påvirke atferden til andre stater. Freedman definerer et hovedskille hvor han benytter Thomas Schellings beskrivelse av opptreden med trusler hvis hensikt er å tvinge motparten til å gjøre noe; eller opptreden for å få motparten til å avstå fra å gjøre noe av frykt for konsekvensene (Schelling, 1966, s. 69-71).

Freedmans hovedskille er derfor på den ene siden *passiv avskrekking* (eng: deterence), der hensikten er å forhindre en motpart fra å gjennomføre en handling ved å overbevise om at det ikke vil lønne seg. På den andre siden defineres *aktiv tvang* (eng: compellence), der hensikten er å få motparten til å utføre, eller å stoppe, en handling etter at den har startet (Freedman, 1998, s. 18-19; Jakobsen, 1998, s. 11-12).

Skillet mellom aktiv og passiv avskrekking er bestemt av timingen og initiativet til hvem av aktørene som må ta det første skrittet. Dette vises ved avskrekking med en snubletråd som ligger *passivt* og melder fra om motparten som skal avskrekkes likevel krysser grensen. Skal tvangsstaten derimot tvinge en motpart til å forandre sin strategi så er tvangsstaten selv nødt til å være *aktiv*. Med andre ord, for å tvinge frem en handling kreves et ris bak speilet i form av potensiell bruk av straff helt frem til motparten agerer (Schelling, 1966, s. 70).

Tvangsdiplomati er en *aktiv* tvangsstrategi som er nært beslektet med *avskrekking* (eng: deterence), *tvang* (eng: compellence) og *utpressing* (eng: blackmailing). I likhet med disse spiller tvangsdiplomati på *straff* ved å true med bruk av militærmakt. Samtidig skiller tvangsdiplomati seg noe fra de andre ved også å spille på *belønning*. Å være åpen for dialog for å forhandle frem løsninger, selv om det kan innebærer en begrenset bruk av militær makt er essensielt. Dette viser det brede spennet som tvangsdiplomati brukes innenfor. Årsaken er at stater benytter seg av denne strategien nettopp for å spare kostnadene i forhold til om de skulle bruke full militærmakt for å tvinge gjennom sine politiske mål (Jakobsen 1998: 11-14; Jakobsen 2007: 29). Sett fra motpartens side omtaler Freedman dette i to former for kostnader: kostnadene ved å *motsette* seg krav; og kostnadene ved å *bøye av* for krav (Freedman, 1998, s. 29).

Ved generell og teoretisk forklaring benyttes begrepsparet *tvangsstat* om den som utøver tvangsdiplomati, og *motpart* om den som utsettes for dette. Aktørene kan være annet enn

bare stater, for eksempel en internasjonal organisasjon, men teorien som anvendes i oppgaven er utledet av empiriske studier av stater.

Tvangsdiplomati er ikke tillatt ifølge FN-paktens artikkel 2 (4)¹, og det er kun FNs Sikkerhetsråd (UNSC) som kan gi mandat om maktbruk. Slik sett er krisen i Kosovo av spesiell interesse, da dette ikke var en konflikthåndtering med folkerettslig mandat.

En måte å analysere caset Kosovo på er fra tvangsstatens side for å undersøke om tvangsdiplomati i forkant av Kosovokrigen var godt nok for å kunne unngått en krig, og samtidig se om det er andre sider ved tvangsstaten som kan forklare utfallet. Samtidig står motparten alltid ovenfor et valg hvor den må veie kostnadene ved å bøye av for kravene eller ei, og eventuelt forsøke et mot-krav eller mot-trussel i en forhandlingssituasjon.

Dermed trekkes det inn en dimensjon om at statene som truer må forstå hvordan motparten oppfatter de fremsatte trusselen. Om dette ikke er kjent for den som truer kan det være vanskelig å få grep på hvor deres tvangskrav vil føre vei (Freedman 1998: 29-31, 36).

Ved to av fire omganger med tvangsdiplomati mot Kosovo i perioden 1998-1999 ble det brukt en såkalt *ideal policy*, definert i denne oppgaven som forhold som må være til stede for å kunne føre et vellykket tvangsdiplomati. Kun ved disse to omgangene (september-oktober 1998 og mars-juni 1999) er det ifølge den danske statsviteren Pete Viggo Jakobsen vurdert at tvangsdiplomati fungerte, mens det feilet ved de to andre, da man ikke truet med overbevisende militærmakt, eller ikke benyttet belønning (Jakobsen 2007).

Oppgaven vil derfor undersøke dynamikken og påvirkningene på de politiske beslutningene i forbindelse med krisen i forkant og under Kosovokrigen. Undersøkelsen vil gå langs tre variabler som teorien om ideal policy legger til grunn for om vestlige stater² vil føre tvangsdiplomati eller ei. Dette er statenes egeninteresse; utsikten til en militær seier; og støtten i hjemlandet.

Problemstillingen er derfor:

Hvordan kan USAs, Storbritannias og Frankrikes vilje til å true og benytte militærmakt forklare utfallet av Kosovokrisen?

¹ «Alle medlemmer skal i sine internasjonale forhold avholde seg fra trusler om eller bruk av væpnet makt mot noen stats territoriale integritet eller politiske uavhengighet eller på noen annen måte som er i strid med de Forente Nasjoners formål».

² Med vestlige stater menes liberale demokratier. Dette er viktig for å forstå den politiske- og militære kulturen som legges til grunn fra tvangsstatenes side, da dette preges av ideologi og verdier innen vestlig politisk kultur (de Wijk 2005: 16).

Avgrensning

Oppgavens problemstilling avgrenses til å undersøke forhold på det politiske nivået i perioden 1998-99. Selv om det var i alt 19 vestlige stater som deltok på NATOs side i krigen, så vil oppgaven kun studere de toneangivende tvangsstatene i Vesten, USA, Storbritannia og Frankrike. Årsaken er at med både fast sete i FNs sikkerhetsråd (UNSC) og i Kontaktgruppen var dette vestlige statene med mest gjennomslagskraft, samtidig som at de hadde forskjellige geografiske plassering og interesser.

Plan for gjennomføring

Først beskrives et historisk bakteppe for konflikten i kapittel 2, med hendelsesforløpet i forkant og under konflikten. Deretter, i kapittel 3, presenteres et teoretisk rammeverk som gjør det mulig å tolke og forstå konflikten innenfor teorien av *Ideal Policy*, som beskriver hvilke forhold som må være tilstede for at et tvangsdiplomati skal være vellykket. Her presenterer også variablene med utledede hypoteser.

I kapittel 4, metode, viser jeg hvordan teorien kan brukes til å måle tvangstatenes vilje, blant annet for å sikre nødvendig validitet og reliabilitet i den påfølgende empiriske analysen.

I dette ligger også operasjonaliseringen av variablene i indikatorer som skal benyttes for å identifisere hvilke nivå den enkelte variabel var på under konflikthåndteringen.

I kapittel 5 gjennomføres den empiriske analysen strukturert langs de tre variablene. Til slutt, i kapittel 6, utledes en slutning om hvilket mønster som kan forklare USAs, Storbritannias og Frankrikes vilje til å true og benyttet militærmakt i forbindelse tvangsdiplomati mot Serbia, og som kan forklare utfallet.

2. Konflikten i Kosovo – bakgrunn og hendelser

I dette kapittelet vil jeg først presentere historisk bakteppe, deretter bakgrunnen og hendelsene som fant sted i forkant og under Kosovokrigen.

Bakgrunnen for motsetningene – røttene til konflikten

Røttene til konflikten i Kosovo går flere hundre år tilbake. En av de viktigste hendelsene var det serbiske nederlaget 28. juni 1389 da det i utkantene av dagens hovedstad, Pristina, stod slaget ved Kosovo Polje mellom serbere og tyrkere. Både prins Lazar av Serbia og den tyrkiske sultan Murat ble drept, men Kosovo ble etter slaget innlemmet i det Ottomanske riket (Malcolm, 1998, s. 61).

Et tilsvarende slag om Kosovo stod i 1448 mellom ungarerne og ottomanene, og da Konstantinopel ble tatt av ottomanene i 1453, satte dette spenningene i regionen for fremtiden hvor ottomanene kontrollerte den nesten helt frem til første verdenskrig (Malcolm, 1998, s. 89).

Kosovos etnisk albanske befolkning økte betraktelig under det Ottomanske riket, og i tillegg utvandret store deler av den serbiske befolkningen i 1690 til Ungarn under den Ottomanske-Habsburgske krigen (Mønnesland, 2006, s. 97).

Nederlaget ved Kosovo Polje i 1389 ble en serbisk ortodoks kult over prins Lazars død som et utgangspunkt for en historisk mytologi, *Kosovomyten*, som la til grunn en serbisk statsdannelse hvor Kosovo stod sentralt. Denne historisk tolkning vektla både serbisk storhetstid og nederlag hvor rollen som både stormakt, offer og martyren prins Lazar var samlende for en felles serbisk språklig og religiøs identitet. Myten ble benyttet fra 1800-tallet med mål om å hevne den gamle tiden, og står fortsatt sentralt i serbisk tenkning i dag. Holdninger om at det meste kan tilgis for å oppnå målet banet vei for etnisk rensning. Dette skapte spenninger som kom klart til uttrykk gjennom oppblomstring av serbisk nasjonalisme mot de muslimske albanere (Malcolm, 1998, s. 58, 77-80; Mønnesland, 2006, s 94-95).

På 17- og 1800-tallet var stormaktene Russland og Ottomanene i flere kriger mot hverandre. Slik sett hadde russere og serbere en felles fiende, men at de slaviske folkeslagene også hadde felles ortodoks religion bandt de kulturelt interessemessig sammen i et pan-slavisk fellesskap (Mønnesland, 2006, s 100).

Mot serbisk selvstendighet

Etter den Russisk-Tyrkiske krig i 1828-29 ble Serbia anerkjent som selvstyre under det Ottomanske riket. Fra 1850 startet det Ottomanske riket sakte å falle fra hverandre (Palmer og Colton, 1995, s. 485, 655), og Serbia gikk sammen med Makedonia og Bulgaria og drev ottomanene ut av Balkan på starten av 1900-tallet (Malcolm, 1998, s. 217). I forbindelse med Balkankrigene i 1912-13 klarte Serbia å etablere kontroll over Kosovo, samme år som et albansk kongedømme ble etablert med støtte fra stormaktene Østerrike-Ungarn og Italia. Russland støttet innledningsvis den serbiske drømmen om tilgang til havet, hvor russerne så for seg fremtidige flåtebaser i Adriaterhavet, men støtten tok slutt før ekspansjonen nådde havet (Mønnesland, 2006, s. 108; Palmer og Colton, 1995, s. 701).

Under den første verdenskrig tapte Serbia kontrollen igjen over Kosovo. Med den russiske revolusjonen mistet de sin viktigste internasjonale forbundsfelle i 1917, men Korfudeklarasjonen vedtok at Kosovo skulle forbli provins under av Serbia (Mønnesland, 2006, s. 158).

Gjennom store deler av 1900-tallet har serberne forsøkt å drive de etniske albanerne bort fra området for å sikre serbisk majoritet. Dette har aldri lyktes, og den serbiske og montenegriniske befolkningen har til sammen aldri vært mer enn 30% av Kosovos. Under president Titos periode som Jugoslavias leder (1945-1980), sank forholdstallet til under 15% grunnet serbisk fraflytting og økte albanske fødselsrater (Malcolm, 1998s. 330-333).

Kosovo fikk i grunnloven fra 1974 utvidet sin autonomi i Jugoslavia. Dog fikk de ikke en løsrivelsesparagraf, slik de seks andre republikkene fikk i grunnloven, men ble i praksis en føderasjon i Serbia. En del makt ble flyttet til de albanske kommunistene som blant annet hadde sin egen forsamling, politistyrke og nasjonal bank (Judah, 2000, s. 38).

Likevel kom det fort nye ønsker om utvidet autonomi, og det dannet seg undergrunnsgrupperinger som kjempet mot Serbia, og som så på det albanske styret som en forlengelse av styret i Beograd (Judah, 2000, s. 38). Kort tid etter Titos død og utover 1980-tallet kom spenningene til overflaten igjen i form av ytterligere ønsker om mer autonomi. Dette økte de etniske-, religiøse- og politiske skillelinjene mellom serbere og albanere, og internt blant albanerne. Årsaken var Kosovos kommunistiske albansk frem til 1989, og at motsetningene på åttitallet ble forsterket mellom albanske kommunister og frihetskjempere (Judah, 2000, s. 40-1). Samtidig reagerte den serbiske minoriteten på det som de oppfattet som diskriminering fra kosovoalbanske myndigheter (Lambeth, 2001, s. 6).

I 1987 ble Slobodan Milosevic leder i Serbia og samlet sin makt. Kosovos autonomi og status i grunnloven ble fjernet, og det ble innført serbisk styre som gjenopplivet den etniske volden (Malcolm, 1998, s. 342-345).

Serbia og Kosovo på 1990-tallet

Kosovos reaksjon kom i desember 1989, med en parallell statsstruktur under ledelse av Ibrahim Rugova fra Kosovos demokratiske liga (LDK). Rugova ble valgt ved flere ganger valgt til uoffisiell president av de etniske albanerne (Malcolm, 1998, s. 345-348). Rugova lovet albanerne å få tilbake selvstyret fra grunnloven med ikke-vold. Gjennom omgang med vestlige ledere som støttet ikke-volds-linje fremstod Rugova som en leder for kosovoalbanerne (Mønnesland, 2006, s. 356).

De kosovoalbanske nasjonalistene fikk ikke vestlig uavhengighetsstøtte på 1990-tallet, men USA og europeiske allierte anerkjente i 1992, etter at borgerkrigen i Jugoslavia var i gang, at Kosovo var en potensiell kruttønne på grunn av nabostatene med albansk majoritet. Disse felles identitetsbåndene kunne føre statene sammen og eskalere en eventuell konflikt om Kosovo, og destabilisere regionen ytterligere.

Vestens bekymring for Kosovo kom som «Juleadvarselen» til Milosevic fra Bush-administrasjonen i slutten av 1992. Der ble advart mot at indikasjoner på serbisk tiltenkt voldsbruk mot albanere i Kosovo ville medføre amerikanske militære reaksjoner. Selv om Bush-administrasjonen ikke hadde involvert seg stort i Jugoslavia under borgerkrigen, så presset Kongressen dem nå. «Juleadvarselen» ble gjentatt av Clinton-administrasjonen flere ganger mellom 1993-98 (Daalder og O`Hanlon, 2000, s. 9-10).

Etter Daytonavtalen i 1995 fortsatte serberne volden, og det internasjonale samfunnet ville ikke tvinge serberne til å møte Kosovos uavhengighetskrav. Dermed mistet Rugovas ikkevolds-strategi støtten blant utålmodige kosovoalbanerne, som forlangt handling, og at kun vold kunne vri internasjonalt fokuset mot Kosovo. Borgerkrigene hadde allerede før Daytonavtalen kostet over 250 000 sivile mennesker livet. Til da hadde fire av de tidligere republikkene i Jugoslavia fått sin uavhengighet, og i Kosovo etablertes gruppering som ville kjempe for dette med håp om vestlig uavhengighetsstøtte (Mønnesland, 2006, s. 357; Daalder og O`Hanlon, 2000, s. 8-10).

Den amerikanske og europeisk politikken for Kosovo ble kanalisert til Beograd i Serbia, og ikke til Pristina, og viser hvordan dette handlet om beskyttelse av minoriteter, menneske-

rettigheter og autonomi, men ikke uavhengighet. Uavhengighet ble tatt opp ved Daytonforhandlingen, men Kosovo var ikke et tema, fordi Dayton handlet om Bosnia, og ikke intern-Serbia. I tillegg var det andre spørsmål enn Kosovo som det var viktigere å få Milosevic med på (Judah, 2000, s. 124-25; Mønnesland, 2006, s. 357).

Situasjonen tilspisses

Kosovoalbanske nasjonalisters voldsbruk økte fra 1996-97 hvor målet var mer oppmerksomhet og uavhengighet. Kosovos frigjøringshær (KLA) startet en geriljakrig mot Den jugoslaviske hæren (VJ) og innenriksministeriets polititropper (MUP) som kontrollert provinsen. KLA var en reaksjon på Kosovos utelatelse fra Daytonavtalen og Rugovas resultatløse ikke-voldslinje (Malholm, 1998, Preface). Samtidig fremstod KLA som en farlig utfordring for Milosevic, og han brukte det til sin fordel ved å omtalte KLA som terrorister, som gav Milosevic en mulighet til å gå mot hele den kosovoalbanske befolkningen (Mønnesland, 2006, s. 357).

Samtidig utførte KLA også menneskerettighetsbrudd på både sivile serbere og kosovoalbanere som samarbeidet med serberne. Dette viser KLAs voldsstrategi for å samle dra konflikten i voldelig retning, og vri internasjonalt fokuset mot Kosovo. Ved å fremprovosere serbiske folkerettsstridige mot-reaksjoner spilte KLA på Vestens følelser. Ved å la vestlige journalister komme til KLA-kontrollerte områder håpet de på en propagandadekning i Vesten som ville føre til en intervensjon (HRW, 2001, s. 13-15, 101; Bahador, 2007, s. 171)

Fra februar 1998 økte serbiske represalier for å demme opp for KLAs økende rolle og å sikre den serbiske minoriteter. I Drenica-regionen mistet over 80 sivile kosovoalbanere livet i starten av mars. Dette oppfattet kosovoalbanerne som at kun en militær løsning kunne hjelpe dem, og KLAs popularitet økte. Fra da var det kun uavhengighet som gjaldt, noe også Rugova støttet (Mønnesland, 2006, s. 357).

Dermed eskalert volden nok til at internasjonalt fokus dreide fra Beograd til Kosovo. Fra da var både serbere og kosovoalbanerne på vei mot en uunngåelig krig og terskelen fra «juleadvarselen» var passert. USAs utenriksministeren Madeleine Albright sa at Kosovo ikke skulle lide samme skjebne som Bosnia (Caplan, 1998, s. 745), og President Clinton sendte spesialutsending Richard Holbrook for å overtale Milosevic til å avslutte volden mot sivile kosovoalbanerne. Milosevic nektet.

Den 31. mars 1998 vedtok FNs Sikkerhetsråd resolusjon 1160 om bruk av FNs kapittel VII mot serbernes fremtreden i Kosovo, definert som en *trussel mot internasjonal fred og sikkerhet*. Partene ble bedt om å finne en politisk løsning (Lambeth, 2001, s. 6, 14).

Kontaktgruppen

I mars 1998 satte *kontaktgruppen*³ seg sammen under amerikansk ledelse⁴. Kontaktgruppens utenriksministre møttes og klarte hurtig å samle seg om et felles krav om stans av voldshandlingene; trekke tilbake styrker innen ti dager; samtale med Kosovoalbanske myndigheter; og la humanitære grupperinger få tilgang. Kontaktgruppen viste samtidig ingen vilje til å true med makt, så det internasjonale presset på Milosevic ble økonomiske sanksjoner; våpenembargo; og reiseforbud for serbiske ledere og tjenestemenn. Russland avsto fra å støtte straffetiltakene, unntattvåpenembargoen (Daalder og O`Hanlon, 2000, s. 24, 281).

I løpet av sommeren 1998 hadde KLA en viss fremgang og omfangene av angrep økte. En serie av serbiske offensiver ble iverksatt for å slå KLA tilbake (Mønnesland, 2006, s. 357-8; Judah, 2000, s. 131). KLAs mål var serbisk politi og kontrollpunkt i nærheten av etniske albanske landsbyer med tilstøtende serbiske motreaksjoner som KLA kunne utnytte politisk (HRW, 2001, s. 103). Serberne svarte med «brente jords taktikk», for å sikre at KLA som geriljabevegelse ikke kom tilbake til sine tidligere oppholdssteder eller mottok støtte derfra. Derfor måtte befolkningen også bort fra området og i løpet av sommeren måtte over 250.000 albanere flyktet opp i fjellene (Mønnesland, 2006, s. 357-8).

Til nå hadde vesten vært passive, antakeligvis fordi det ikke var aktuelt å *støtte en geriljabevegelse som hadde som mål løsrive en del av en suveren stat*. Derfor var det omfanget av den kommende humanitære katastrofen og Milosevic fremgangsmåter som ble avgjørende for at Vesten kom på banen (Mønnesland, 2006, s. 358).

FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1199

Den 23. september 1998 vedtok FN sikkerhetsrådsresolusjon 1199. Partene hadde ikke funnet noen politisk løsning, og resolusjonen gjentok hvilken fare Serbia var for fred og sikkerhet fra

³ Kontaktgruppen besto av USA, Russland, Storbritannia, Tyskland, Frankrike og Italia.

⁴ Med bakgrunn i erfaringene og feilene fra Bosnia, ble det vektlagt at gruppen måtte handle raskt; fremstå enhetlig fremfor delt; og holde Russland inn i varmen. Dette bød samtidig på utfordringer grunnet motstridende interesser på disse områdene internt i gruppen, og banet dermed veien kun for et minste felles multiplum. Videre var de vestlige statene enige om at kun et felles press (uten intensiver) på Milosevic ville føre til slutt på volden, som i neste omgang kunne føre til dialog med kosovoalbanerne; og at uavhengighet for Kosovo var utelukket for å unngå ytterligere destabilisering (Daalder og O`Hanlon 2000: 24-6).

resolusjon 1160. Samtidig varslet den om en forestående humanitær katastrofe, og manet til en umiddelbar stans av striden, men ingen tvangstiltak ble truffet på grunn av Russland og Kina vetorett (Lambeth, 2001, s. 6-7, 14; UN.org). Samtidig advarte NATO Serbia (Mønnesland, 2006, s. 358).

Kontaktgruppen møttes 8. oktober og diskuterte muligheten for å true med maktbruk. Russlands utenriksminister Sergei Ivanov ville sette ned veto i FNs Sikkerhetsråd mot dette. Samtidig ville de fordømme om det ikke ble en folkerettslig enighet gjennom FN. Dette ble oppfattet som at NATO hadde makten, og at russerne ikke ville gjøre noe om NATO bombet (Judah, 2000, s. 183).

Richard Holbrook dro til Beograd og lyktes nå med tvangsdiplomati til å true Milosevic til å gi etter. Kravene Milosevic måtte innfri var å stoppe angrep mot sivile; tilbaketrekke noen av sikkerhetsstyrkene fra regionen. I tillegg måtte han garantere tilgang for humanitære hjelpeorganisasjoner; tillate flyovervåking; samarbeid med Det internasjonale krigstribunalet; tillate flyktninger og omplasserte mennesker retur til sine hjem; og godta en internasjonal tilstedeværelse i Kosovo. Dette ble en ubevæpnet OSSE-styrke på 2000 personer som observerte at den humanitære situasjonen bedret seg (Judah, 2000, s. 185-87), men som ikke mulighet til å sette makt bak kravene. Serberne benyttet derfor tiden til å posisjonere seg.

Dette viser at Vestens krav skulle bidra til en humanitær-, men ikke en varig løsning, og de mente at demonstrativ maktbruk ville være tilstrekkelig for at Milosevic ville gi etter og dermed løse det humanitære behovet (Daalder og O'Hanlon, 2000, s. 48-49, 65).

Opptakten til krigen

KLA intensiverte de «strategiske likvideringene» av serbere fra desember 1998 og ut i nyåret for å utnytte de serbiske motreaksjonene til sine politiske mål om å dra NATO inn i sin uavhengighetskrig (Judah, 2000, s. 191-93). I samme periode satte Milosevic etter hvert i gang «operasjon Hestesko»⁵, hvis hensikt var å utrydde KLA ved å tømme landsbyene for albansk befolkning og isolere KLA fra sine støttespillere (Judah, 2000, s. 240-41).

I frykt for at KLA kunne utvikle seg under OSSEs tilstedeværelse, brøt Milosevic «tvangsavtalen» den 15. januar 1999 da serbisk politi (MUP) og paramilitære gikk inn i Racak og tok livet av 45 etnisk albanske sivile. OSSEs ubevæpnede rolle ble av avmakt og sikkerhetsbehov

⁵ Det har vært en debatt om det var en konkret plan, eller om det var en konsekvens av NATOs bombing som et strategisk svar, siden det serbiske militære ikke kunne bekjempe NATO med direkte midler (IICK, 2000, s. 81).

vurdert til å måtte avsluttes innen kort tid både (Mønnesland, 2006, s. 358; Judah, 2000, s. 193). Serberne oppfattet dette som en bekreftelse på at NATO ville holde seg unna så lenge det pågikk vold. Det som ble resultatet var derimot et forsterket press fra utenriksminister Albright og Storbritannias statsminister Tony Blair, som var Europas desidert sterkeste pådriver for maktbruk for å tvinge Milosevic, men NATO var ikke klare til å gjennomføre en luftkampanje (Mønnesland, 2006, s. 359; Davidson, 2011, 76; Lambeth, 2001, s. 8).

Rambouillet

Den 30. januar fattet Det nordatlantiske råd (NAC) vedtak om at NATO kunne gjennomføre luftangrep mot Serbia hvis ikke serbiske ledere startet forhandlinger med sine kosovoalbanske motparter. En uke senere, den 5. februar, samlet Kontaktgruppen representanter fra Serbia og kosovoalbanerne, med KLA, til en siste mulighet for samtaler i Rambouillet i Frankrike. Målet var å skape en overordnet løsning for Kosovo, men avtalen var vanskelig for begge parter og samtalen ble avsluttet uten avtale den 23. februar⁶. Likevel kom partene sammen igjen i Paris den 15. mars. Her ble det fremsatt et ultimatum om samtykke fra begge partene om et bidrag på 28 000 NATO-soldater, derav 4000 amerikanske, som skulle følge opp og håndheve avtalen (Lambeth, 2001, s. 8; Judah, 2000, s. 194-95, 206, 219). Albanske selvstyremyndigheter signerte den 18. mars under stor tvil fordi avtalen ikke gikk langt nok i spørsmålet om uavhengighet. Den serbiske regjeringen avsto fordi de nektet utenlandske tropper å innta Kosovo.

Dermed måtte det internasjonale samfunnet vise handlekraft og at de mente alvor for ikke å miste troverdigheten. Diplomati hadde ikke nådd frem og betydningen av militære virkemidler ble mer fremtredende (Mønnesland, 2006, s. 359-60).

I mellomtiden hadde serbiske styrker på nytt posisjonert seg, og samme dag som de avslø ultimatumet i Paris, økte antallet serbisk politi, soldater og kjøretøyer betraktelig. Samtidig

⁶ Serbia, på den ene siden, ville aldri godta utenlandske (NATO) styrker på sitt territorium. Samtidig ville Kosovoalbanerne aldri oppgi sitt krav om folkeavstemning. Derfor ble den diplomatiske løsningen å forsøke å fryse konflikten i mange år (offisielt tre år) til nye mennesker hadde overtatt lederskapet i Serbia. Samtidig ble konferansen forlenget fra 20-23. februar for å få i gang en «tvangsmekanisme». Det var oppfatning i kontaktgruppen at Serbia aldri kom til å signere en avtale, men for at NATO skulle kunne benytte makten de truet med, startet Albright å legge press på den albanske delegasjonen for å signere. Hvis ikke ville Kosovoalbanerne kunne miste den internasjonale sympatien, og NATO ville potensielt ikke kunne intervensere. Dermed var de villige til å la seg presse på dette for å gjøre Serbia ansvarlig for det som måtte komme, selv om det innebar at deres drømmer om uavhengighet ble oppgitt for en ikke definert periode (Judah, 2000, s. 210-13).

rapporterte UNHCR om en flyktningkrise og den 20. mars 1999 gikk Serberne på nytt inn i Drenica (Judah, 2000, s. 233; Mønnesland, 2006, s. 360).

Operation Allied Force (OAF)

Richard Holbrook var tilbake i Beograd den 22. mars 1999 for et siste forsøk i tvangsdiplomati på å true Milosevic til å gi etter, hvis ikke ville militære mål over hele Serbia bli massivt bombet av NATOs luftmakt og missiler. Dette var ingen forhandlinger, kun press. Milosevic nektet (Judah, 2000, s. 226-7; Lambeth, 2001, s. 9-10).

Samtidig ble Milosevic presenterte etterretning om at NATO hadde gjort få forberedelser før kampanjen startet i mars. Likevel, da luftkampanjen først var i gang, regnet han med at den ville være kortvarig, basert på erfaring fra både Bosnia i 1995 og Irak i 1998 (Sperling og Webber, 2009, s. 496; Henriksen, 2007, s. 195).

Luftkampanjen startet med ett mål, å drive serberne tilbake til forhandlingsbordet, men skiftet raskt fokus til kravet om å stanse etnisk rensing. I tillegg kom det andre krav: med små unntak skulle det gjennomføres tilbaketrekking av tilnærmet alle regulære og paramilitære styrker; internasjonale fredsbevarende styrker skulle deployeres; flyktningene skulle få vende hjem og få fri hjelp; og med utgangspunkt i Rambouillet-avtalen skulle det legges til rette for en fremtidig løsning om Kosovo (Clark, 2001, s. 423; Lambeth, 2001, s. 10).

Bombeplanen var tredelt. Første myke opp Serbias luftvernsystemer og landbaserte installasjoner for å bevise NATOs evne og presisjon uten unødvendige skader. Deretter skulle NATO hovedsakelig angripe militære mål sør for 44. breddegrad, mens det i tredje fase var bli bombing nord for denne og Beograd (Daalder og O'Hanlon 2000, s. 102, Judah, 2000, s. 237).

NATO mente operasjonen ville bli kort med symbolsk bombing som ville overbevise Milosevic til å signere Rambouillet-avtalen (IICK, 2000, s. 86; Judah, 2000, s. 227-29).

På grunn av at Russlands og Kinas vetorett i Sikkerhetsrådet mot enhver maktbruk mot et annet land uten samtykke, så ble ikke operasjonen tatt opp for folkerettslig godkjenning. Dette ble primærargumentet for motstanderne av intervensjonen fordi det kunne skape presedens for kommende konflikter og kunne rokke ved FNs legitimiteten. Samtidig ble det humanitære omfanget og sikkerhetstrusselen for regionen og NATOs troverdighet hovedargumentene for de som støttet operasjonen (Mønnesland, 2009, s. 360).

I NATO ble det enighet om at FN var handlingslammet og at situasjonen var så ualminnelig og prekær at den rettferdiggjorde unntak fra folkerettslig praksis, og NATOs luftangrep mot

Serbia startet onsdag 24. mars 1999 for å beskytte den kosovoalbanske befolkningen.

Operasjonen hadde tre mål: demonstrere alvoret ovenfor det serbiske lederskapet; avskrekke mot fremtidige offensiver; og om nødvendig ødelegge den serbiske kapasiteten til å gjøre skade mot kosovoalbanerne (Daalder og O`Hanlon 2000, s. 44, 101; Clinton, 1999).

Russerne støttet sine gamle allierte Serbia, og Milosevic håpet nok på at president Boris Jeltsin kunne klare å stanse NATO. Uansett så ville russisk støtte være til hjelp for å forlenge krigen slik at NATO-landene ble splittet før serberne tapte (Mønnesland, 2006, s. 360). For Russlands del kan det ha vært vel så store geopolitiske interesser til å støtte Serbia for å hindre økt vestlig dominans og maktforskyvning på Balkan (Barth Eide, 2000, s. 40).

Serberne eskalerte voldsbruken ovenfor kosovoalbanerne og førte to kriger: både mot NATO og offensiver i forskjellig grad for å gjøre Kosovo *albanerfritt*. Omkring halvannen millioner albanere ble fordrevet i Kosovo, enten internt eller til nabostatene. Dette store omfanget av flyktninger til Makedonia førte til at albanere kunne bli majoritetsbefolkningen. Dermed representerte flyktningene et politisk problem og en potensiell konflikt for det fattige landet, og dermed en potensiell eskalering i regionen (Mønnesland, 2006, s. 360-62).

Tim Judah hevder at Milosevic kunne spekulere i å eksportere krigen til andre stater i regionen, fordi NATOs bombing i starten ga han muligheten til å deportere kosovoalbanere. Til tross for opphopning av flyktninger, så ble situasjonen håndtert av NATO-soldater som allerede stod i Makedonia (2000, s. 250-52). Samtidig førte Milosevic` eskalering til at fase to av OAF ble startet tidligere enn planlagt. Etter første uken så NATO at målet om en kort symbolsk krig ikke var oppnådd, og mållisten i NAC ble utvidet (Lambeth, 2001, s. 26; Judah, 2000, s. 256).

Etter den første måneden av krigen klarte NATO å snu situasjonen, selv om de ikke var forberedt på å stå i operasjonen for en lengre periode. USA om-gruppering av et hangarskip til Adriaterhavet som i utgangspunktet ikke var ment å delta, og diskusjonen mellom de allierte om det kunne komme en fase hvor bakkestyrker skulle benyttes dukket opp. Storbritannias statsminister Tony Blair (1997-2007) var markant pådriver for en bakkeinvasjon og USAs president Bill Clinton (1993-2001) utelukket det heller ikke fra den 18. mai 1999. Samtidig ble det satt i gang forberedelsene til stasjonering av 45.000 soldater i Makedonia for å etablere KFOR-styrken og rykke inn i Kosovo med en gang Milosevic kapitulerte, alternativt som en kjerne i en invasjonstyrke (Judah, 2000, s. 270; Daalder og O`Hanlon, 2000, s. 104, 140, 155-7; Davidson, 2011, s. 76).

Slutten på krigen

Den 11. mai ble Martti Ahtisaari utnevnt til EUs spesialutsending til Kosovo. Han insisterte på at USA og Russland måtte bli enige om hvilke krav Milosevic måtte oppfylle for at bombingene skulle stanse. Russlands spesialutsending Viktor Chernomyrdin valgte en pragmatisk normalisering til Vesten, fremfor konfrontasjon⁷. En årsak til dette kan være den vestlige finansielle støtten som et økonomisk svakt Russland var avhengig av (Mønnesland, 2006, s. 362). Fra starten av mai økte samtidig bombingene mot serbisk infrastruktur, og fra den 24. mai tok NATO i bruk tyngre bomber. Dette viste at Vesten var villige til å gå langt i sine politiske bestrebelser for å tvinge frem en løsning, selv om det rammet sivile i Serbia (Judah, 2000, s. 257-58)

Det ble gjennom krigen klart for alle i NATO at de måtte forberede seg på en bakkekrig hvis ikke Milosevic godtok en fredsplan hvor NATO var involvert (Judah, 2000, s. 269). Samtidig ble det klart for Chernomyrdin at NATO stod samlet, og at det ikke var mulig å skape en splid i alliansen. Dette kom klart til uttrykk den 27. mai da Chernomyrdin presset Milosevic med at NATO var klar for en bakkeinvasjon⁸. Fra da av vippet Serbias strategiske tyngdepunkt i alliansens favør og det ble klart for Milosevic at Russland ikke gav dem støtten de håpet på. I tillegg klarte NATO å stå sammen og utvidet maktbruken gjennom krigen (Judah, 2000, s. 272, 279; Daalder og O'Hanlon, 2000, s. 169-171; Mønnesland, 2006, s. 361). Dette ble enda klarere da de politiske lederne i alliansen var i ferd med å offentlig støtte bruk av bakkestyrker, og at dette ville bli satt inn med stor sannsynlighet om ikke Milosevic gav etter (Wintour og Beaumont, 1999; Mearsheimer, 2014, s. 105).

USA og Russland, med Ahtisaari som forhandler, ble enige den 2. juni 1999 om ti krav⁹, som Milosevic godtok, selv om NATO ikke hadde vedtatt en bakkeinvasjon. Milosevic fremstilte fredsplanen ovenfor sin egen befolkning som en seier siden Kosovo ble uavhengig. I tillegg

⁷ Da det viste seg at NATO ikke splittet seg, utnevnte Russlands president Boris Jeltsin (1991-2000) den 18. april 1999 Victor Chernomyrdin til spesialutsending for å få slutt på krigen slik at den ikke skulle ødelegge forholdet til Vesten (Judah, 2000, s. 274).

⁸ Utenriksministrene i USA, Storbritannia, Frankrike, Tyskland og Italia møttes i Bonn samme dag for å diskutere en eventuell bakkekrig. Det ble ikke fattet noen beslutninger, annet enn at de hadde under en uke på seg å bli enige alle 19 NATO-medlemslandene. Samtidig startet Storbritannia forberedelser til mobilisering av sin reservestyrker. Britene beregnet klartiden for en invasjon til å være fire måneder (Judah, 2000, s. 270-71).

⁹ Kjernekravene var de samme som tidligere, men Rambouilletavtalen var erstattet av G-8-avtalen.

Det viktigste i avtalen var at ikke Kosovos fremtidige status, folkeavstemning eller overgangsordning ble nevnt (Mønnesland, 2006, s. 362)

var det FN som fikk den overordnede myndigheten med fredsstyrkene, og ikke NATO (Mønnesland, 2006, s. 362-63, Judah, 2000, s. 285).

Det serbiske parlamentet godkjente kravene den 3. juni, og bombingene ble avsluttet etter at de serbiske styrkene var ute av Kosovo den 9. juni. Sikkerhetsrådet godkjente deretter kapittel VII-resolusjon 1244 hvor fredsavtalen var nedtegnet med retningslinjer for KFOR (Judah, 2000, s. 278-79, 285; Daalder og O`Hanlon, 2000, s. 173-4).

I neste kapittel skal jeg presentere teoretiske perspektiver på tvangsdiplomati for å kunne analysere hvordan konfliktløsningen kan forstås i teoretisk forstand, og hvilke forklaringsmekanismer som spilte inn da den skulle løses.

3. Teoretiske perspektiver på tvangsdiplomati

Med bakgrunn i Lawrence Freedmans paraplymodell for tvangsstrategier (eng: strategic coercion); Thomas C. Schellings teori for fem nødvendige faktorer for å oppnå suksess ved tvang (eng: compellence); og Alexander L. Georges tvangsdiplomati-konsept, kalt *politikkrelevant teori*, har den danske statsviteren Peter Viggo Jakobsen utviklet sin egen teori, *ideal policy*. Denne tester han på Vestens bruk av tvangsdiplomati mot militært aggressive stater like etter den kalde krigen: Gulfkrigen 1991-91; Jugoslavia 1991-95; og Haiti 1991-94 (Jakobsen, 1998; Freedman, 1998, s. 16-19, 29; Schelling, 1966, s. 69-76; George & al, 1994, s. 18-19, 271-4).

Ideal policy kan leses som en teori om hvilke minimumskrav som må være til stede for at stater kan håndtere en krise med samordnede politiske virkemidler. Med andre ord, gjennom bruk av straff og belønning, håndtere en mellomstatlig krise i internasjonal politikk for å unngå at den utvikler seg til en krig.

Effekten av kollektiv samhandling ved tvangsdiplomati

Jakobsen undersøker utfordringer ved koalisjoner når han stiller spørsmålet om hvor vidt det er multilateral eller kollektiv samhandling som gir best tvangsdiplomati. Det tas utgangspunkt i utfordringene fra *collective goods*-teorien hvor enkelte stater ønsker å støtte en politikk uten selv å delta for kun å dra nytten og ikke ta byrden, det såkalte gratispassasjerer-problemet (Martin, 2001, s. 572-574). Jakobsen hevder at når stater skal etablere et kollektivt handlende tvangsdiplomati bør gratispassasjerer unngås da dette fører til mindre effektivt samarbeid (Jakobsen, 1998, s. 45). I tillegg er uenighet internt i koalisjonen dysfunksjonelt av to grunner: det er vanskeligere å bli enige og det underminerer troverdigheten til statene. Dette svekker koalisjonen ved kontratvang og propaganda fra motparten (Jakobsen, 2013, s. 252).

For å vise dette benytter Jakobsen *realisme* og *institusjonalisme*. *Realismens* kollektive løsningsforslag på internasjonale problemer er at enten må de involverte statene fornemme at deres egne interesser står på spill; eller så må en stat som fornemmer en interesse på spill gå foran og ta ledelsen i kollektivet og vise risikovilje. Om ikke dette skjer vil koalisjonen aldri komme ut med mer enn minste felles multiplum.

For å sikre en løsning på dette dilemmaet bør det etableres *minilateralisme* i en form for koalisjon av villige, ved at kun de nøkkelstatene (k-group), som kan og vil løse krisen går sammen fremfor å danne et størst mulig kollektiv (Jakobsen, 1998, s. 44-46).

Institusjonalismen mener på sin side at problemer ved kollektiv samhandling kan løses gjennom internasjonale organisasjoner (heretter IO) av tre grunner: for det første vil normene, vanene, verdiene og idealene i en IO gjøre medlemsstatene mer disponert for kollektiv samhandling, enn om man ikke hadde en IO; for det andre reduserer en IO de praktiske utfordringene ved samarbeid og gjør det enklere for medlemmer av koalisjonen å få andre stater til å følge med; og at overlevelse av den konkrete IO også kan overbevise medlemsstater om å støtte opp om kollektive handlinger for ikke å ødelegge og miste de andre gode effektene ved IOen (Jakobsen, 1998, s. 46-47).

Dette viser at å etablere en koalisjon av kun villige stater vil minke graden av gratispassasjerer. Samtidig kan dette også unngås ved å etablere koalisjonen gjennom en IO fordi det vil tvinge frem samarbeid når stater ikke ønsker å gjøre IOen overflødig som arena da den betyr mye for dem på andre politikkområder. Dette kan sees for eksempel ved småstater¹⁰ som ikke er tjent ved å stå svakt alene, men som likevel kan nå sine mål ved å samspille virkemidlene med andre ved å delta i en institusjonell ramme (Kjølberg og Nyhamar, 2001, s. 7), slik Norge nesten alltid gjør ved å argumentere for et folkerettslig mandat gjennom FN.

Jakobsens teoretiske rammeverk - ideal policy

Jakobsen mener at Schellings teori er for generell og har behov for å operasjonaliseres, mens det for Georges teori blir for mange faktorer som det er vanskelig å bruke (Jakobsen, 1998, s. 30-31; Jakobsen, 2013, s. 245-6). Han ser på tvangsdiplomati fra tvangsstatenes side, og stiller spørsmålet ved hvorfor tvangsdiplomati vinner eller taper, og hva slags politikk som er ideell for å oppnå tvangsdiplomatiske suksesskriterier mot en militær aggressive stat. Slik sett er *ideal policy* et sett av krav som minimum må være oppfylt for at tvangsdiplomati skal lykkes. Hvis kravene ikke blir fulgt garanteres tvangsdiplomati å mislykkes (Jakobsen, 2007, s. 30).

Ideal policy blir presentert som et operasjonalisert rammeverk for vestlige stater når disse skal vurdere om forholdene er til stede for et vellykket tvangsdiplomati (Jakobsen, 1998, s. 30; Jakobsen, 2007, s. 30-36).

De to første er rammer for en troverdig trussel om bruk av straff for tvangsstaten, mens den

¹⁰ Småstat er definert med utgangspunkt i Kenneth Waltz (1979), hvor det er avgjørende om en stat scorer høyt eller lavt på størrelsen av befolkningen og geografi, ressurstilgang, økonomisk kapasitet (Bnp), militær kapasitet, politisk stabilitet og kompetansenivå. Resultatet avgjør om staten er en sterk eller svak internasjonal aktør (Kjølberg og Nyhamar 2001:7; Waltz 1979: 131).

tredje er en forsikring for motparten. Den siste er bruk av belønning for å lokke motparten til å bøye av:

- det må gis *trusler* om maktbruk til å slå ned motparten, eller hurtig nekte den å nå sine mål til en liten kostnad. Dette handler om troverdigheten til tvangsaktøren for å vise at denne er sterk nok i både vilje og evne, samt at trusselen er en kosteffektiv maktbruk om den blir benyttet. Hurtigheten handler om at vestlige stater opererer i valgcykluser og ønsker ikke langvarige kriger som kan påvirke valgresultatet. Derfor er en rask og massiv militærmakt det mest troverdige
- det må gis en klar grense gjennom *frist* for innfrielse for at trusselen skal virke troverdig om at den vil bli satt i gang. Ingen trussel åpner enklere for mot-trusler. I tillegg må fristen være oppnåelig
- det må gis en *forsikring* om at det ikke vil komme nye krav. Dette er viktig for å unngå redsel hos motparten mot å bøye av
- det må tilbys *belønning* for å innfri kravene, for å unngå ydmykelse av motparten ovenfor egen befolkning og som en ekstra forsikring mot ytterligere krav. I tillegg kan det dempe null-sum-spill¹¹ slik at motparten ikke havner i en situasjon den ikke kan vinne noe

Bruken av tvang og straff i forhold til belønning

Lawrence Freedman beskriver bruken av tvang (eng: coercion) som et spenn fra *enighet* (eng: consent) til *kontroll*. På den ene siden får motparten selv lov til å velge utfallet, mens den på den andre siden blir kontrollert til et bestemt utfall (Freedman, 1998, s. 22).

Tvangsdiplomati er på dette spennet plassert som en strategi for å tvinge¹² motparten til å velge selv å bøye av etter *trusler* om bruk av straff og belønning, og til og med ved bruk av *straff* gjennom begrenset maktbruk¹³. Må tvangsstatene derimot benytte *fullskala maktbruk* for å tvinge og kontrollere målaktøren til å etterkomme kravene, så er tvangsdiplomatiet mislykket (Jakobsen, 1998, s. 15). Belønningen er da ikke balansert med bruken av straff og

¹¹ Null-sum-spill er situasjoner hvor kun én av partene vinner og fører dermed til konkurranse om å vinne, Tradisjonelt er sjansen høyere for et null-sum-spill når konfliktnivået er høyt, og at små seiere langt unna eget territorium lir viktig om det har en strategisk effekt (Jakobsen, 1998, s. 38).

¹² Rob de Wijk skiller mellom tvangsdiplomati og militær tvang da diplomati stenges under krig. De kan avløse hverandre i flere omganger, og må ha hver sin strategi, men strategiene må være av samme klang (2005:12-13). Dette viser at de må ha felles intensjon, og at de må balansere hverandre.

¹³ Begrenset maktbruk ved et tvangsdiplomati defineres som en maktbruk som fremdeles gir motparten en valgmulighet, og ikke setter denne i en forsvarsløs posisjon slik en fullskala maktbruk kan gjøre (Jakobsen 1998: 15). Den må med andro ord tjene intensjonen til trusselen.

krigen er ikke blitt forhindret slik intensjonen med tvangsdiplomati er. For eksempel kan et krav om et regimeskifte gjøre tvangsdiplomati uoppnåelig fordi det innskrenker, eller sågar gjør det umulig å inngå kompromiss (Jakobsen, 2007, s. 36). Dette viser at tvangsdiplomati må holde seg innenfor rimelige grenser hvor motparten ikke blir kontrollert, men blir presset og fristet til å velge den løsningen tvangsstatene ønsker.

Jakobsen mener at utbyttet av tvangsdiplomati kan forklare om *ideal policy* blir benyttet eller ei, og dermed kan identifisere forhold som må være tilstede for at strategien mest sannsynlig fører til suksess. Samtidig hevder han at det viktigste er at tvangsstatene ikke trenger å vite så mye om motparten, da *ideal policy* omhandler faktorer som tvangsstatene selv kan gjøre noe med. Derfor blir ikke ytre faktorer utenfor tvangsstatenes kontroll vurdert i teorien. Et eksempel på dette er motpartens indre politiske forhold med en sterk nasjonalisme som driver frem uforutsigbare beslutninger som tvangsstaten ikke kan påvirke politisk. Derfor, hvis *ideal policy* blir benyttet uten suksess, så er oftest forklaringen at faktorer som tvangsstatene ikke kunne kontrollere var det som avgjorde utfallet (Jakobsen 1998: 31-2, 34).

Dermed betyr dette at dersom det oppnås suksess mens *ideal policy* benyttes, men at motpartens ettergivelse ikke skyldes tvangsstatenes bruk av straff og belønning, men derimot en *ytre faktor* som tvangsstatene ikke kan påvirke, så førte ikke tvangsdiplomati frem.

Et annet eksempel er ettergivenhetspolitikk (eng: *apeasement*) hvor motparten får innfridd sine krav, mot at den avbryter sin politikk. Da er denne regnet som bestukket, fremfor truet bort fra sine politiske handlinger (Jakobsen, 1998, s. 30; George, 1994, s. 61). Frykten for straff fra tvangsstatene må derfor være en del av årsaken til ettergivelsen. Samtidig må ettergivelsen finne sted mens motparten fortsatt er i stand til å kjempe, og selv kan velge om den vil kjempe videre. I tillegg må ettergivelsen være synlig, for eksempel en tilbaketrekking (Jakobsen, 2007, s. 31, 36). Med andre ord er det ikke nødvendigvis tvangsdiplomati som er årsaken til en motparts ettergivelse selv om det foreligger en reell ettergivelse i det samme tidsrommet som diplomati blir ført.

Dermed er det en balansert bruk av straff og belønning som skal få motparten til å gi etter, og ikke bare straff, eller bare belønning (og ikke bestikkelser). I så fall kan det fort falle utenfor definisjonen av tvangsdiplomati, og representerer en annen form for press som ikke nødvendigvis tjener den politiske strategien som tvangsstaten eller koalisjonen ønsker å oppnå.

Hvordan kan så Jakobsens modell konkretiseres og bli et analytisk rammeverk for å tolke statenes vilje i Kosovokrisen? I neste avsnitt utledes tre variabler og hypoteser, som deretter operasjonaliseres i kapittel 4 (Metode) til et sett av indikatorer og mønstre for når en stat, eller et vestlig sikkerhetsfelleskap, potensielt vil benytte trusler om maktbruk.

Vestens evne og vilje til å bruke makt: egeninteresser, utsikten for militær suksess og støtten i hjemlandet

For å identifisere forhold for når vestlige stater er villige til å gjennomføre *ideal policy* stiller Jakobsen følgende spørsmål: når er Vesten villige til å true og bruke makt? Han mener svaret er Vestens *evne og vilje* til å gjøre det, og han identifiserer gjennom tre variabler forhold for når evnen og viljen inntreffer og at dette vil forbedre tvangsdiplomati betraktelig. Samtidig er viljen til å true og benytte makt også det største hinderet for vestlige statsmakter, da de sjeldent vil true med tilstrekkelig maktbruk (Jakobsen, 1998, s. 34-5).

Den første variabelen er *karakteren av egeninteresse som er truet*, og dette er det mest dimensjonerende for tvangsstatene om de vil true og benytte makt. Årsaken forklares gjennom klassisk realisme ved at *viljen til å true, og eventuelt bruke makt, øker med egeninteresser som står på spill* (Jakobsen, 1998, s. 34-5).

Bakgrunnen for dette er at viljen er et resultat av vurderinger av *kostnadene* ved å true og bruke makt i forhold til *nytt* ved ikke å gjøre det. Dette gjelder selv ved asymmetriske konflikter hvor en svak stat som står ovenfor sterkere stater, kan fortsette sin politikk fordi det er i dens interesse å opprettholde politikken. Alexander George betegner dette som en *motivasjons- og interesseasymmetri*. Hvis det skal bli en troverdig vilje for å føre et tvangsdiplomati må saken i så fall må være, eller gjøres, viktigere for tvangsstatene enn for motparten. Dette viser at viljen til å ta risiko og akseptere tap er stor når viktige interesser står på spill (Jakobsen, 1998, s. 35, 38; George og Simons & al, 1994, s. 15, 177). I tillegg viser det at konflikter hvor tvangsstatene har mye interesser involvert også virker samlende for koalisjonen og dermed kan den oppfattes mer troverdig.

Den første hypotesen utledes til å være:

H1: Jo mer interesse som står på spill, desto større er viljen til å true og benytte makt.

Den andre variablene er utsiktene for en *militær suksess*. Dette innebærer både en forventet økonomisk og menneskelig kostnad og hvordan dette påvirker viljen til å true og benytte makt

for å vinne en rask og lite kostbar seier, som er en forutsetning i *ideal policy* (Jakobsen, 1998, s. 39).

Jakobsen identifisere følgende forhold som tvangsstater må vurdere for å se om utsikten for en militær suksess fremstår som akseptable: om den *militære evnen* mellom tvangsstaten og motparten er balansert eller om den er i en av partenes favør; om det er risiko for *innblanding fra fiendtlig tredjepart eller stormakt*; om *motpartens strategi er sårbar* mot militær tvang fra tvangsstatene; og om *tvangsstatene* er sårbare for mot-tvangstiltak (eng: counter-coercion) fra motparten (Jakobsen, 1998, s. 39-40).

Den andre hypotesen utledes til å være:

H2: Jo større utsiktene for en militær suksess er, desto større er viljen til å true og benytte makt.

Den tredje og siste variabelen Jakobsen definerer er *nivået på støtten i hjemlandet* til tvangsstatene, da det i vestlige demokratier alltid er et tema å bli gjenvalgt og få støtte for sin politikk. Han mener at det er en stor sammenheng mellom hva demokratiske regjeringer foretar seg av trusler og bruk av makt, og hva dens egen befolkning, byråkrati og politiske partier mener om dette. Dette gjelder både når regjeringer ønsker, og ikke ønsker, å benytte trusler og makt. I tillegg kan regjeringer true og bruke makt mot en motpart for å oppnå mer popularitet blant egen befolkning. Samtidig er det viktigere hvem som støtter politikken enn hvor mange som gjør det (Jakobsen, 1998, s. 41-42).

Den tredje hypotesen utledes til å være:

H3: Jo mer støtte i hjemlandet, desto større er viljen til å true og benytte makt.

Hvordan skal disse hypotesene gjøres målbare i forhold til oppgavens problemstilling om tvangsstatenes vilje til å true og benytte militærmakt? I neste kapittel, etter teorikritikken, blir hypotesene operasjonalisert med indikatorer innenfor de tre nivåene *høy*; *middels*; og *lav*. Videre blir indikatorene sett i sammenheng og det blir presentert tre ulike mønstre for Vestens vilje til å true med makt.

Teorikritikk

Ideal policy blir presentert som en ensidig teori fra tvangsstatenes side hvor disse ikke kan gjøre mer for å oppnå suksess hvis den har implementert tvangsdiplomati. Likevel tar Jakobsen høyde for ytre forhold når det skal vurderes om Vesten har evnen og viljen til å implementere strategien. Eksempel på dette er variabelen *utsikt for en militær suksess*, hvor

ulike sider ved motstanderen analyseres selv om dette går på utsiden av hva tvangsstatene kan påvirke gjennom sitt tvangsdiplomati.

Et annet forhold ved *ideal policy* er at det må gis forsikring om at det ikke vil komme flere tilleggskrav. Dette handler om to forhold: troverdighet til tvangsstatene og lokkemiddel for å få motparten til å endre politikk. Samtidig mener Jakobsen at teorien har grunnlag i realisme. Hvis realisme legges til grunn mener jeg at det må tas høyde for det anarkiske forholdet som eksisterer mellom stater, og i forlengelsen av dette at motparten dermed ikke kan stole på hva en tvangsstat lover når konteksten forandrer seg.

Jakobsens bruk av både realisme og institusjonalisme for å forklare dannelsen av koalisjonene er også motsigende, rent teoretisk. Dette gjør at det teoretiske grunnlaget for hva som danner en best mulig koalisjon også blir motstridende. Det som enklest kan forklare om hvilken koalisjonsløsning som er best kan ligge i nettopp hva som ønskes at koalisjonen skal representere og hva den skal løse. For eksempel kan det ved innblanding i konflikter med stormaktpolitiske interesser være tilstrekkelig å samle kun de større og villige aktørene som har interesser i konflikten. Slik sett kan de lettere omgå institusjoner da dette kan frata koalisjonen handlingsrom hvis det må vektlegges mange forskjellige staters meninger og interesser.

At *vital interesse* er utelatt fra modellen er også en svakhet på grunn av teoriens avgrensing til å tvinge en tredjepart. Sett fra realismeteorien vil stater sjeldent involvere seg i konflikter om de ikke har noen direkte, eller indirekte, form for egeninteresser. Dette vil også kunne gjelde ved institusjonalistisk teori, for eksempel vil det ved å delta gjennom en IO, som NATO, nettopp kunne være for å ivareta IOens eksistens som er sikkerhetspolitisk interesse for en småstat for å sikre sitt eget hjemland, og slik sett blir deltakelsen er indirekte vital interesse.

4. Indikatorer og metode

Innledning

I den første delen av metodekapittel vil jeg presentere en operasjonaliseringen av hypotesene med Jakobsens indikatorer basert på de tre variablene *staters egeninteresse*; *utsiktene for militær suksess*; og *støtte i hjemlandet*. I tillegg gjennomføres en validitets- og reliabilitetsvurdering den enkelte variabel.

Deretter vil jeg presentere en tabell basert på de tre variablene. Denne viser tre ulike hovedmønstre som Jakobsens mener kan føre til en potensiell vilje til å true med maktbruk ved et tvangsdiplomati.

I den andre delen av metodekapittel vil jeg presentere forskningsdesignet, caset, utvalget, analysemetoden kildebruken i oppgaven.

Indikatorer

H1: *Jo mer interesse som står på spill, desto større er viljen til å true og benytte makt.*

Den første hypotesen operasjonaliseres i variabelen *staters egeninteresse*. Dette deles i tre nivåer basert på et hierarki for hva stater vurderer som er viktigst når de skal vurdere sine interesser. Hvis mer enn én interesse identifiseres, forventes viljen til å true og benytte makt å øke (Jakobsen, 1998, s. 35-7):

- *Lav egeninteresse*. Indikatorer er *ideologiske og moralske* interesser som beskyttelse av verdier som menneskerettigheter og internasjonal rett.
- *Middels egeninteresse*. Indikatoren er *stabilitetsinteresser* som er opprettholdelse av *stabilitet* i statene i nærområdene. Avstanden til egen stat er avgjørende, men ustabiliteten truer ikke den regionale maktbalansen, økonomiske utsikten eller nasjonale interesser. Derimot er det ønsket om å demme opp for flyktningstrøm, økonomisk nedgang og spredning av terrorisme til nabostater som kjennetegner interessen for stabilitet.
- *Høy egeninteresse*. Indikatorer er *strategisk interesse*, som opprettholdelse av maktbalanse, regionalt og globalt; beskyttelse av strategisk viktig handel, råvarer og kommunikasjonslinjer.

Nivået *vital interesse* (forsvar av hjemlandet for å sikre dets overlevelse) er utelatt fra modellen, da ideal policy er en teori for når tvangsstater reagerer på aggresjon mot tredje part

og Jakobsen forventer at tvangsstatenes vitale egeninteresse ikke er relevant. I tillegg er ikke konsekvenser i form av renommé eller prestisje tatt inn i modellen (Jakobsen 1998: 37).

Validitets- og reliabilitetsvurdering:

Her kan også andre årsaksforhold spille inn og påvirke de antatte årsakssammenhengene. Dette kan være spuriøse- eller mellomliggende variabler, som for eksempel renommé og prestisje, som er viktig for stormakter ovenfor egen befolkning, eller for å oppnå høyere internasjonal anerkjennelse. Jakobsen har utelatt dette fra sin modellen.

H2: Jo større utsiktene for en militær suksess er, desto større er viljen til å true og benytte makt.

Den andre hypotesen (H2) operasjonaliseres i tre nivåer av variabelen for *utsikten for militær suksess*. Hvilket nivå som statene havner på, er basert på deres vurdering og prediksjoner av kriteriene fra side 22: hvor vidt den *militær evnen* mellom tvangsstaten og motparten er balansert; risikoen for *fiendtlig innblanding fra tredjepart, eller stormakt*; *sårbarheten i strategien til motparten mot militær tvang*; og *sårbarheten til tvangsstatene for kontratvang* (eng: counter-coercion) (Jakobsen, 1998, s. 39-41):

- *Lav utsikt*. Indikatoren er når tvangsstaten forventer å tape eller feile som følge av at den militær balanse er i motpartens favør; at en fiendtlig tredjepart, eller stormakt, forventes å blande seg inn; at motparten har lynkrigskapabilitet og at det forventes vesentlige tap.
Samtidig kan en situasjon hvor militær balanse er i tvangstatenes favør også ha lav utsikt, om motparten får forsyning fra tredjeland, og kjemper i favoriserende lende med gerilja- eller ukonvensjonell strategi.
- *Usikker til middels utsikt*. Indikatoren er når utsiktene vurderes til å bli en langdryg affære som følge av at militær balansen er jevn; at det er sannsynlig en innblanding av en fiendtlig tredjepart, eller stormakt; at det er forventet at krigen utvikler seg til å ta form av utmattelse (eng: attrition); og at tvangsmakten er sårbar for mot-tvang.
- *Høy utsikt*. Indikatoren er at konflikten forventes å vare kort med få tap som følge av at militær balansen er i tvangsstatenes favør; at det er liten sannsynlighet for innblanding av fiendtlig tredjepart, eller stormakt; og at motparten benytter konvensjonell strategi i et terreng hvor tvangsstatene kan utføre lynkrig.

Validitets- og reliabilitetsvurdering:

Her kan også andre årsaksforhold spille inn og påvirke de antatte årsakssammenhengene.

Dette kan være spuriøse- eller mellomliggende variabler, som for eksempel tilgangen på relevante stryker med nødvendig strategisk mobilitet, reaksjonsevne eller utholdenhet.

I tillegg bør også motpartens egeninteressen vurderes i forhold til tvangsstatenes interesser, ikke bare den relative militære balansen, da vital egeninteresse vil påvirke motpartens vilje å ta opp kampen i en konflikt der denne er underlegen.

H3: *Jo mer støtte i hjemlandet, desto større er viljen til å true og benytte makt.*

Den tredje hypotesen (H3) operasjonaliseres i tre nivåer av variabelen for hvilken *støtte en tvangsstat har i hjemlandet* i den offentlige opinionen, i byråkratiet, blant de militære og i de politiske partiene (Jakobsen, 1998, s. 42):

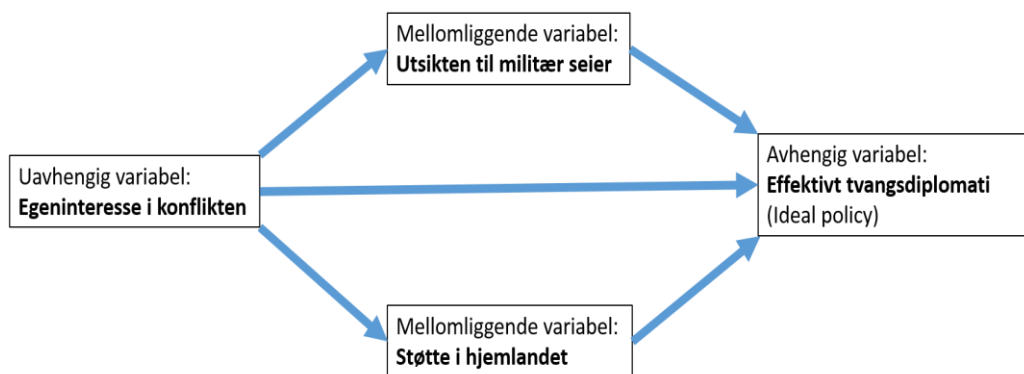
- *Høy støtte.* Indikatoren er når flesteparten støtter tvangsdiplomati, og dette kan presse en regjering til å støtte et tvangsdiplomati, selv om den ikke ønsker å gjøre det. Samtidig kan regjeringen gjøre dette for å fremheve seg selv.
- *Middels støtte.* Indikatoren er når det er splittelse blant flere grupper, og tvangsdiplomati er tema i viktige debatter.
- *Lav støtte.* Indikatoren er når tvangsdiplomati har motstand i majoriteten av gruppene. Dette kan bidra til at regjeringer ikke støtter et tvangsdiplomati som de i utgangspunktet ønsket.

Validitets- og reliabilitetsvurdering:

Her kan også andre årsaksforhold spille inn og påvirke de antatte årsakssammenhengene.

Dette kan være spuriøse- eller mellomliggende variabler. For eksempel kan mediedekningens viktighet, maktforholdet mellom parlament og regjering, partipolitiske konfliktlinjer, eller de militæres tilling og posisjon i samfunnet, være forskjellig mellom USA, Frankrike og Storbritannia.

Figur 1 illustrerer hvordan variablene teoretisk påvirker hverandre. *Utsikt til militær seier* og *støtte i hjemlandet* er mellomliggende variabler og representerer en faktor for hvilken effekt *egeninteresse i konflikten* har på *effektivt tvangsdiplomati*.

Figur 1. Kausalmodell

Mønster for evne og vilje til å true med maktbruk ved tvangsdiplomati

Basert på variablenes verdi som identifiseres kan det forekomme potensielt 27 ulike mønstre. Samtidig forutsetter Jakobsen noen avgjørende påvirkninger mellom variablene. Den første er at høy interesse fører til medium til høy støtte i hjemlandet. Den andre er at hvis en stat har lav støtte i hjemlandet, så vil den avstå fra maktbruk for å kunne vinne neste valg. Den tredje er at lav utsikt for militær suksess ikke vil føre til maktbruk, så lenge ikke vitale interesser er involvert (Jakobsen, 1998, s. 43).

Til slutt definerer Jakobsen kun tre ulike mønstre hvorav minst ett må være tilstede for å potensielt skape viljen til å true og benytte makt ved et tvangsdiplomati (Jakobsen, 1998, s. 43):

Variabel:	Egeninteresse	Utsikt for militær seier	Støtte i hjemlandet
Mønster:			
Interessedrevet	Høy (strategiske interesser)	Middels/Høy	Middels/Høy
Statsdrevet	Middels (stabilitetsinteresser)	Høy	Middels/Høy
Opinionsdrevet	Lav (ideologiske og moralske interesser)	Høy	Høy

Tabell 1. Mønster for potensiell vilje til å true og benytte makt ved tvangsdiplomati

Det *interessedrevne* mønsteret viser at en regjering er forberedt på å ta betydelig risiko for å beskytte sine strategiske interesser, selv om utsiktene for militær suksess er middels fordi støtten i hjemlandet er forventet å ligge forholdsvis høyt når de øvre interessene står på spill (Jakobsen, 1998, s. 43).

Det *statsdrevne* mønsteret viser en regjering som følger en maktbruk for å beskytte middels interesser, som stabilitet i interesseområdene. Da må det være gode utsikter for militær suksess, og befolkning må i relativt stor grad støtte politikken, da forståelse for skader og tap i forbindelse med konflikter om bare middels interesser må være godt forankret i hjemlandet (Jakobsen, 1998, s. 43).

Det *opinionsdrevne* mønsteret antar at legitimitetsproblemer og involvert risiko vil ha en avskrekkende effekt på regjeringer mot å benytte makt når konfliktens interesse er lav (ideologisk), hvis ikke utsiktene for militær suksess er høy, og opinionens støtte for politikken er høy (Jakobsen, 1998, s. 43).

Validitet og reliabilitet

For å vurdere forskningsdesignets kvalitet benyttes ofte begrepsparet *validitet* (gyldighet/troverdighet) og *reliabilitet* (pålitelighet). Validitet generelt er en vurdering av om undersøkelsen måler det som er ønsket. Mer spesifikt deles validitet i vurdering av kvaliteten på *intern* og *ekstern* validitet. I tillegg benyttes *begrepsvaliditet* som vurderer kvaliteten på operasjonaliseringen av målene som benyttes (Yin, 2014, s. 45-46).

Intern validitet er kvaliteten på forklaringskraften, eller årsakssammenhengen, på slutningene i undersøkelsen. Ekstern validitet er kvaliteten på hvor vidt undersøkelsens funn er overførbare til et større utvalg som ikke blir undersøkt (generalisering). Altså en vurdering av undersøkelsens representativitet (Gerring, 2007, s. 43).

Utfordringer ut i fra reliabilitets- og validitetsvurderingen for H1 er at teorien ikke tar med en stats interesse for renommé og prestisje. Ved å utelukke dette vil både den interne- og eksterne validiteten og forklaringskraften svekkes i analysen siden viktige interesser som ligger til grunn for renommé og prestisje ikke blir fanget opp. Dermed stiger usikkerheten om mine funn kan overføres til andre liknende case.

Derfor jeg vil undersøke renommé og prestisje siden stormakter er en del av utvalget som undersøkes. Prestisje indikeres av om stats relative maktbidrag vil føre til anerkjennelse (Davidson, 2011, s. 17).

Utfordringer ut i fra reliabilitets- og validitetsvurderingen for H2 er knyttet til teoriens ensidighet til å bare vurdere tvangsstatene, mens indikatorene legger opp til analyse av motparten også. I tillegg er også om motparten har vitale interesser involvert viktig å få kartlagt, da dette interessenivået vil sette tvangstatene i en posisjon hvor de sannsynligvis må

benytte militærmakt. Derfor vil en analyse uten at dette blir kartlagt også ha svekkes forklaringskraft, og jeg vil undersøke dette for å minke usikkerheten for at mine funn.

Utfordringer ut i fra reliabilitets- og validitetsvurderingen for H3 kan være at de institusjoner som skal undersøkes, for eksempel de militæres eller byråkратиets status eller rolle i et samfunn, kan variere fra en stat til en annen. Dermed kan motstand fra en institusjon i en stat veie tyngre for beslutningstakerne enn den gjør i en annen stat. Dette kan svekke forklaringskraften i analysen og svekke overførbarheten til et større utvalg.

Samtidig kan også mitt eget bias svekke reliabiliteten. Etersom jeg har tjenestegjort i Forsvaret i mange år, så kan jeg ikke utelukke at jeg er preget av «Vestens» måte å tolke og forstå internasjonal politikk på.

Reliabiliteten av operasjonaliseringen vurderes til å være pålitelig da den er bygger på godt utprøvde teorier, og at jeg har utvidet den for å kontrollere for eventuelle tilfeldige effekter. Validiteten vurderes til å være god med forklaringskraft på det som undersøkes, og tilfredsstillende for å overføre til et større utvalg.

Forskningsdesign

I oppgaven skal jeg forklare utfallet av Kosovokrisen på bakgrunn av USAs, Storbritannia og Frankrikes vilje til å true og benytte militærmakt.

Derfor benytter jeg meg av kvalitativ metode for å undersøke observasjoner på ett case (1-N, eller liten-N ved noen få caser) og går i dybden av dette og analysere datamateriale for å kunne trekke slutninger som kan forklare med ord det som undersøkes. Med andre ord, lære om det uobserverte (statenes vilje til å true og benytte militærmakt) av det som er observert (tvangsdiplomati under Kosovokrisen i 1998-99). (King, Keohane og Verba, 1994, s. 3-4, 7-8; George & Bennett, 2005, s. 19).

Definisjon av casestudiet

Et *case* er definert som et avgrenset fenomen, eller en enhet, som blir observert for en gitt periode, eller på et bestemt tidspunkt. Caset omhandler et fenomen av vitenskapelig interesse som en slutning er ment å forklare på grunnlag av det som er observert i caset, og ikke historien i sin helhet (Gerring, 2007, s. 19; George & Bennett, 2005, s. 18).

Et *casestudie* er inngående studier av en eller flere caser for å kunne si noe om, generalisere eller kaste lys på den større helheten som ikke studeres (Gerring, 2007, s. 20).

Kritikk av casestudier er ofte hvorvidt noen få caser kan være representative for andre ikke-undersøkte caser (liten-N-problemet), og dermed om det finnes ekstern validitet (Rueschemeyer, 2003, s. 305). Når caset som undersøkes er en enkeltcasestudie, så forventes den eksterne validitet å være lav.

Jeg mener likevel at tvangsdiplomati mot Serbia er representativt, pålitelig og interessant å undersøke fordi Serbia er en viktig regional aktør og alliert med en stormakt. Videre var humanitær intervensjon og responsibility to protect (R2P) i støpeskjeen og utfordret tradisjonell egeninteresse og internasjonal rett.

Et annet viktig poeng er at Balkan ligger i Europa og er dermed nært innpå beslutningstagerne og dens befolkning. Dessuten er Balkan fortsatt et ustabil hjørne i Europa, og caset er dermed relevant for nå-tiden.

Andre spesielle forhold ved caset er at det lå ikke et sikkerhetsrådsmandat som legitimerte operasjonen, og del ble en stor koalisjon med bred europeisk deltakelse gjennom en IO (NATO).

Slik sett vurderer jeg det til at casets funn kan ha overføringsverdi til et større utvalg.

Utvalg

Utvalg må være representativt og ha innflytelse på det som skal undersøkes. Likevel er systematisk feil en svakhet ved casestudier. Dette er ofte en konsekvens av feil utvalg, for eksempel ekstreme varianter, noe som vil føre til feil slutninger. Utvalgsbias kan være forårsaket av mangler eller at forskeren selv har valgt det ut fra egne meninger. Dette kan løses med utvalg som reflekter den store variasjonen på den avhengige variabelen (Collier & Mahoney, 1996, s. 59-63).

For å imøtekomme dette benytter jeg et utvalg av tre stater (USA, Storbritannia og Frankrike) og går i dybden av disse på ett case som foregår i en serie over tid. På denne måten øker sannsynligheten for å unngå det *problemet ved trekke gale slutninger* ved liten-N (King, Keohane og Verba, 1994, s. 108, 208).

Utvalget mitt er valgt ut fra deres forskjellige egenskaper med tanke på rollen de spiller i Vesten, og hvordan bakgrunnen deres varierer i forhold til hverandre og det som skal undersøkes. Likevel er ingen småstater representert, og de tre utvalgte har stor internasjonal gjennomslagskraft. Jeg har derfor definert utvalget som toneangivende stater, som

representerer forskjellig utgangspunkt for det som måles i analysen. Jeg vurderer derfor utvalget pålitelig for å svare på det jeg undersøker.

Analysemetoden

Oppgaven karakteriseres som en *analytisk tidsreise* hvor observasjonene henger sammen i en rekkefølge som er en konsekvens av foregående observasjoner. Ulempen er at en slik sti-avhengighet kan gjøre undersøkelsen særegen, og svekke dens eksterne validitet (Gerring, 2007, s. 173, 179, 74-75).

For å imøtekomme dette benyttes *samsvarsmetoden* som sier noe om utfallet av en case gjennom å slå fast variasjonen på både uavhengig- og avhengig variabel, og studere hvilken forbindelse disse forandringene har med hverandre (George og Bennett, 2005, s. 181).

Samtidig ligger en vurdering av hvor sterkt samsvaret er, og hvorvidt det er en årsaks- eller spuriøs sammenheng.

For å identifisere samtidighet i observasjonene gjennomføres en strukturert analyse av utvalget langs de tre variablene. Ved hjelp av indikatorene kan graden og styrken av samsvar mellom variablene og det forventede utfallet vurderes.

Disse analysene vil jeg bruke til å svare på hypotesene og analysere i hvilken grad forandringer i nivået på variablene kan identifiseres gjennom utviklingen i caset. På grunnlag av dette vil jeg trekke slutninger i hvilken grad noen mønster fra teorien treffer når tvangsstatene i caset får innrømmelser, og om variablene ved disse observasjonene kan forklare utfallet av Kosovokrisen.

Kildebruk

I denne undersøkelsen er alle prosesser kjent, og jeg benytter hovedsakelig av sekundærkilder og litteratur som vitenskapelige utgivelser og dokumenter. Samtidig er dette i stor grad vestlige utgivelser, og kan dermed være preget av «Vestens» måte å tolke og forstå konflikten og dets håndtering på.

Ut i fra hvilken stat som skal undersøkes har det vært varierende med tilgang på relevant litteratur. Russiske og Serbiske kilder er mangelfullt å få fatt på, dessuten er det en språklig barriere. Det samme gjelder i en viss grad for kilder om indre forhold i Frankrike da variablene *utsikt for militær suksess* og *støtten i hjemlandet* skulle analyseres.

På Vestlig side er det derimot skrevet mye, men en del av kildene er skrevet av amerikanske forskere som har vært, eller er, tjenestemenn og politikere. Ivo Daalder og Michael O'Hanlons bok, *Winning Ugly* (1999), er et eksempel på litteratur som er mye brukt i artikler om Kosovokrigen, men som kan være en utfordring med tanke på avhengigheten og rollen de besatt under Kosovokrisen.

Jeg har for å i imøtekomme dette forsøkt å benytte flere kilder på de samme områdene med forskjellig syn og bakgrunn. For eksempel har jeg benyttet den norske filologen Svein Mønnesland og andre historiker for å kunne «krysspeile» bakgrunnsinformasjonen

I tillegg er mye av litteraturen er fra tiden rett etter Kosovokrisen (1999-2001), og jeg har erfart gjennom mange søk at krigene etter 11. september 2001 har vært mer gjenstand for forskning det siste tiåret, naturligvis.

Alle kilder som er benyttet er åpne og kjent, og jeg vurderer reliabiliteten ved oppgaven til på være god.

5. Analyse av Vestens vilje til å true og benytte makt

I dette kapittelet analyseres USA, Storbritannia og Frankrike hver for seg langs variablene fra kapittel 4 (side 23-25), for i det neste kapittelet å finne svar på hvilket mønster som drev frem viljen til å true og benytte militærmakt, og om dette kan forklare utfallet av Kosovokrisen.

Først analysere statene langs variabelen *egeninteresse*. Deretter variabelen *utsikten for militær suksess*, og til slutt analyseres variabelen *støtten i hjemlandet*.

5.1 Egeninteresser i konflikten

I dette delkapittelet skal jeg finne svar på hvilke interesser som drev frem USA, Storbritannia og Frankrike til å føre et tvangsdiplomati for å finne svar på hypotese 1 om mer interesse som står på spill øker viljen til true og benytte makt. For å vurdere staters interesser benyttes *klassisk realisme* som hevder at *viljen til å true, og eventuelt bruke makt, øker med egeninteressen som står spill* (Jakobsen, 1998, s. 34-35). Samtidig drøftes dette mot liberale argumenter som at stater er opptatt av mer enn det som lønner seg.

5.1.1 USAs egeninteresser i Kosovo

Her vil jeg analysere USAs egeninteresser for å finne svar på om det var ideologisk og moralske interesser (lav), stabilitetsinteresser (middels) eller om det var strategiske interesser (høy) som kan forklare USAs vilje til å benytte militærmakt slik teorien og indikatorene på side 23 hevder. Videre vil jeg vurdere om dette kan støtte hypotese 1 i at jo høyere egeninteresser som står på spill, jo større er viljen for å true og benytte militærmakt.

USAs ideologiske og moralske interesser i Kosovo – lav egeninteresse

Her vil jeg analysere USAs egeninteresser ved å vurdere om de hadde interesser av å beskytte menneskerettigheter og internasjonal rett, for å forklare viljen til å benytte militærmakt.

Menneskerettigheter

I løpet av det første halvåret av 1998 var for amerikanerne preget av uvisshet om hvorvidt Kosovo-krisen berørte USAs nasjonale interesser. Det var enkelt å se moralske motiver, mens nasjonale interesser var ikke like åpenbare (Moskowitz og Lantis, 2004, s. 265).

USAs utenriksminister Madeleine Albright omtalte Kosovokrisen som potensielt etnisk rensing, og at USA ikke ville tollere et nytt Bosnia (Thies, 2003, s. 249; Daalder og

O`Hanlon, 2000, s. 24, 28). Dette viser hvordan *moralske* interesser ble benyttet tidlig i krisen og at liberale forklaringsmodeller kan påvirke interessene til en stat.

Utenriksminister Albright var i Clinton-administrasjonen den mest tilbøyelig for å benytte våpenmakt. Likevel ble det sanksjonert gjennom Kontaktgruppen, og dermed en kollektiv utenrikspolitisk løsning basert på *moralske* interesser, selv om erfaringene fra Bosnia viste at det ikke virket på Milosevic (Thies, 2003, s. 249).

Det første halvår av 1998 var hovedargumentet at en gjentakelse av at de menneskelige lidelsene og etnisk rensing måtte stoppes (Thies, 2003, s. 250). Likevel ble ikke konflikten omtalt som en *humanitær katastrofe* før beslutningstakerne i NATO i september 1998 forstod at de aldri ville få russisk støtte for et sikkerhetsrådsmandat for å intervenere (Burg, 2003, s. 93). Dette viser at ideologisk og moralske interesser ble fremmet gjennom menneskerettighetsbegrepet for å forsøke å påvirke FNs Sikkerhetsråd.

Internasjonal rett

Med Serbias krenkelser og ignorering av internasjonale institusjoner (FN, NATO og EU) høsten 1998, spesielt ignoreringen av Sikkerhetsrådsresolusjonene 1199 og 1203, virket det *ideologiske* argumentet derfor samlende i NATO. Ingen ville avvike fra flertallet, og det var felles oppfatning om at en militær løsning var legitimert av *moralske* interesser. Erfaringene fra Bosnia, og verdien av å holde alliansen samlet ble avgjørende (Roberts, 1999, s. 104; Stromseth, 2003, s. 234-235). En annet forhold var at USA og Europa i stor grad har felles *ideologiske* og *moralske* verdier som demokratier og menneskerettigheter, og at dette styrker forholdet mellom dem, men *moralske* interesser¹⁴ må forsterkes av nasjonale interesser for at USA skulle intervenere (Nye, 2000, s. 55, 32-33).

Dette ble enklere å se etter den Serbiske offensiven mot landsbyen Racak i midten av januar 1999, da det viktigste målet med en intervensjon i Kosovo ble begrunnet både *moralsk* gjennom å stanse humanitære lidelser, og andre forsterkende interesser som alliansens troverdighet (Clinton 1999a).

Etter Rambouillet (6-22. februar 1999) fikk *moralske* interesser en strategiske betydning fordi den økte i omfang så den kunne true alliansebandene mellom USA og Europa (Nye, 1999, 33-

¹⁴ Joseph Nye benytter begrepet *humanitære* interesser, men jeg tolker dette som å falle innenfor ideologiske og moralske interesser da de er drevet av andre forhold enn at det isolert sett lønner seg for en stat.

34). Dermed trer det frem *høyere* interesser enn de *moralske*, noe som viser hvordan konflikten er *interessedrivende*.

Kosovokrisen ble dermed fremstilt som et *moralsk* ansvar som var så ekstraordinær at det legitimerte maktbruk, da den truet internasjonal rett og menneskerettigheter. Dette viser at *lav* egeninteresse var involvert, men OAF hadde fått USAs støtte om det ikke ble identifisert andre interesser. Clinton måtte gjøre noe, men var usikker på hvilke interesser som stod på spill (Power, 2002, s. 448-450; Redd, 2005, s. 134).

USAs stabilitetsinteresser i Kosovo – *middels* egeninteresse

Siden nærhet er satt som et normativt krav fra Jakobsen for når stabilitetsinteresser oppstår, og Kosovo ikke ligger i USAs nærområde, så vurderes ikke dette nivået på interessevariabelen isolert for USA.

Utenriksminister Albright argumenterte likevel den 4. februar 1999 for faren for spredning av konflikten til nabostater; flyktningsstrøm; fristed for internasjonal terrorisme; narkotika- og kriminalitetsstrøm (Burg, 2003; s. 85-86). Likevel vurderer jeg dette til å være myntet på å påvirke allierte.

USAs strategiske interesser i Kosovo – *høy* egeninteresse

Her vil jeg analysere USAs egeninteresser ved å vurdere om de hadde interesser av å opprettholde maktbalansen i Europa, og behov for å beskytte strategisk viktig handel, råvarer og kommunikasjonslinjer, for å forklare USAs *vilje* til å benytte militærmakt.

Opprettholdelse av maktbalansen

Kosovo ble beskrevet som en konflikt som indirekte kunne påvirke USAs sikkerhet, men ikke direkte true USAs interesser fordi det var en liten intern konflikt. Likevel var Serbia en regional viktig aktør på Balkan og den massive volden kunne destabilisere regionen med internasjonale følger (Carter og Perry, 1999, s. 11-12).

Slik sett var det i USAs *strategiske* interesser å opprettholde maktbalansen i Europa ved å stabilisere for å forhindre en mer uforutsigbar utvikling. Ved å ikke gripe inn kunne Kosovokonflikten utvikle seg og true USAs interesser direkte hvis den spredte seg til nabostater, og NATO-stater (Gellman, 1999).

Båndene til Europa etter Tysklands samling, krigen i Jugoslavia og etter hvert et mer uforutsigbart Russland var fortsatt viktig (Lundestad, 2004, s. 187-188). Dette viser hvordan

USA kunne opprettholde sin *regionale maktbalanse* gjennom NATO. Derfor var Kosovokonflikt som truet NATOs troverdighet strategisk viktig for USA å løse.

I tillegg var USAs mest pålitelige allierte i NATO. Samtidig var utvidelsen østover ment å gi Russland¹⁵ en plass i det nye sikkerhetssystemet ved å involvere Russland i NATO-ledede fredsoperasjoner (Carter og Perry, s. 15, 22-23).

Derimot fryktet Russland amerikansk *ekspansjonisme* hvis NATO gikk inn i Kosovo, fordi dette kunne styrke USAs regionale dominans i russiske interesseområder (Barth-Eide, 2000, s. 40), og kunne benyttes i andre russiske konfliktfylte interesseområde (Norris, 2005, s. xxi, xxiv, 15) som en amerikansk *offensiv* realisme¹⁶ for å utvide maktbalansen.

Likevel var USAs håndtering av Kosovokonflikten *reaktiv* og konflikten ble ikke viet betydelig oppmerksomhet før volden tok seg opp tidlig i 1998 (Thies, 2003, s. 248-249). Samtidig viste de liten interesse for å benytte militærmakt mot Serbia på dette tidspunktet (Daalder og O'Hanlon, 2000, s. 30; Moskowitz og Lantis, 2004, s. 256).

Samtidig var president Clinton tilbakeholden *mot* å true med amerikanske bakkestyrker for ikke å oppskake Russland (Economist, 1999).

Derfor støttet USA det kollektive *forhandlingssporet* fra Bosnia gjennom Kontaktgruppen helt frem til offensiven i Racak, 15. januar 1999 som viste hvor viktig Kosovo var for Serbia (Moskowitz og Lantis, 2004, s. 261-2; Wheeler, 2000, s. 258-259; Burg, 2003, s. 74-6, 85; Gellman, 1999). Likevel mente Det amerikanske utenriksdepartement at kun en rask militær seier var tilfredsstillende. Det ble derfor ikke etablert noen alternativ plan (Moskowitz og Lantis, 2004, s. 262; Gellmann, 1999).

Dette viser at USAs interesser før Racak ikke var *høye* nok til at de var villige til å benytte militærmakt, men at *utviklingen* av krisen truet NATOs troverdighet og dermed utvidet USAs interesser i konflikten for å opprettholde maktbalansen i Europa. Samtidig var det ikke nok interesser involvert til at USA ville benytte bakkestyrker, men da OAF ikke gikk som planlagt

¹⁵ Russland var på slutten av milleniet en meget svak stormakt. Dens globale makt var betinget av at de hadde en relativt stor populasjon og fast sete med vetorett i FNs Sikkerhetsråd, samt at de hadde atomvåpen. Men Russland hadde også en umoderne tungindustri; et halvert Brutto nasjonalprodukt (Bnp) siden 1990 som var svært lavt i forhold til USAs (6%); et stort, men meget umoderne, demoralisert og dårlig trent militærvesen (Yesson, 1999, s. 23). I tillegg hadde Russland blitt mer «vestvendte» med nye mekanismer som markedsøkonomi og demokrati. Dette gjorde Russland meget økonomisk avhengig Europa og USA. Russland fremstod derfor konvensjonelt militært meget underlegent og økonomisk avhengig av Vesten.

¹⁶ Stormakter vil benytte muligheten i det internasjonale systemet til å kunne oppnå mer makt, og ikke bare opprettholde maktbalansen, slik *defensiv* realisme mener (Mearsheimer, 2014, s. 2, 19-20).

åpnet USA også opp for at dette måtte vurderes, noe som viser hvordan krisen drev frem strategisk viktig interesser for USA for å opprettholde maktbalansen i Europa gjennom NATO.

Beskyttelse av strategisk viktig handel, råvarer og kommunikasjonslinjer

Det er ingen indikasjoner på at USA hadde strategisk viktig handel med Serbia (CIA.gov) som kunne påført amerikaneren tap av inntekter eller viktige råvarer. I tillegg har ikke Serbia en geopolitisk beliggenhet med viktige kommunikasjonslinjer, utover deres regionale rolle.

Delkonklusjon USAs egeninteresser i Kosovo

Ideologisk og moralske interesser ble tidlig benyttet blant USAs utenrikspolitikere for å få oppmerksomhet om konflikten, og viser at *lav egeninteresse* kan spille en viktig rolle for å legitimere viljen til å true og benytte makt.

Siden Kosovo ikke var i USAs nærområde og ikke isolert sett representerte en trussel mot nasjonal sikkerhet og økonomi, kan ikke denne konflikten regnes som en stabilitetsinteresse, og slik sett kan USA utelukkes fra å ha hatt *middels interesser* i konflikten.

Den viktigste egeninteressen for USA var derfor frykten for spredningen konflikten kunne ha for stabiliteten i regionen. I tillegg, da NATO var eneste aktør som kunne true med en troverdig maktbruk ble alliansens troverdighet utfordret.

Krisens gang drev dermed frem USAs *høye egeninteresser* av å sikre *opprettholdelse av maktbalansen* i Europa og NATOs troverdighet, noe som støtter opp under *hypotese 1*.

5.1.2 Storbritannias egeninteresser i Kosovo

I dette kapitlet vil jeg analysere Storbritannias egeninteresser for å finne svar på om det var ideologisk og moralske interesser (*lav*), stabilitetsinteresser (*middels*) eller om det var strategiske interesser (*høy*) som kan forklare Storbritannias vilje til å benytte militærmakt slik teorien og indikatorene på side 23 hevder. Videre vil jeg vurdere om dette kan støtte hypotese 1 i at jo høyere egeninteresser som står på spill, jo større er viljen for å true og benytte militærmakt.

Storbritannias ideologiske og moralske interesser i Kosovo – *lav egeninteresse*

Her vil jeg analysere Storbritannias egeninteresser ved å vurdere om de hadde interesser av å beskytte menneskerettigheter og internasjonal rett, for å forklare *viljen* til å benytte militærmakt.

Beskyttelse av menneskerettigheter

Storbritannia var den staten som ivret mest og tidligst for en tøffere respons etter den nye serbisk offensiv mot området rundt Decani i mai 1998. Media hadde i denne perioden mer fokus på Irak, mens statsminister Tony Blair og utenriksminister Robin Cook (1997-2001) ble sakførere for at Storbritannia og NATO måtte forberede seg på maktbruk i Kosovo for å stoppe etnisk rensing (Wheeler, 2000, s. 259; Steele, 1998).

Grunnet splittelsen i NATO om alliansen kunne intervensjoner uten et folkerettslig mandat, jobbet Cook for å påvirke beslutningstakerne i Kontaktgruppen. Cooks utenrikspolitikk var formet av en *velmenende kraft* (eng: *force for good*), og trakk dermed de *moralske* interessene nærmere inn i argumentasjonen hvor beskyttelse av menneskerettigheter var viktig. Blair på sin side stod offisielt for en tradisjonell interessedrevet utenrikspolitikk frem til senhøsten 1998 (Davidson, 2011, s. 81-82).

Likevel måtte NATO være samlet på grunn av den selverklærte skammen for ikke å ha grepet tidsnok inn i Bosnia da Kosovokonflikten på nyåret i 1999 etter offensiven mot Racak tok rammene av etnisk rensing (Roberts, 1999, s. 104). Dermed ble den moralske plikten til å redde mennesker et viktig argument for å samle alliansen.

Dette viser at *lav* egeninteresse gjennom beskyttelse av menneskerettigheter ble benyttet tidlig i britisk utenrikspolitikk om Kosovo, og at det etter hvert ble benyttet som et viktig argument da konflikten tilspisset seg.

Beskyttelse av internasjonal rett – sammen med menneskerettigheter

Troen på et Sikkerhetsrådsmandat som legitimerte maktbruk ble svakere i løpet av høsten 1998 med resolusjon 1199 som ikke autoriserte maktbruk for å gjenopprette fred og sikkerhet. Likevel benyttet Storbritannia muligheten gjennom presidentskapet i Sikkerhetsrådet i oktober til å initiere forslag til resolusjoner som autoriserte bruk av *alle nødvendige midler*. På grunn av Russlands og Kinas veto måtte en trussel om maktbruk derfor hjemles i Sikkerhetsrådsresolusjoner, men som ikke autoriserte maktbruk (Wheeler, 2000, s. 261-262).

Likevel, etter at FNs Sikkerhetsrådsresolusjon 1199 var fattet 23. september 1998 var britene ivrige etter å påvirke sine allierte for at maktbruk kunne rettferdiggjøres *uten* et Sikkerhetsrådsmandat, hvis den humanitære situasjonen var *overveldende*. Det måtte altså være en *ekstraordinær* situasjon som legitimerte maktbruken (Stromseth, 2003, s. 236-237; Adams, 1999, s. 106)

I FNs sikkerhetsråd den 24. mars 1999 var det britiske standpunktet at «maktbruk var nødvendig for å avverge en forstående humanitær katastrofe», hvis ikke vil den øke i omfang. Videre var det en eksepsjonelle situasjonen med et overveldende humanitært behov som derfor rettferdiggjorde en militær intervensjon (Stromseth, 2003, s. 236).

Disse to situasjonene viser svært godt hvordan Storbritannia forfektet *lav* egeninteresse for å beskytte internasjonal rett ved å legitimere et folkerettsbrudd ved å argumentere for moralske interesser. Samtidig forandret ikke Storbritannias utenrikspolitikk seg slik som USAs og Frankrikes som tilpasset trusselen og potensiell maktbruk til situasjonens utvikling.

Det var likevel etter at OAF var satt i gang at statsminister Tony Blairs tok et klart brudd med tradisjonell britisk utenrikspolitikk (Hill, 2001, s. 342) gjennom sin doktrine. Her skulle gjensidige egeninteresser og *moralske* hensikter gli over i hverandre for å forsvare felles verdier som skulle spres i konfliktområdene, slik at vestlige stater ble tryggere¹⁷ (PBS.org).

Dette viser at statsminister Blair ikke mente at kun *lav* egeninteresse var involvert, men at det sammen med *høyere* egeninteresser ville beskytte de *lave ideologiske* og *moralske* interessene. Samtidig skulle det motivere stater som ikke ville involvere seg i konflikter de ikke så høy egeninteresse i, til å bidra av andre interesser (Lepgold, 1998, s. 78-79). Etter krigen i Bosnia hadde nemlig britiske militære tatt til ordet for at operasjonen manglet nasjonal interesse og at dette gikk ut over den multinasjonale responsen (Inge, 1996, s. 2; Frantzen, 2006, s. 105). Med «Blair-doktrinen» kunne *morale*n redde mennesker og kulturelt påvirke og stabilisere konfliktområder, i statenes interesser.

Likevel var «Blair-doktrinen» var skrevet i retrospekt da media-fokuset hadde dreid fra humanitære lidelser til at NATO ikke lyktes som antatt (Davidson, 2011, s. 82). Dermed fremstår Blairs *moralske* årsaksforklaring som en del av en propaganda. At «Blair-doktrinen» ble fremført etter at krigen var i gang, og på et tidspunkt da NATO gjorde få fremskritt tyder på vikarierende motiver. Dessuten benyttet Storbritannia klasebomber og ammunisjon med utarmert uran (IICK, 1999, s. 180-182; Davidson, 2011, s. 82).

¹⁷ Blair mente at fem hensyn måtte vurderes om var til stede for at en slik doktrine skulle kunne være gjeldende og en intervensjon var mulig: er vi sikker på vår sak?; har vi forsøkt alle diplomatiske muligheter?; er det mulige militære operasjoner vi forsiktig kan forplikte oss til?; er vi forberedt på å stå lenge i det?; og, har vi nasjonale interesser involvert? (Blair, tale 22. april 1999)

Storbritannia benyttet ideologiske og moralske interesser både som samlende i FN, i alliansen, og blant befolkningen. Slik sett kan det argumenteres for at Storbritannias vilje til å benytte militærmakt var drevet av *lave* interesser.

Storbritannias stabilitetsinteresser i Kosovo – *middels egeninteresse*

Her vil jeg analysere Storbritannias stabiliseringsinteresser ved å vurdere avstand til konflikten og om konflikten kunne føre til økt flyktningstrøm, økonomisk nedgang og spredning av terrorisme for å forklare *viljen* til å benytte militærmakt.

Avstand til konflikten

Storbritannia var den staten med lengst geografisk avstand til Kosovo, og var av den grunn skånet for en direkte påvirkning på sine nærområder. Samtidig ligger Kosovo i Europa og grenset til nabostater med begrensede muligheter til å håndtere flyktninger og kriminalitet. Erfaringer fra Bosnia viste også at dette kunne spre seg over hele Europa. I tillegg hadde Storbritannia styrker stående i Bosnia, og disse ville få en økt risiko om Kosovokonflikten spredte seg dit (Davidson, 2011, s. 78-79; Burg, 2003; s. 85-86).

Flyktningutfordringen

I forbindelse med presentasjonen av *Blair-doktrinen* sa statminister Blair at «nasjonal interesse var involvert fordi det spiller en rolle når konflikten foregår i en lettantennelig del av Europa. Flyktningstrømmer kan skape usikkerhet for naboland og dermed true internasjonal fred og sikkerhet» (PBS, 1999). Dette viser at for Storbritannia var det ikke bare *ideologiske* og *moralske* interesser som var driveren, men også *stabiliseringsinteresser*.

Samtidig mente Blair at det var en felles internasjonal interesse for alle de 19 NATO-medlemmenes å løse konflikten og ikke en enkelt stats interesse (Roberts, 1999, s. 107).

Dette handlet på den ene siden om et *moralsk* ansvar ved at det ønsket å hindre at folk måtte flykte, men på den andre siden var det også i en stats interesse av to årsaker. Dert første var en stor spredning av flyktninger til nabostatene, og dermed en regional utfordring. For eksempel kunne en stor flyktningstrøm ført til demografisk forskyving i nabostaten Makedonia (Mønnesland, 2006, s. 360-62).

Den andre er en mer langtrekkende flyktningutfordring for nasjonalstatene i Europa. Her kan det sees til erfaringene fra noen år tidligere, hvor bosniske flyktninger spredte seg over hele Europa. Storbritannia gav riktignok kun 2500 bosniere midlertidig oppholdstillatelse, i tillegg

til at det kun var noen få tusen som søkte asyl på uavhengig grunnlag mellom 1992-96 (refugeeweek.org.uk).

Dette viste ingen stor vilje til å åpne opp for bosniske flyktninger på britisk jord, og britene holdt seg også til denne politikken ovenfor Kosovo (Davidson, 2011, s. 82). Likevel hadde britene sett hva andre stater som lå nærmere Bosnia hadde tatt imot. For eksempel innvilget Tyskland over 300.000 oppholdstillatelser (refugeeweek.org.uk).

Storbritannia viste ikke vilje til å ta imot et stort antall flyktninger, og de ønsket ikke å håndtere et ny stor flyktningstrøm. I tillegg ville det ikke tatt seg godt ut i forhold til Blairs *moralske* tilnærming, å føre en like restriktiv innvandringspolitikk som forgjengeren.

Dermed hadde Storbritannia *middels* interesser for å håndtere Kosovokonflikten slik at det ikke ble et flyktningproblem på britisk jord. Samtidig ble det argumentert for *moralsk* interesser i å håndtere konflikten lokalt, for at ikke flyktningssituasjonen skulle føre til ytterligere menneskelige lidelser i Kosovo og destabilisere nabostatene i regionen (Cook, 1999).

Dette la også statsminister Blair stor vekt på i sin doktrine (Roberts, 1999, s. 107), fordi en slik destabilisering ville dra NATO inn i konflikten uansett, men først når situasjonen var blitt mye verre. Slik sett var det også en britisk interesse for en *forkjøpsintervensjon* for å unngå å intervenere først når konflikten hadde fått et større omfang.

Dette løftet stabiliseringsinteressene til Storbritannia opp fra *middels* til *høy* egeninteresse da faren for å destabilisere NATO ble satt i denne sammenhengen.

Spredning av terrorisme og økonomisk nedgang

De britiske interessene var også påvirket av de potensielt lovløse tilstandene som et fravær av inngripen fra NATO ville føre til. Det var en oppfatning at Kosovo kunne utvikle seg til et fristed for økt menneskehandel, internasjonal terrorisme, narkotika- og kriminalitetsstrøm (Davidson, 2011, s. 79; Burg, 2003; s. 85-86). Fra før hadde Europa hatt erfaring med kriminalitet og mafia fra Balkan på tvers av landegrensene.

Dette taler også for at Storbritannia hadde *middels* egeninteresse i å demme opp for denne utviklingen.

Storbritannias strategiske interesser i Kosovo – høy egeninteresse

Her vil jeg analysere Storbritannias strategiske egeninteresser ved å vurdere om de hadde interesser av å opprettholde maktbalansen i Europa og beskytte strategisk viktig handel, råvarer og kommunikasjonslinjer for å forklare utviklingen av viljen til å benytte militærmakt.

Handel, råvarer og kommunikasjonslinjer

Storbritannia hadde ingen store handelsforbindelser med Serbia og de representerte heller ingen fremtidig storsatsingsområdet for britisk handel på slutten av 1990-tallet (BSCC, 2014). Serbia var heller ikke et strategisk viktig område for Storbritannia, da de ikke var en sjømakt. Derfor var interesser for å beskytte denne typen handel ikke sannsynlig for Storbritannia.

Opprettholdelse av maktbalansen - Holde USA involvert i Europa

Storbritannias statsminister Tony Blair tok tidlig et standpunkt for en tøff linje og viste hele tiden en sterk *vilje* for en bakkeinvasjon etter hvert som krigen dro ut i tid (Davidson, 2011, s. 76). Allerede fra juni 1998 snakket Storbritannia om at bakkestyrker måtte vurderes for å oppnå enighet med serberne, uten at andre allierte støttet dette synspunktet så tidlig. Det var heller ikke gitt at det ville bli en luftkampanje som krevde en amerikansk krysserrakettkapasitet på grunn av Serbias luftvernssystem. Samtidig var Washington kun villige til å delta gjennom en koalisjon (Daalder og O'Hanlon, 1999, s. 35-6). Dermed måtte Storbritannia vise *vilje* til å delta.

For Storbritannia var amerikansk involvering i Europa viktig av flere årsaker. Det primære var sikkerhetsgarantien gjennom NATO og innflytelse i verden som partner av en supermakt. Likevel var ikke Storbritannia lenger sikre på at USA ville garantere Europeisk sikkerhet (Howorth, 2000, s. 34)

Samtidig var det Blair som presset Clinton til å støtte maktbruk i Kosovo (Richardson, 2001, s. 152-153). At britene var så opptatt av at maktbruk måtte autoriseres, og i tillegg vurderte bakkestyrker, viser i seg selv en stor *vilje* til å løse konflikten, men for å få til en troverdig trussel om maktbruk var de avhengig av at USA var involvert. Dette gjorde at britene benyttet sin innflytelse til å påvirke og engasjere amerikanerne til å støtte maktbruk, noe som igjen forklarer den britiske *viljen* til å bidra i konflikten som motivert av en frykt mot at USA skulle vende sin interesse vekk fra Europa (Davidson, 2011, s. 76). Med andre ord var opprettholdelse av maktbalansen i Europa ved å holde USA europaorientert, et uttrykk for *høy* egeninteresse for Storbritannia, og en sterk *vilje* til å true og benytte militærmakt.

Opprettholdelse av maktbalansen - NATOs eksistens

Opprettholdelsen av NATOs eksistens betydde to ting for Storbritannia. Den første var å sikre alliansens eksistens som en sikkerhetsallianse for fremtiden, mens det andre var å sørge for at NATO fortsatt var balansert med en betydelig amerikansk tyngde i konkurranse mot et sterkere europeisk innslag. Jeg vil diskutere det siste poenget først.

For Storbritannia var NATO et viktig bånd mellom USA og Europa, til tross for en tiltagende usikkerhet om USAs sikkerhetsgaranti. Samtidig var USA motvillige, og EU utilstrekkelig, til å håndtere Kosovokrisen (Howorth, 2000, s. 33).

Dermed så Blair et behov for å styrke alliansen i Europa, noe som representerte en ny britisk utenrikspolitisk kurs (Cameron 2012, s. 96), men fortsatt styrke Storbritannias posisjon til USA (Lundestad, 2004, s. 187-188). Dermed kunne Storbritannia fortsatt stå tett sammen med USA som kunne balansere de to store på kontinentet, Tyskland og Frankrike.

Samtidig med at Kosovokrisen tilspisset seg i desember 1998 ble Frankrike og Storbritannia enige om hvordan den nye Europeiske sikkerhets- og forsvars-politikken (ESDP) skulle «styrke EUs evne til krisehåndtering og fredsbevarende og fredsskapende operasjoner» (Knutsen 2001, s. 239). Likevel var britene klare på at dette ikke skulle utfordre nasjonale forsvarsavtaler eller duplisere NATO¹⁸. ESDP skulle derimot virke der det var et behov, men hvor NATO ikke trengte å bidra (Camron, 2012, s. 96). Dermed ville NATO få en klarere byrdefordeling og en styrkemultiplikator. Dette ville, sett fra britisk hold, være med på å styrke NATO uten at det presset frem amerikanske motreaksjoner, og dermed være av britisk nasjonal interesse (Howorth, 2000, s. 34).

Dette var viktig for Storbritannias *strategiske* egeninteresse for *opprettholde* maktbalansen i Europa ved å holde tette bånd til USA, samtidig som at det var viktig å hindre Frankrike fra å bli en relativt større sikkerhetspolitisk aktør i Europa. Ved en intervensjon i Kosovo uten et sterkt amerikansk innslag, ville Frankrike få en relativt stor gjennomslagskraft når militære beslutninger skulle fattes, noe som Storbritannia tradisjonelt sett ikke hadde interesse av. Derfor var NATOs eksistens med amerikansk innslag avgjørende for Storbritannias *strategiske* egeninteresser.

¹⁸ Clintonadministrasjonen satte ikke umiddelbart pris på det fransk-britiske initiativet. Utenriksminister Madelaine Albright satte derfor tre krav: ingen duplisering av kapasiteter, ingen dekopling av kapasiteter, og ingen diskriminering NATO-stater som ikke var EU-medlemmer (Edwards, 2011, s. 55).

Det andre poenget om å opprettholde NATOs eksistens handler om den britiske vurderingen av alliansens troverdighet. Sees dynamikken mellom den som truer og den som blir truet i et normativt perspektiv, så vil den som truer miste troverdigheten om trusselen ikke blir utøvd hvis mottakeren ikke gir etter. Isolert sett var NATOs troverdighet på spill fra det tidspunkt den hadde truet med militærmakt. Derfor har NATOs troverdighet sterk forklaringskraft på Storbritannia *vilje* til å involvere seg i konflikten (Richardson, 2001, s. 150).

Løftes NATOs troverdighet opp på et nivå hvor det stilles spørsmålstegn ved om alliansen evner til å bidra til å løse nye sikkerhetsutfordringer, så stilles det også spørsmål ved alliansen eksistensberettigelse. Sett gjennom realismens briller trengte NATO etter Den kalde krigen å revitaliseres til den nye situasjonen i Europa, hvis ikke ville alliansen bli overflødig (Mearsheimer, 1990, s. 5-6; Waltz, 1993, s. 75).

Med tanke på at NATO allerede spilte en rolle i Bosnia, og at alliansen trengte revitalisering, så var det et poeng, spesielt for Storbritannia, og gjøre NATO til den aktøren som kunne løse fremtidens konflikter. Hvis det i tillegg legges til grunn den militærteknologiske utfordringen som Serbia tross alt representerte med sitt luftvernssystemet, så kunne en operasjonen kun gjennomføres med en amerikansk krysserrakkekapasitet (Daalder og O'Hanlon, 1999, s. 35-6). I tillegg ville en trussel om et amerikansk bidrag i seg virke mer avskrekkende, i forhold til det en europeisk samling av mindre militærmakter ville.

Opprettholdelse av maktbalansen i regionen – faren for spredning til nabostater

I tillegg må det tas i betraktning faren ved at konflikten kunne spres til nabostatene på Balkan, noe som igjen kunne destabilisert regionen ytterligere. Britene vektla allerede i juli 1998 at ustabilitet i Bosnia og Kosovo truet britisk sikkerhet direkte fordi Storbritannias sikkerhet var betinget et stabilt Europa. Derfor lå det også *prestisje* for Storbritannia å være ledende og bidra med å skape fred og sikkerhet i hele Europa ved å demme opp for kriser før de blir for store (Secretary of State for Defence, 1998, s. 9, 107; Davidson, 2011, s. 78, 80).

Etter den serbiske offensiven i Racak på nyåret i 1999, ble det lagt svært mye vekt på den regionale ustabiliteten på Balkan og at spredning av konflikten ville være en trussel for hele Europa som kunne ramme NATO-landene Tyrkia og Hellas (Blair, 1999a, c. 161; Davidson, 2011, s. 78).

Dermed viser dette at Storbritannia hadde *høy* egeninteresse av at regionen ble stabilisert. Isolert sett er dette en *middels* egeninteresse, men fordi konsekvensene var at NATOs

troverdighet og legitimitet kunne bli truet, så ble det *høy* egeninteresse for å unngå dette. Samtidig viser det at Storbritannias *vilje* til å true og benytte militærmakt ble drevet fram av denne strategiske interessen.

Delkonklusjon Storbritannias egeninteresser:

Storbritannia presenterte Kosovokonflikten med forskjellige nivåer av egeninteresse. Den *lave* egeninteressen var involvert fordi *ideologiske* og *moralske* interesser var truet av Serbia. I tillegg hadde Storbritannia *middels* egeninteresser involvert fordi de ønsket å stabilisere *situasjonen* før den utviklet seg til en flyktningssituasjon i hele Europa, og konflikten spredte seg til nabostatene.

Likevel sammenfalt dette med *høye* egeninteresser på grunn av NATOs troverdig og ønsket om en relevant allianse for post-kald-krigs-situasjonen Europa. Samtidig var det viktig at oppløsningen på fremtidens NATO fremmet Storbritannias *strategiske* interesser, og ikke styrket kontinental-Europas. Derfor var USA en viktig del av NATOs operasjon i Kosovo, slik at ikke den franske dominansen ble for stor. I tillegg måtte det reageres før konflikten eskalerte, med fare for å spille over og destabilisere NATO-stater i regionen.

Dermed økte egeninteressene til *høy* og ble en sterk driver for Storbritannias *vilje* til å true og benytte militærmakt. Dette støtter hypotese 1.

5.1.3 Frankrikes egeninteresser i Kosovo

I dette kapitlet vil jeg analysere Frankrikes egeninteresser for å finne svar på om det var ideologisk og moralske interesser (*lav*), stabilitetsinteresser (*middels*) eller om det var strategiske interesser (*høy*) som kan forklare Frankrikes *vilje* til å benytte militærmakt. Videre vil jeg vurdere om dette kan støtte hypotese 1 i at jo høyere egeninteresser som står på spill, jo større er viljen for å true og benytte militærmakt.

Frankrikes ideologiske og moralske interesser i Kosovo – *lav* egeninteresse

Her vil jeg analysere Storbritannias egeninteresser ved å vurdere om de hadde interesser av å beskytte menneskerettigheter og internasjonal rett, for å forklare *viljen* til å benytte militærmakt.

Beskyttelse av menneskerettigheter

Frankrike var raskt på banen og forfektet det de kalte Europeiske verdier om at det som tidligere hadde hendt på Balkan aldri måtte skje igjen (Davidson, 2011, s. 91). Dette viser den

franske *moralske* holdningen om at de ønsket å forhindre nye humanitære lidelser, men det skulle vise seg at Frankrike representerte en mer reservert linje ovenfor Serbia enn USA og Storbritannia. Selv om Frankrike til slutt støttet maktbruken og bidro betraktelig i OAF, hadde Frankrikes offisielle politikk siden våren 1998 vært å holde tilbake truslene om maktbruk.

Den serbiske offensiven mot Racak 15. januar 1999, ble et slags vendepunktet for det franske initiativet, men ett forsøk gjenstå. I motsetning til de andre i Kontaktgruppen, unntatt Russland, som mente at grensen var nådd for hva de kunne tillate Serbia i å gjøre. Samtidig kom det en del innenlands kritikk mot franske beslutningstakere om at de ikke tok den humanitære situasjonen alvorlig nok og viste *moralsk* handlekraft.

I tillegg var det varierende grad i bruken av den *moralske* humanitære interesseforklaringer blant de franske beslutningstakerne på hvorfor Frankrike skulle involvere seg i konflikten. Regjeringen benyttet *moralske* interesseforklaringer mer enn presidenten. Dette skyltes at Jospin og Védrine måtte overbevise venstresiden i Frankrike (Davidson, 2011, s. 87-88, 92-93).

Årsaken til Frankrikes tilbakeholdenhet av militærmakt var et håp om at Rambouillet-konferansen skulle løse på konflikten på fransk jord (Davidson, 2011, s. 89-91). At president Chirac sammen med statsminister Blair før konferansen åpnet for at «de ville vurdere alle former for militære handlinger, inkludert bakkestyrker, for å støtte en fremforhandlet løsning» (Daalder og O'Hanlon, 1999, s. 75) viser hvilken prestisje det var for Frankrike til at Rambouillet ville lykkes.

Først etter Rambouillet og de påfølgende forhandlinger i Paris ikke lyktes støttet Frankrike at alle andre muligheter enn militær løsning var prøvd (Couture og Morina, 2014, s. 7-8; IICK, 2000, s. 138), og Frankrike støttet at Sikkerhetsrådsresolusjon 1199 åpnet for maktbruk (Guicherd, 1999, s. 28).

Dette viser at Frankrikes tilbakeholdenhet var motivert av *prestisje* i håp om å få renommé som ville styrke dere internasjonale posisjon. I så fall var ikke deres *moralske* interesser tungtveiende, siden *prestisje* for å opparbeide seg høyere internasjonal status må betraktes som *strategisk*, og dermed *høy egeninteresse*.

Beskyttelse av internasjonal rett

Frankrike var svært tilbakeholdne med å støtte maktbruk uten mandat i FNs Sikkerhetsråd. Årsaken kan sees i sammenheng med selverklært «fransk ansvarlighet», hvor franske

ideologiske interesser med institusjonelle prinsipper gjennom internasjonale organisasjoner skal fremmes (Dufourcq, 2010). Dermed ønsket ikke Frankrike støtte en beslutning som utvannet FNs rolle, og fulgte dermed en liberal politikk for å beskytte institusjonene for internasjonale rett. Dette viser en *lav* egeninteresse for å beskytte internasjonal rett gjennom FN. Dette kan også sees tydelig med Frankrikes initiativ for et multilateralt konsensus gjennom Kontaktgruppen for å fremme internasjonalt diplomati. På denne måten ønsket Frankrike skille seg fra USAs og NATOs militære krav. Blant annet støttet ikke Frankrike våren 1998 omfattende sanksjoner mot Serbia.

Likevel fulgte Frankrike sine allierte da president Chirac den 6. oktober 1998 åpnet for at resolusjon 1199 gav muligheter¹⁹ for maktbruk fordi den var under kapittel VII. Like etter fulgte statsminister Jospin opp med at NATO var den eneste som kunne utføre dette (Davidson, 2011, s. 92). Likevel førte Serbias brudd på internasjonal rett i januar 1999 til at *ideologiske* egeninteresser var involvert for Frankrike og at dette var en viktig driver for *viljen* til å bidra i OAF (Davidson, 2011, s. 88).

Samtidig viser det at konflikten var av *høyere* interesser enn det de franske prinsippene om absolutt internasjonal rett tilsa. Selv om signalene fra regjeringen var ambivalente før Racak og Rambouillet, så var de *ideologiske* og *moralske* interesseargumentene viktigst for å tekkes den hjemlige opinion og politiske grupper. Dette viser at *lav* egeninteresse spilte en rolle for å legitimere *høyere* egeninteresser som igjen førte til at *viljen* til å true og benytte militærmakt økte.

Frankrikes stabilitetsinteresser i Kosovo – *middels* egeninteresse

Her vil jeg analysere Frankrikes stabiliseringsinteresser ved å vurdere avstand til konflikten og om konflikten kunne føre til økt flyktningstrøm til Frankrike, økonomisk nedgang og spredning av terrorisme for å forklare viljen til å benytte militærmakt.

Avstanden til konflikten

Kosovos geografiske nærhet spilte en viktig rolle og det påvirket Frankrikes *vilje* til true og benytte militærmakt. Regjeringen var derfor enstemmig om at en regional ustabilitet i Europa

¹⁹ Chirac støttet ikke formelt dette før etter at Rambouillet og Paris forhandlingene ikke førte frem (Guicherd, 1999, s. 28).

kunne føre med seg internasjonal kriminalitet som våpensmugling, menneskehandel og prostitusjon, hvis Serbia hadde blitt overlatt til seg selv (Davidson, 2011, s. 88).

Dette støtter en fransk *middels* egeninteresse fordi konflikten ble vurdert til å påvirke deres interesser til å demme opp for internasjonal kriminalitet.

Demme opp for flyktingstrøm

Den franske regjeringen var samlet om at stabiliteten for hele Balkan stod i fare under Kosovokrisen på grunn av faren for spredning av konflikten, men også flyktingstrømmer til stater som ikke kunne håndtere dette. I tillegg gjorde den geografiske nærheten til Frankrike at franske *stabilitetsinteresser* var involvert fordi immigrasjon ville bli en utfordring i både regionen og i Frankrike om ikke konflikten ble håndtert (Davidson, 2011, s. 87-88).

Frankrike lå geografisk nærmere Kosovo enn Storbritannia, og hadde dermed også stått nærmere flyktingstrømmen fra Bosnia noen år tidligere. Milosevic undervurderte samtidig erfaringen for NATOs beslutningstakere fra Bosnia med flyktninger og betydningen av etnisk rensing, da han vurderte hvilke handlingsrom Serbia hadde (Burg, 2003, s. 70).

Da president Chirac annonserte Frankrikes bidrag til luftkampanjen benyttet han *stabilitetsinteresser* sammen med *moralske* interesseforklaring for å unngå en humanitær katastrofe (Davidson, 2011, s. 87-8).

Spredning av terrorisme og økonomisk nedgang

Trusselen konflikten utgjorde for Europa med faren for spredning av internasjonal kriminalitet til nabostater, og på lengre sikt til Frankrike, ble sterkt vektlagt av den franske regjeringen som en forklaring på det franske bidraget i OAF (Davidson, 2011, s. 87-8). Dette ville sannsynligvis også ramme regionen økonomisk hvis det skulle håndteres.

Det var samtidig en oppfatning i NATO om at faren for spredning av konflikten til nabostater; flyktingstrøm; fristed for internasjonal terrorisme; narkotika- og kriminalitetsstrøm (Burg, 2003; s. 85-86).

Dette viser hvordan *stabilitetsinteresser* var involvert for å demme opp for ytterligere ustabilitet på Balkan, men også at dette ville få direkte innvirkning på Frankrike. Dermed hadde Frankrike *middels* egeninteresse i at konflikten ble løst før den utvidet seg. Dette ble også en offisiell forklaring og viser at det påvirket Frankrikes *vilje* til å true og benytte militærmakt mot Serbia.

Frankrikes strategiske interesser i Kosovo – høy egeninteresse

Her vil jeg analysere Frankrikes strategiske egeninteresser ved å vurdere om de hadde interesser av å opprettholde maktbalansen i Europa og beskytte strategisk viktig handel, råvarer og kommunikasjonslinjer for å forklare utviklingen av viljen til å benytte militærmakt.

Opprettholde maktbalansen - Innflytelse i NATO og USA

Frankrike vendte etter erfaringene fra Bosnia tilbake til militærkomiteen i NATO i 1996 som en erkjennelse av at de ikke lenger kunne stå alene. Derfor ble bidrag i NATO-operasjoner sett på som strategisk viktig for fransk sikkerhet (Matlary, 2013, s. 104).

Frankrike var en integrerte del av alliansen, men ikke av den militære kommandokjeden, fordi de fortsatt hadde en særstilling og at det ikke ville tas for gitt at de ville støtte en maktbruk (Davidson, 2011, s. 86-87).

Frankrike distanserte seg også våren 1998 da de banet vei for det de karakteriserte som et multilateralt alternativ til USAs og NATOs press for militære sanksjoner, gjennom internasjonalt diplomati i Kontaktgruppen (Couture og Morina, 2014, s. 7-8).

Dermed ble Kontaktgruppen en arena som tjente Frankrikes *lave* egeninteresser ved at den hadde bred internasjonal støtte, hvor både Russland og USA var med. På denne måten kunne Frankrike håpe på å oppnå en diplomatisk løsning i henhold til sine interesser gjennom internasjonale institusjoner, men samtidig at de fikk drahjelp fra Russland for å holde igjen bruk av militærmakt.

Frankrike så på deg selv som en aktør som hørte hjemme blant de største maktene i verden (Davidson, 2011, s. 88). En ny sikkerhetsutfordring i Europa var strategisk svært viktig for Frankrike at de var med på å håndtere og lede.

I tillegg kunne Frankrike få anerkjennelse for initiativ til en diplomatisk løsning, fremfor maktbruk. På denne måten ville Frankrike oppnå prestisje ved å fremstå som en internasjonal handlekraftig stat, som fremmet fred og sikkerhet gjennom forhandlinger, og slik sett unngikk en splittelse blant sine egne.

Likevel var det en grunn til at Frankrike hadde knyttet seg tettere til NATO etter Den kalde krigen. Fransk innflytelse i alliansen, og i USA, var blitt viktigere for Frankrike for å kunne påvirke beslutninger slik at dette kunne fremme deres interesser (Davidson, 2011, s. 86).

På denne måten ønsket Frankrike å endre tyngdepunktet i NATO fra båndene over Atlanterhavet, til kontinental-Europa.

Det å stå på utsiden av NATO ville derfor ikke gi ønsket effekt fordi det ville skadet Frankrikes prestisje og troverdighet som handlekraftig stat i EU. Derfor taler det for en *høy* egeninteresse for Frankrike i å sikre sin innflytelse i NATO ved å bidra i OAF. Dermed er det mulig å identifisere hvordan *høy* egeninteresse bidro til at Frankrikes vilje til å true og benytte med militærmakt økte.

Slik sett var det aldri noe alternativ for Frankrike å ta avstand fra en intervensjon med NATO. Dette vises godt gjennom forventningen om at Frankrike ikke skilte seg for mye ut siden Frankrike hadde interesser i at alliansen ble opprettholdt (Davidson, 2011, s. 87). Dette ble også tydeligere fra oktober 1998 da trusselen om maktbruk fra NATO ble formalisert, og troverdigheten testet.

Samtidig spilte Frankrike et dobbeltspill ved å benytte Kontaktgruppen til å «kontrollere» og holde igjen USA og Storbritannias i NATO. På denne måten kunne Frankrike øve innflytelse på NATO i henhold til sine egne interesser inntil Rambouillet-konferansen ikke førte frem til en avtale.

Dettet viser hvordan Frankrike benytte Kontaktgruppen til å påvirke mulige løsninger i henhold til sine *høye* egeninteresser for å forskyve *maktbalansen* i NATO i en mer Europeisk retning. Samtidig argumenterte Frankrike for at det var *ideologiske* interesser involvert fordi Kontaktgruppen skulle ivareta internasjonale institusjoner og diplomati.

Opprettholdelse av maktbalansen - EUs rolle i fremtiden

Jeg var inne på den franske *prestisjen* vedrørende at de som Europeisk stormakt ikke kunne stå sidelinjen når NATO med USA og Storbritannia i spissen skulle ordne opp i en ny europeisk sikkerhetsutfordring (Davidson, 2011, s. 89). Et annet viktig forhold her var den nye integrerte Europeiske sikkerhets- og forsvarspolitikken (ESDP) som Frankrike lenge hadde vært en eksponent for, og som Storbritannia i desember 1998 ble med på å forme ved den fransk-britiske toppmøtet i St. Malo.

Likevel var ikke utgangspunktet helt det samme mellom de to statene, selv om de ønsket å gjøre den europeiske delen av NATO mer robust. Frankrike så muligheten til å styrke EUs forsvarspolitikken gjennom NATO, og slik sett gjøre Europa mindre avhengig fra USA. Storbritannia på sin side stod fortsatt for å holde de transatlantiske båndene som primær

sikkerhets- og forsvarspolitik, og at EU kunne være med på styrke disse (Howorth, 2000, s. 36; Cameron, 2012, s. 96).

For Frankrike var ESDP en muligheten for å balansere den amerikanske militærmakten, og dermed øke sin egen innflytelse og makt i Europa, ved å få overført en del politisk makt fra NATO til EU. Frankrike mente at jo mer integrerte stater er, jo mindre er de avhengige av eksterne aktører for å sikre seg (Knutsen, 2001, s. 242-243).

Iallfall var St. Malo og et nærmere samarbeid med Storbritannia også i fransk nasjonal interesse fordi det ville styrke det europeiske forsvars- og sikkerhetspolitiske samarbeidet, og dermed EU (Howorth, 2000, s. 34). På denne måten ville Frankrike få en større innflytelse i den delen av NATO som styrket seg, og være med på å balansere USAs tyngde i alliansen, slik argumentet også var for dem ved gjeninntredelsen i NATO i 1996.

Dette viser hvordan Frankrikes bidrag i Kosovo var påvirket av *høy* egeninteresse, og hvordan dette økte Frankrikes *vilje* til å bidra med militærmakt. Frankrike (og Italia) bidro hver for seg med flere fly enn Storbritannia, selv om britiske fly fløy betraktelig høyere andel av angrepstoktene²⁰ (Davidson 2011, s. 76).

På denne måten kunne Frankrike vise at «EU» benyttet NATO som instrument. I tillegg viste Frankrike *høy risikovilje* ved å åpne for bruk av bakkestyrker (Daalder og O'Hanlon, 1999, s. 162), og forsøk på å få den USA til å lede luftoperasjonene ned i lavere høyde for å oppnå bedre effekt og minimere sivile ødeleggelser (Gentry, 2006, s. 208).

Strategisk viktig handel, råvarer og kommunikasjonslinjer

Selv om Frankrike tradisjonelt er blitt oppfattet som pro-serbiske (McAllister, 2001, s. 92), så var det lite som tydet på strategiske handelsforbindelser mellom Frankrike og Serbia (CIA.gov). Serbia var heller ingen sjømakt, og landets beliggenhet hadde mest sannsynlig ingen kommunikasjonslinjer som Frankrike så noen stor verdi av.

Dermed er det lite som tyder på at handel og kommunikasjonslinjer var av *høy* egeninteresse og påvirket Frankrikes *vilje* til å true og bidra med militærmakt for å løse konflikten.

²⁰ De største bidragene etter USA, målt i antall fly under OAF, var Frankrike med 84 fly, Italia med 58 fly og Storbritannia med 39 fly. Til gjengjeld var 62% av Storbritannias flyvninger angrepstokt, mens det av alle NATOs flyvninger kun var 28% som var angrepstokt (Davidson, 2011, s. 2 og 76).

Delkonklusjon Frankrikes egeninteresser

Frankrike hadde sammenfallende egeninteresser både på *lavt*, *middels* og *høyt* nivå. Likevel er klart at de strategiske interessene ved å opprettholde NATOs troverdighet, eksistensberettigelse, samt å påvirke maktbalansen i alliansen for fremtiden i en mer europeisk retning. Samtidig lå det en hel del prestisje for Frankrike i å fremstå som en europeisk kraft og å bygge oppunder internasjonal rett og menneskerettigheter for å tekkes egen befolkning.

Likevel ble stabilitetsinteresser benyttet som en vel så viktig forklaring på hvilke egeninteresse som involvert, men det er liten tvil om at disse *middels* og *lave* egeninteressene også ble benyttet for legitimere Frankrikes strategiske handlinger, og dermed deres *vilje* til å true og benytte militærmakt.

5.2 Utsikten for militær suksess

I dette delkapittelet skal jeg finne svar på om den mellomliggende variabelen *utsikt for militær suksess* drev frem USAs, Storbritannias og Frankrikes *vilje* til å føre et tvangsdiplomati. Dette skal gi svar på om hypotese 2, om større utsikt for militær suksess fører til større *vilje* til å true og benytte militærmakt, må forkastes.

På side 24, utledet Jakobsen fra sin teori indikatorer som jeg vil benytte i analysen. Disse er basert på hvordan tvangsstater vurder følgende: den relative militærbalansen mellom tvangsstatene og motparten; risikoen for innblanding av tredjepart eller stormakt; motpartens sårbarhet for tvangsmakt, og tvangstatenes sårbarhet for mot-tvangstiltak fra motparten.

5.2.1 USAs utsikt for en militær suksess

Her vil jeg analysere USAs utsikt til militær suksess basert på de indikatorene fra side 24, for å se om dette kan forklare USA *vilje* til å benytte militærmakt.

Den relative balansen av militærmakt mellom NATO og Serbia

Den serbiske militærmakten var svak i forhold til USA både i antall²¹ og teknologi.

Amerikanske beslutningstagere antok høsten 1998 at Milosevic sannsynligvis ville gi etter når noen viktige mål var slått ut (Burg, 2001, s. 93).

²¹ Antall enheter, soldater, stridsvogner, fly osv gir ikke nødvendigvis noen god indikasjoner på militærbalansen, da forskjellige oppdrag krever forskjellig kapasiteter. Da kan nyere teknologi og erfaring være mer avgjørende.

Likevel bekymret det Serbiske bakke-til-luft luftvernet, utstyrt med sovjetiske missiler med oppdatert teknologien og godt trente styrker. I tillegg hadde de kunnskap om amerikansk taktikk og erfaringer fra Bosnia i 1995, og Irak i desember 1998. USA regnet derfor med en «killing zone» under 10 000 fots høyde (Lambeth, 2000, 17-19), og Pentagon beregnet potensialet tap i den første fasen til å være opptil ti fly (Nelan, 1999).

Et tradisjonelt syn blant militære ledere i NATO var at luftmakt isolert sett ikke var tilstrekkelig maktmiddel for å vinne en militær seier. Da trengtes også landstridskrefter for å få kontroll på bakken og lede fly. Men med ny og mer presis teknologi økte også troen blant både militære og politikere i USA at bedre signal-etterretning og avstandsleverte våpen ville utkonkurrere den tradisjonelle krigføringen²² (Eide, 2000, s. 47). KLA var også i planen (Scmitt, 1999), og bidro på bakken med etterretningsoverlevering om serbiske mål, potensiell målangivelse og i perioder fikk de alliert luftstøtte (Judah, 2000, s. 282-284; Priest, 1999).

Erfaringen fra Bosnia og Irak hadde stor påvirkningskraft, og viste det mulig å svekke kapabilitetene til en motstander med luftmakt på noen få dager (Burg, 2001, s. 93). Basert på luftmaktsteoretikeren, oberst John Wardens teori ville bombing av strategisk viktige mål (de innerste sirkelen) paralysere motstanderen (Henriksen, 2007, s. 40-42). USAs nasjonale sikkerhetsrådgiver, Sandy Berger (1997-2001) mente at luftmakt ville gi en fordel for NATO på mellom 1000:1 og 100:1, mens bakketopper ville ligge mellom 2:1 og 3:1 i NATOs favør (Moskowitz og Lantis, 2004, s. 264).

Samtidig var øverstkommanderende for NATO i Europa (SACEUR), general Wesley Clark, engstelig for den serbiske overføringen av konvensjonelle hæravdelinger til Pristina. I februar 1999 var styrkene fordoblet, og Clark fryktet mindre effekt for luftkampanjen (Clark, 2001, s. 165-166).

Risikoen for innblanding fra tredjepart, eller stormakt

Russland var den eneste staten som potensielt hadde interesser og kapasitet til å blande seg inn i en eventuell krig, enten direkte, eller i form, av hjelp. Samtidig hadde Russland i 1998 store indre problemer som kunne ramme dens integritet på grunn av akutte økonomiske, sosiale og etniske problemer (IISS, 1998, s. 101). I tillegg hadde ikke Russland hatt en teknologisk- og organisatorisk militær utvikling, og moralen og treningsstandarden var heller ikke vurdert som god (Yesson, 1999, s. 23).

²² Også kalt Revolution in Military Affairs (RMA).

Dette talte for at det var lite sannsynlig at Russland ville *blande seg* direkte inn i en krig.

Samtidig var Russland en regional *stormakt* med en betydelig konvensjonell kapasitet, og de hadde fast sete i FNs Sikkerhetsråd, som gav dem makt til å påvirke og *blande seg* inn.

I forbindelse med et møtet i Kontaktgruppen den 8. oktober 1998, sa utenriksminister Igor Ivanov (1998-2004) at Russland kun ville sette ned veto i Sikkerhetsrådet, men ikke gjøre noe enn å fordømme hvis NATO bombet (Judah, 2000, 183).

Selv om dette ikke var en lovnad, må det ha påvirket USAs tro på at Milosevic måtte sloss militært alene, og at Russland kun ville yte verbal støtte. Derfor ble det heller ikke nødvendig å true med omfattende militærmakt, noe som sannsynligvis ga USA en *høy* tro på en raskere militær seier. Samtidig var det med på å sette spørsmålsteget ved troverdigheten i trusselen fra tvangsstatene, noe Milosevic la vekt på.

Likevel var det en fare for at konflikten kunne utvikle seg til en *stedfortrederkrig* (eng proxy war). Serbia håpet på støtte fra Russland og at dette ville forlenge krigen slik at NATO ble splittet (Mønnesland, 2006, s. 360). Slik sett hadde Serbia en potensiell alliansemulighet til å avskrekke Vesten fra å intervensere. USA fryktet også denne splittelsen i NATO om det ble åpnet opp for bruk av bakkestyrker (Redd, 2005, s. 138-139). Samtidig var USA av den oppfatning av at Russland ikke ville blande seg inn så lenge det kun ble benyttet luftmakt (Moskowitz og Lantis, 2004, s. 264), fordi det var bakketopper som provoserte Russland mest (Economist, 1999).

Den 5. april 1999, annonserte Moskva likevel at de ville bidra med humanitær bistand til Serbia. USA hadde etterretning om at det var militær assistanse, og truet med eskalering av situasjonen og forverret forhold til Vesten med tanke på den russiske økonomiske avhengighet. Den russiske konvoien ble stanset av det ferske NATO-landet Ungarn, 10. april 1999, og etter russisk press fikk kun ikke-militær last²³ fortsette (Norris, 2005, s. 15, 31, 37).

Dette viser hvilken avhengighet Russland hadde til Vesten på grunn av svak økonomi, samtidig som at det lå prestisje for Russland ved å presentere seg som en verdig stormakt og alliert av Serbia. Vel så mye viser det hvilke pressmiddel USA, og NATO, hadde over Russland og at de kunne avskrekke Russisk militær innblanding og hjelp.

²³ Store mengder drivstoff og fem pansrede kjøretøy fikk ikke passere grensen (Norris, 2005, s. 37).

Motpartens strategiske sårbarhet for militær tvang

Milosevics ettergivelse for tvangsdiplomati i oktober 1998, førte til at amerikansk etterretning mente at Milosevic var villig til å gi etter for press fra utsiden, så lenge dette ikke hindret ham fra å forbli serbisk leder. Samtidig ville han kun akseptere ny status for Kosovo hvis han trodde at hans makt var truet av opprørere eller av Vesten (Gellman, 1999).

Racak-massakren 15. januar 1999 viste likevel hva Milosevic fortsatt var i stand til å gjøre. Clinton erkjente fra da at Kosovo betydde mer for Milosevic enn det Bosnia gjorde, og at serberlederen antakeligvis ikke ville gi etter før en første runde med bombing (Gellman, 1999; Moskowitz og Lantis, 2004, s. 261-262). Dette indikerer at USA regnet med at det måtte bli en intervensjon, men ikke en *langdryg* eller være *kostbar* affære.

Likevel anbefalte Pentagon en *omfattende*²⁴ luftkampanje for å vinne så raskt som mulig, men en *begrenset* luftkampanje ble fortrasket for å ikke splitte NATO (Moskowitz og Lantis, 2004, s. 263). Det mente det var tilstrekkelig med en *betydelig* trussel kombinert med en *begrenset* demonstrasjon for å tvinge Milosevic til å gi etter, og at dette ville være nok til at Kosovoalbaneren ville gjøre det samme (Daalder og O`Hanlon, 1999, s. 65). Dermed ville intervensjonen kunne avsluttes *raskt* med små *kostnader*, mente amerikanerne.

Sårbarhet for mot-tvangstiltak

Det var en splittelse i NATO gjennom hele høsten 1998 og vinteren 1999 i spørsmålet om maktbruk (Moskowitz og Lantis, 2004, s. 258) og alliansen klarte ikke å være samlet, spesielt om bakketopper (Clark, 2001, s. 166-167). Dette var et argument for USA mot en bakkeinvasjon fordi det ville føre til at USA måtte stå i Kosovo i en lang periode (Moskowitz og Lantis, 2004, s. 258; Harris, 1999).

Likevel oppfattet ikke Milosevic trusselen fra NATO som troverdig i 1999, slik han gjorde i oktober 1998 (Judah, 2000, s. 228-229) og dette bidro til at Serbia nektet å godta kravene ved Rambouillet. Signaler fra NATO om kun en rask intervensjon, og erfaringen fra Bosnia og Irak overbeviste Milosevic om at det ville kun bli en kort periode med bombing, som Serbia ville hode ut (Judah, 2000, s. 229). Derfor var serbisk initial utholdenhet også et mulig mot-tvangstiltak som gjorde at amerikanerne måtte ta med i sine beregninger.

²⁴ Omfattende luftkampanje var en beskrivelse av at en rekke kategorier mål, både militære og politiske, burde angripes i et stort omfang.

Det var også frykt for at Serbia ville velge andre strategier enn konvensjonell, for å ramme eller avskrekke tvangstatene. For eksempel var det frykt for at NATOs tilstedeværelse i Makedonia ville gjøre landet til et mål for serbisk gjengjeldelse (Partos, 2001, s. 48).

Samtidig viste amerikanske etterretningsanalyser at de serbiske styrkene ville intensivere offensivene mot kosovoalbanerne hvis NATO benyttet luftmakt (Harris, 1999; Moskowitz og Lantis, 2004, s. 262). Det kan også ha vært en serbiske strategi for å få krigen ned på bakken for splitte NATO.

Hvis det i tillegg trekkes inn Serbias håp om Russisk støtte (Mønnesland, 2006, s. 260), så viser det at Serbia ville gjøre krigen til en *langdryg* affære. Men med en russisk indikasjon høsten 1998 om at dette ikke ville skje var dette et lite sannsynlig mot-tvangstiltak.

Noe annet er det at Kosovo var av vital interesse for Serbia, og at *interesseasymmetrien* dermed var i serbisk favør fordi stater med vital interesse kan velge å gå i krigen selv om utsiktene for å vinne er lav. I så fall ville en konvensjonelle intervensjon føre til at Serbia burde velge geriljastrategi for dra ut krigen i et kjent lende, slik indikatorene for lav utsikt for militær seier antyder det på side 24.

En amerikanske forventninger om en «killing zone» under 10.000 fots høyde (Lambeth, 2000, 17-19) indikerte også et mulig serbisk mot-tvangstiltak. Ved å taktisk dra fordel av godt skjul og god dekning i fjellformasjonene i kjent lende, kunne serbiske styrker håpe på å lokke flyene ned i lavere høyde, slik at de kunne tas ut. På denne måten kunne de påføre amerikanerne tap som kunne føre til at kostnaden ved å delta overgikk nytten.

Delkonklusjon av USAs utsikt for en militær suksess

Analysen viser en høy tro på en rask og lite kostbar seier for USA, da det kun var snakk om en noen få mål som kunne oppnås fra luften. Dette bidro til å nedtone trusselen, fordi USA mente at luftmakt var tilstrekkelig grunnet teknologisk overlegenhet og at de ville fra Serbia muligheten til å flytte krigen fra luften og ned på bakken. I tillegg var det ikke en stor sannsynlighet for en innblanding av tredjeland eller stormakt.

Likevel så ikke USA risikofritt på operasjonen, og vurderingene om utviklingen over tid viser at USA så på den serbiske militæroppbyggingen som en økende trussel mot egne militære styrker. I tillegg forventet USA fra nyttår 1999 at operasjonen ville dra noe ut i tid, men det var ikke et argument for at de ville *tape* eller at den ville bli en *langdryg affære*.

5.2.2 Storbritannias utsikt for en militær suksess

Her vil jeg analysere Storbritannias utsikt til militær suksess basert på de indikatorene fra side 24, for å se om dette kan forklare Storbritannias *vilje* til å benytte militærmakt.

Den relative balansen av militærmakt mellom Storbritannia og Serbia

I forhold til Storbritannia var det Serbiske forsvarte mindre utviklet på 1990-tallet. Likevel må kapasitetene til det Serbiske bakke-til-luft luftvernet (Lambeth, 2000, 17-19) ha vært en bekymring for Storbritannia med tanke på potensielle tap og operasjonshøyden for flyene.

I tillegg viser det en avhengighet av amerikansk teknologi og deltakelse. Derfor må det britiske troen på en militær seier ha vært stor, fordi det ville aldri blitt en intervensjon uten amerikansk deltakelse (Davidson, 2011, s. 76).

Slik sett vurderte ikke Storbritannia sin isolerte militære balanse i forhold til Serbia, men så den i rammen av NATO. Dette er svært synlig når det legges til grunn hvor mye Storbritannia var villige til å bidra med²⁵, men samtidig hvor viktig det var for dem å opprettholde de transatlantiske båndene og fornye, og opprettholde NATO troverdighet.

Storbritannia hadde derfor en god del av midlene og *viljen*, men de var også betinget en stor tro på alliansen. Forskjellige tall ble presentert i løp av 1998-99, og disse indikerte at invasjonsstyrken måtte være på opptil 200.000 soldater for å kunne håndtere det verst-tenkelig-scenario i Kosovo (Moskowitz og Lantis, 2004, s. 257, 259). Storbritannia tilbød å bidra med 54.000 (Frantzen, 2005, s. 106), så dermed kan ikke Storbritannia ha vurdert å sin militære balanse alene, men ha sett på den som meget god i forhold til Serbia gjennom deltakelse i rammen av NATO sammen med USA.

Risikoen for innblanding fra tredjepart, eller stormakt

Russland ble vurdert som den mest utfordrende tredjeparten. At den i tillegg var en regional stormakt med fast sete og veto-makt i FNs Sikkerhetsråd må ha spilt en stor rolle da Storbritannia vurderte dens potensielle evne til innblanding. Samtidig var Russlands evne til å påvirke direkte i konflikter ble ansett som svært begrenset i 1998-99 (Yesson, 1999, s. 23).

²⁵ Storbritannia ville true med bakkestyrker allerede fra sommeren 1998. I april 1999 tilbød statsminister Blair 54.000 soldater til en bakkekrig (Frantzen, 2005, s. 106). I tillegg var Storbritannia den eneste staten utenom USA som bidro med både Cruise- og Tomahawk missiler (Clarke, 2001, s. 82).

Det er lite sannsynlig at Storbritannia alene ville avskrekket Russland fra å blande seg inn, men gjennom en bred allianse med USA må Storbritannia ha tillagt Russlands potensielle innblanding som lite sannsynlig. Alternativt var det sett på som en liten kostnad i forhold til målet med operasjonen og interessene som var involvert. For eksempel ville ikke en situasjon hvor NATO først truet med maktbruk, for så å la seg styre av en «degradert stormakt» være med på å revitalisere NATO slik Storbritannia ønsket.

I tillegg gav Russland signaler om at de ikke ville blande seg direkte inn, men spille det diplomatiske spillet, fordi de ikke hadde noe annet valg ovenfor sin egen befolkning eller interesser. Samtidig ønsket de ikke et dårligere forhold til Vesten på grunn av sin økonomiske avhengighet (Judah, 2000, s. 183).

Motpartens strategiske sårbarhet for militær tvang

Storbritannia var tidligst ute med å anbefale bakkestyrker fra sommeren 1998, et standpunkt de aldri gikk bort fra, men tonet ned for ikke å splitte NATO før operasjonen ble satt i gang.

Samtidig har tjenestepersoner i Storbritannia forklart at britene delte syn med USAs utenriksminister Albrights fra starten av bombingene i mars 1999 om at operasjonen ikke var ventet å vare i en lengre periode (Burg, 2001, s. 93).

Likevel hadde Storbritannia et annet mål med operasjonen enn USA: de ville frata Serbia evnen til å fortsette sine offensiver i Kosovo, mens USA ville avskrekke Serbia fra å gjøre det (Clarke, 2001, s. 82).

Her sees en underliggende vurdering av Serbias sårbarhet mot tvang – at Storbritannia ikke så på *avskrekking* som sannsynlig, eller godt nok, men at de ville *kontrollere* Serbias evne til å ikke kunne forsete sine offensiver mot Kosovoalbaneren.

Dette viser at Storbritannia hadde stor tro på at Serbia var sårbare mot militær tvangsmakt, men at denne makten måtte kunne benyttes og være disponert til å handle innenfor hele spekteret mellom *ettergivelse* og *kontroll*, slik Lawrence Freedman beskriver det på side 19.

Sårbarhet for mot-tvangstiltak

Blant politiske beslutningstakere var det svært stor tro på en rask seier (Sperling og Webber, 2009, s. 497; Burg, 2001, s. 93; Daalder og O'Hanlon, 2000, s. 19), men dette ble sett på som utfordrende for de militære operasjonsplanleggerne i NATO siden den store troen på en rask seier fjernet grunnlaget for å legge alternative planer (Henriksen, 2007, s. 8-9).

Dette kan skyldes at det var bred enighet i NATOs politiske ledelse og blant medlemsstatene om at luftmakt ville gi raske resultater på bare noen få dager (Roberts, 1999, s. 111; Henriksen, 2007, s. 9). I så fall er det en klar indikasjon på liten tro blant beslutningstakerne på effektive mot-tvangstiltak fra Serbia, da dette ville forlenget konflikten, ifølge Jakobsens teori, slik det er presentert på side 24.

Likevel, Storbritannia hadde styrker i Bosnia som de mente var sårbare om konflikten spredte seg dit (Davidson, 2011, s. 79). I tillegg ville Storbritannia løse konflikten med bakkestyrker, noe som viser deres tro på at luftmakt isolert sett ikke ville være tilstrekkelig, og at Blair ikke fryktet betydelige mot-tvangstiltak mot bakkestyrker. Likevel, når konflikten dras ned på bakken forlenges ofte konfliktene i tid, fordi motparten kan skifte til geriljastrategi og sloss i eget lende.

Dette virker det likevel ikke som at Storbritannia fryktet siden de aldri la bort planen om bakkestyrker. Blair derfor en talsmann i NATO for bruk av dette (Redd, 2005, s. 139). Årsaken ligger sannsynligvis i at Storbritannia ikke hadde tro på at Milosevic ville la seg avskrekke med kun en luftkampanje, og at dette ville stille Vesten, og NATO i et dårligere lys (Moskowitz og Lantis, 2004, s. 262), og dra konflikten ned på bakken uansett.

Storbritannia virker som å ha forstått Ideal Policy (side 18) hvor en trussel om troverdig maktbruk er en forutsetning. De forventet at de i rammen av NATO ville vinne en krig, men var ikke like overbevist om at luftmakt alene ville være nok. Derfor kan ikke Storbritannia ha sett bort fra at det ville ta lengre tid og de måtte regne med å ta tap fordi bakkestyrker var en del av deres plan. Derfor vurderes Storbritannias utsikt for en militær suksess til å ha vært *middels* til *høy*, men de hadde *høy* vilje til å benytte militærmakt.

5.2.3 Frankrikes utsikt for en militær suksess

Her vil jeg analysere Frankrikes utsikt til militær suksess basert på de indikatorene fra side 24, for å se om dette kan forklare Frankrikes *vilje* til å benytte militærmakt.

Den relative balansen av militærmakt mellom Frankrike og Serbia

Argumentene til franske politikere om at alle midler måtte vurderes før militærmakten kunne benyttes (Daalder og O'Hanlon, 1999, s. 75) henger vel så mye sammen med Frankrikes interesser og prestisje, som dens militære evne i forhold til Serbia. I likhet med andre vestlige stater, hadde Frankrike gjennomgått en militær modernisering på 1990-tallet, i motsetning til

Serbia. Samtidig hadde Serbia stridserfaring fra Bosnia, et bakke-til-luft luftvernssystem som bekymret og de hadde kompetanse om vestlig militærtaktikk (Lambeth, 2000, s. 17-19).

Likevel var Frankrike mot å benytte bakkestyrker lenge etter at OAF var iverksatt (Ritchie, 2002, s. 325) og de mente på forhånd at en luftkampanje ville være tilstrekkelig til tvinge Milosevic tilbake til rammene i Rambouillet-avtalen. Derfor var operasjonen ventet å føre til en *rask* seier med få tap (Burg, 2001, s. 93).

Samtidig var Frankrikes evne til å mobilisere bakkestyrker i løpet av 1999 begrenset, noe som vises i Frankrikes ønske om å utsette en invasjon til år 2000 for å kunne bidra mer. Likevel hadde de sannsynligvis deltatt ved en tidligere bakkeoperasjon hvis dette hadde blitt aktuelt (Daalder og O'Hanlon, 1999, s. 162-163).

Dette viser at Frankrike isolert sett ikke vurderte sin militære maktbalansen i forhold til Serbia, men at de vurderte sin militærmakt ved en deltakelse i luftkampanje gjennom en allianse og at denne alliansen ville balansere Serbias militærmakt.

For Frankrike var det også viktig å vise *tyngden* i denne alliansen med flest deltakende fly etter USA. Samtidig handlet denne *tyngden* vel så mye om å sette et fransk fotavtrykk for å ivareta sin renommé som europeisk stormakt, som at det var et avgjørende bidrag for alliansen (Davidson, 2011, s. 88).

Risikoen for innblanding fra tredjepart, eller stormakt

Frankrike tok initiativ til Kontaktgruppen og var opptatt av å holde Russland inne i varmen (Couture og Morina, 2014, s. 7-8). Dette var det med på å hindre at Russland stod på siden og spilte en fri rolle og var antakeligvis med på å dempe troen i Frankrike på at Russland ville blande seg inn i konflikten.

Likevel ville det ikke gagnet Frankrike å slutte rekkene med Russland på bekostning av forholdet til de andre vestlige statene – ei heller var NATO avhengig av Frankrike. Derimot var Frankrike avhengig av alliansen om de skulle gjenopprett sin prestisje som viktig sikkerhetspolitisk aktør i Europa (Davidson, 2011, s. 89).

Samtidig hadde Russlands utenriksminister Ivanov høsten 1998 uttrykt at en russisk respons på NATOs eventuelle angrep på Serbia ikke ville føre til direkte militær innblanding fra Russland (Allison, 2013, s. 51-52). I tillegg var Russlands svake økonomi, militære utfordringer og interne problemer (Yesson, 1999, s. 23; IISS, 1998, s. 101) så store at

Frankrike mest sannsynlig ikke så for seg en russisk militæroffensiv som ville revet ned avhengigheten til Vesten.

Dette viser at russisk deltakelse i Kontaktgruppen med et mål om en felles enighet, samtidig som klare signaler om at Russland ikke ville blande seg inn med militærmakt, bidro til at Frankrike ikke fryktet en innblanding av en stormakt eller tredjepart av dimensjoner.

Motpartens strategiske sårbarhet for militær tvang

Frankrike la opp til å operer innenfor rammene av en NATO, og forventet ikke at operasjonen ville vare i en lengre periode, men derimot at Milosevic rask ville gi etter for maktbruk fra NATOs luftkampanje (Burg, 2001, s. 93).

Sårbarhet for mot-tvangstiltak

Ettersom Frankrike støttet USAs linje om at Milosevic ville gi etter for noen raske symbolske tap, så bidro dette til at trusselen mot NATO ble vurdert som lav (Burg, 2001, s. 93). Dermed anså ikke Frankrike NATOs luftkampanje som sårbar for mot-tvang fra serbiske styrker.

Frankrike argumenterte sammen med USA om at bruk av bakkestyrker ville splitte alliansen, dra innsatsmidler bort fra luftoperasjonen og forverre forhold til Russland (Ritchie, 2002, s. 324), noe som i seg selv gav Milosevic et inntrykk av alliansen var skjør (Burg, 2001, s. 93).

Samtidig var det en frykt for at Serbia ville intensivere offensiven på bakken, og at operasjonen derfor måtte utvides til bruk av bakkestyrker også, noe som indikatorene legger vekt på at vil forlenge konflikten til motpartens fordel (s. 24). Dette ble ikke brukt som et argument, men Frankrike opererte med et behovstall på 500.000 soldater for en bakkestyrke og mente derfor at det ikke var mulig for europeiske stater å støtte dette (Richie, 2002, s. 325).

Med det nest største bidraget i luftkampanjen så nok heller ikke Frankrike på alliansens sårbarhet for mot-tvangstiltak fra Serbia som stor, og det var bred enighet i NATOs politiske ledelse og blant medlemsstatene om at luftmakt ville gi raske resultater på bare noen få dager (Roberts, 1999, s. 111; Henriksen, 2007, s. 9). I så fall er det en klar indikasjon på liten tro blant beslutningstakerne på effektive mot-tvangstiltak fra Serbia.

Frankrike forventet ingen langdryg affære eller mange tap, og vurderte derfor utsikten til en militær sier som *høy*. Viljen til å benytte militærmakt var også *høy* etter hvert som situasjonen utviklet seg.

5.3 Støtte i hjemlandet

I dette delkapittelet skal jeg finne svar på om den mellomliggende variabelen *støtte i hjemlandet* drev frem USAs, Storbritannias og Frankrikes *vilje* til å føre et tvangsdiplomati. Dette skal gi svar på om hypotese 3, jo mer støtte i hjemlandet, desto større *vilje* til å true og benytte militærmakt, må forkastes.

På side 25, utledet Jakobsen fra sin teori indikatorer på ulike variasjoner i støtten i byråkratiet, blant militære, i politiske partier og i opinionen. Variasjonen avgjør hvilket nivå støtten i hjemlandet ligger på.

5.3.1 USAs støtte i hjemlandet

Her vil jeg analysere USAs støtte i hjemlandet basert på de indikatorene fra side 25, for å se om dette kan forklare USAs *vilje* til å benytte militærmakt.

Byråkrati og de militæres støtte

Blant de militære var det lav oppslutning for at USA burde involvere seg, spesielt med bakkestyrker. Sommeren 1998 anbefalte amerikanske tjenestemenn NATOs militærplanleggere om at kun luftmakt kunne benyttes, mens bakkestyrker kunne ikke vurderes på grunn av politiske uenigheter (PBS, 1999).

Forsvarsjef general Henry Shelton²⁶ støttet ikke i starten amerikansk involvering i Kosovo. Etter hvert modererte han seg noe, men han støttet aldri bakkestyrker på grunn av mangel på nasjonal interesse. Derfor ville det ikke bli noen innenrikspolitisk støtte, eller vilje, for trusler eller bruk av militærmakt (Moskowitz og Lantis, 2004, s. 259). I Pentagon var det også lav støtte for at USA skulle bidra med *bakkestyrker* i Kosovo, selv etter hendelsene i Racak 15. januar 1999 (Burg, 2003, s. 94, 113).

Derimot var stor støtte i Utenriksdepartementet (State Department) for å true med militærmakt allerede fra våren 1998. Etter de serbiske offensiven i Racak argumenterte representanter fra utenriksdepartementet for en umiddelbar respons med begrenset luftmakt. Pentagon mente at dette var en kortsiktig hevnaksjon, fremfor en hensiktsmessig måte å oppnå politiske mål om å tvinge Milosevic til forhandlingsbordet (Daalder og O'Hanlon, 2000, s. 71).

²⁶ General Shelton var en av de utenrikspolitiske nøkkelrådgiverne til president Clinton, men som ikke satt i regjeringen (Moskowitz og Lantis, 2004, s. 255).

Politisk støtte

Våren 1998 var Utenriksminister Madeleine Albright den sterkeste talspersonen i Clinton-administrasjonen²⁷ for en amerikansk maktbruk. Hun gikk samtidig gikk langt for å overbevise administrasjonen, Kongressen og befolkningen i USA om at de ikke hadde noe annet valg enn å støtte trusler om maktbruk mot Serbia (Moskowitz og Lantis, 2004, s. 256).

Forsvarsminister William Cohen, sammen med den nasjonale sikkerhetsrådgiveren Sandy Berger, var i denne perioden motstander av en amerikansk involvering i konflikten. Årsaken var usikkerheten om USAs vilje til å utestede trusler om maktbruk fordi dette kunne skade USAs troverdighet. Derfor gikk Clinton-administrasjonens inn for dialog, fremfor trusler, med Milosevic våren 1998 (Moskowitz og Lantis, 2004, s. 256; Burg, 2001, s. 77).

Samtidig hadde president Clinton i løpet av våren og sommeren 1998 flere uttalelser²⁸ som ble oppfattet som lovnader om at det ville bli reagert om ikke Milosevic endret kurs (Thies, 2003, s. 250).

I løpet av høsten 1998 snudde også Clinton-administrasjonen da den begynte å få tro på at konflikten kunne løses med en trussel med isolert luftmakt. Samtidig økte mediedekningen og avdekking av nye overgrep i Kosovo. Likevel var bakkestyrker uaktuelt å true med, grunnet uenighet med *Kongressen* (Moskowitz og Lantis, 2004, s. 257). Samtidig hadde truslene som ble fremmet mot Milosevic i oktober gjort at det ikke var et alternativ å ikke gjøre noe om kravene ikke ble innfridd (Redd, 2005, 133).

I *Kongressen* hadde både den republikanske siden, som hadde flertallet, og en del demokrater gått mot Clintons tilnærming for å løse konflikten. I tillegg skulle det være Kongressvalg i november 1998, samt at Lewinsky-saken, som satte spørsmålsteget ved Clintons dømmekraft, pågikk helt frem til februar 1999 (Moskowitz og Lantis, 2004, s. 256, 258).

I tiden etter den serbiske offensiven mot Racak i januar 1999, endret situasjonen seg, og Clinton-administrasjonen ble etterhvert enige om at det måtte trues, og sannsynlig benyttes, militærmakt for å tvinge Milosevic, men ikke med bakkestyrker (Moskowitz og Lantis, 2004, s. 255-262). Etter hvert støtte også Kongressen dette da flertallet av den befolkningen støttet luftmakt, mens Senatet aldri klarte å få flertall for noe standpunkt (Singh, 2001, s. 61-62).

²⁷ Med Clinton-administrasjonen menes regjeringen med politisk stab.

²⁸ «Presset må opp mot Beograd om de fortsatt hindrer en politisk løsning» (Clinton, 6. mai 1998), og «Jeg er fast bestemt på å gjøre alt jeg kan for å stoppe et nytt blodbad og etnisk reining» (Clinton, 9. juni 1998).

Til tross for liten støtte fra Pentagon i slutten av januar 1999, så var forsvarsminister William Cohen åpen for å sende bakkestyrker hvis en fredsavtale var inngått først (Burg, 2003, s. 113).

Da OAF satte i gang den 24. mars 1999, sa President Clinton i en tale at han ikke ville benyttet *bakkestyrker* i Kosovo (Moskowitz og Lantis, 2004, s. 263) på grunn av splittelse i Kongressen og for å sikre seg mot dårlig omtale (Burg, 2003, s. 93-94). I tillegg spilte visepresident Al Gores presidentkandidatur en rolle (Economist, 1999). Samtidig forhindret det også splittelse i NATO (Smith, 2009, s. 25; Daalder og O'Hanlon, 1999, s. 97).

Likevel, da luftmakten viste sine begrensinger ble det aktuelt å vurdere bakkestyrker. Offentliggjøringen av dette overlot Clinton derimot til talspersoner fra NATO og Storbritannia for å ikke fremstå som krigsivrig (Broder, 1999). Først den 18. mai 1999 sa Clinton alle løsninger fortsatt var mulige, men at de fortsatt ville holde seg til luftmakt (Clinton, 1999c; Smith, 2009, s. 25-26).

Opinionens støtte

Meningene i USA forandret seg fra våren 1998 til mars 1999. Med unntak av operasjonen i Irak i desember 1998, var det ingen andre viktigere konflikter som konkurrerte om mediedekningen i USA, og de store mediehusene støttet i hovedsak NATOs argumenter om at Serbias handlinger hadde ført til en humanitære situasjonen som truet internasjonal sikkerhet og fred (Thussu, 2000, 348).

Spørreundersøkelser fra våren 1988 viser at flertallet av USAs befolkningen ikke mente at vitale interesser var involvert. Etter den serbiske offensive mot Racak viser undersøkelser at 50% av de spurte mente at USA ikke trengte å involvere seg i Kosovo for å beskytte sine interesser (ABC News, 11. mars til 8. april 1999; Gallup, 19. februar til 25. mars 1999 i Leiden, s. 9-10)

En annen undersøkelse i samme tidsrom viste at kun 50% av de spurte støttet USAs involvering i NATOs luftoperasjoner, mens 39% var mot. Samtidig er det interessant å se at 64% av de spurte mente at USA hadde en moralsk forpliktelse til å sikre fred (CNN/USA Today/Gallup, 25. mars 1999 i Burg, 2003, s. 114, pkt 90).

Utviklingen de første ukene av OAF kan sees i undersøkelser som viste støtte for bombingene blant 60% av de spurte. Til tross for at intervensjonen ble sett på som lite effektiv økte støtten til 62% to uker senere. Samtidig økte bekymringen for skader, kostnader og tanken på å sette inn bakkestyrker (Pew Research Center, 29. mars 1999 i Burg, 2003, s. 114, pkt 90).

En annen effekt av den beskjedne fremgang i operasjonen vises i en undersøkelse hvor 68% av de spurte støttet bombingene, men mente at den ikke førte til måloppnåelse, og at bakkestyrker derfor var nødvendig (Washington Post, 6. april 1999 i Burg, 2003, s. 114-115, pkt 90). Her sees altså at de som utgangspunktet støttet bruk av luftmakt, også begynte å støtte bakkestyrker.

Samtidig viste undersøkelser fra starten av april 1999 at kun 31%, mot 65%, av de spurte i USA var for å sende bakkestyrker for å stanse serbiske angrep (Gillespie, 1999). Likevel viste en undersøkelse at nesten 60%, mot 30%, av de amerikanske respondentene var villige til støtte bakkestyrker på grunn av utviklingen i flyktnings situasjonen (ABC News i Leiden, s. 112). Dette kan forklares med at CNN og andre medieselskaper spilte en viktig rolle med å forme opinions meninger ved at de argumenterte for de humanitære og *moralske* aspektene i konflikten, og samtidig fremstilte Vesten og USA som frigjørere (Thussu, 2000, s. 346).

Likevel var det ingen undersøkelser som viste et flertall som mente at USA burde ta tap for å sikre fred i Kosovo (Burg, 2003, 115, pkt 90). Den amerikanske opinionen var med andre ord villige til å bidra, men ikke for enhver pris (Redd, 2005, s. 136-137).

Delkonklusjon USAs støtte i hjemlandet

Blant det toneangivende byråkratiet og de militære i USA, var det en delt støtte, mens blant politikerne var det i starten en splittelse både i regjering og mellom institusjonene. Etterhvert som konflikten utviklet seg økte støtten for luftmakt, men ikke bakkestyrker. Dette viser etter hvert en *høy* støtte, men ikke for en troverdig trussel slik *ideal policy* krever (side 18).

I befolkningen var det flertall for bruk av luftmakt, og etter hvert et flertall for bakkestyrker, men ikke hvis det ville føre til store kostnader. Befolkningen blir vurdert til å ha kunnet presse politiske beslutninger i en annen retning enn ønsket.

Samlet sees en splittelse blant flere grupper, selv om USA på nyttår 1999 støttet bruk av militærmakt, så lenge ikke kostnadene ble for store. USA vurderes til at de hadde *middels* støtte i hjemlandet for å benytte militærmakt i Kosovo.

Utviklingen viser også at etter hvert som støtten økte, så økte samtidig viljen hos politikere og beslutningstakere for å true og benytte militærmakt.

5.3.2 Storbritannias støtte i hjemlandet

Her vil jeg analysere Storbritannias støtte i hjemlandet basert på de indikatorene fra side 25, for å se om dette kan forklare Storbritannias *vilje* til å benytte militærmakt.

Byråkratiet og de militæres støtte

Tjenestemenn i både Utenriksdepartementet (Foreign and Commonwealth Office) og Forsvarsdepartementet (Ministry of Defence) var skeptiske til at politikerne blandet humanitære prinsipper, interesser og politisk mål. Om Storbritannia kom til å havne i en militær operasjon i Kosovo, så forventet ikke tjenestemennene at operasjonene ville bli kortvarig (Clarke, 2001, s. 84-85).

Blant militære tjenestemenn ble det uttrykt kritikk mot de blandede politiske signalene, fordi de var vanskelig å omsette i militære krav. Etter operasjonene i Bosnia på 90-tallet ble det også fra militært hold argumentert for at fredsstøtteoperasjoner (FSO) hadde utfordringer med den multinasjonale respondensen fordi operasjonene manglet nasjonale interesser (Inge, 1996, s. 2; Frantzen, 2006, s. 105).

I tillegg var det kritikk mot at ressursbruken var rettet mot luftkampanjen på bekostning av landstyrkene som også Storbritannia ønsket å ha med (Clarke, 2001, s. 84).

Politisk støtte

Det var en bred politisk støtte for en direkte involvering av militære styrker i Kosovo allerede i slutten av juni 1998. Likevel, NATOs manglende evne til å reagere mot Serbia på grunn av det militære gapet og byrdefordelingen mellom Europa og USA førte til mange ulike strømninger blant britiske politikere. Tre forhold var toneangivende da beslutninger skulle fattes om Kosovo: NATO måtte være samlet og helst uten tap av menneskeliv for å sikre en samlet opinion; bakkestyrker burde være en del av planen for å vise at alliansen var villige til å benytte militærmakt; og hvilket hovedmål som kunne bombes måtte koordineres med mediekampanjen for å vinne opinionen (Clarke, 2001, s. 84-86).

Statsminister Blair, utenriksminister Cook og forsvarsminister Robertson ble sterke forkjempere for å gripe inn med militærmakt på grunn av humanitære (*moralske*) prinsipper (Clarke, 2001, s. 84). Den britiske regjeringen ble derfor samlet om at militærmakt måtte brukes hvis nødvendig, og at bakkestyrker burde være en del av dette, men samtidig måtte NATO stå samlet. På denne måten kunne NATO tilpasse seg fremtiden og gå utenfor sitt

opprinnelige operasjonsområde (out of area), men uten omfattende tap av menneskeliv, som kunne snu opinionen mot politikerne.

Det var også bred politisk skepsis både hos *Conservatives* og *Labour* om at Milosevic ikke ville holde sine lovnader fra oktober 1998. Derfor ville Storbritannias politikere samlet sikre at avtalen fra oktober ble overholdt ved å sette inn bakkestyrker i Kosovo allerede høsten 1998 (Davidson, 2011, s. 80; Clarke, 2001, s. 81, 84).

I perioden etter offensiven mot Racak støttet også *Conservatives* regjeringen i bruk av militærmakt og deltakelse i OAF. *Liberal Democrats* støttet kun luftmakt (Davidson, 2011, s. 80-1), mens marginale *Scottish Nationalist Party* var mot (Clarke, 2001, s. 86-7).

Det var dermed bred enighet blant Storbritannias politikere om bruk av militærmakt for å frata Serbia muligheten til å fortsette sine handlinger i Kosovo, men også for å sikre NATOs troverdighet og ivareta båndene over Atlanterhavet. Politiske debatter underveis i operasjonen viser ikke motstand mot at Storbritannia deltok, men handlet blant annet om midlene som ble benytte, for eksempel klasebomber (Clarke, 2001, s. 81, 84, 86-88).

Opinionens støtte

I tidsrommet da OAF ble satt i gang i slutten av mars 1999 viser flere undersøkelser over 55% oppslutning blant britiske respondenter en støtte for britisk deltakelse (Davidson, 2011, s. 80). Om Storbritannia skulle bidra med bakkestyrker viser en undersøkelse 50% støtte, noe som holdt seg stabilt for et flertall for dette gjennom hele OAF (USIA, 1999)

NATO ble åpent kritisert og debatterte for å bombe uten et folkerettslig mandat, men den britiske opinionen støttet regjeringen med nesten 70%, viste en undersøkelse kort tid etter at OAF var satt i gang (Frantzen, 2005, s. 106). Samtidig mente disse at bakkestyrker måtte settes inn ved et tidspunkt for å lykkes (Clarke, 2001, s. 89) Samtidig viser en undersøkelse fra 26. mars 1999 (ICM/Observer) at 61% av de britiske respondentene hadde tro på at luftangrepene ville stoppe voldshandlingene til serberne (Leiden, s. 43).

Dette viser noe av utfordringene med spørreundersøkelser knyttet respondentenes representativitet. Likevel viser det et klart flertall for intervensjonen.

Støtte for bakkestyrker til tross, når det kommer til i hvor stor grad Storbritannias befolkning var villige til å gå, varierte oppslutningen mellom 57 og 46% (MORI/ Mail on Sunday) mot at det var verdt å ofre menneskeliv for å beskytte kosovoalbanerne (Leiden, s. 137-138).

Dermed vises en delt befolkning når det kommer til spørsmålet om falne, som samsvarer med politikernes vurderinger om å unngå tap av menneskeliv for unngå at opinionen snur seg mot dem (Clarke, 2001, s. 84). I tillegg er den hjemlig opinionen ofte avventede til å støtte militærmakt når trusselen mot egen stat er lav (Davidson, 2011, s. 15-16).

Dette kan forklare at siden Kosovo ikke var av vital interesse og langt lå unna Storbritannia, så var britene ambivalente til å ofre liv. Likevel fikk de gjennom media informasjon om konflikten, og de var villige til å hjelpe de som led.

Viktig er det også se til en måling fra slutten av mars 1999 (ICM/ Obserever) som viser meget stor tillit til statsminister Blairs håndtering av Kosovokonflikten med 65% støtte (Leiden, s. 148). Dette er et tegn på at regjeringen kunne involvere seg sterkt i konflikten.

Delkonklusjon – Storbritannias støtte i hjemlandet

Det var en del skeptiske stemmer internt i byråkratiet og blant de militære med hensyn til de politiske signalene, og hvordan dette kunne omsettes for å oppnå politiske målsetninger, uten at dette preget debattene. Samtidig var debattene blant politikerne preget av en bred politisk støtte for å bruke militærmakt mot Serbia, og en samlet politisk støtte for at Storbritannia skulle bidra i OAF.

Opinionens støttet også gjennomgående regjeringen i å både delta, men også benytte bakkestyrker. Dette viser at regjeringen var selv en driver for en politisk løsning, og at regjeringen ikke var gjenstand for press til å gjennomføre en ikke-villet politikk.

Storbritannias *vilje* til å benytte militærmakt og støtten i hjemlandet vurderes til å være *høy*.

5.3.3 Frankrikes støtte i hjemlandet

Her vil jeg analysere Frankrikes støtte i hjemlandet basert på de indikatorene fra side 25, for å se om dette kan forklare Frankrikes *vilje* til å benytte militærmakt.

Byråkratiet og de militæres støtte

I det franske forsvarsdepartementet ble en intervensjon sett på som problematisk for Frankrike på grunn av avgivelsene av franske styrker til NATO, som innebar at de i praksis ble underlagt amerikansk kommando. De var mot at Pentagon skulle planlegge og gi ordrer for hva franske fly skulle bombe på grunnlag av hva USA selv mente at den amerikanske opinionen kunne gå med på (Parmentier, 2000, s. 99-100).

Det var også krefter i Paris som ønsket å utsette en invasjon av Kosovo til 2000, slik at Frankrike kunne få mer tid til å samle nok tropper slik at de kunne bli en større bidragsyter (Daalder, 2000, s. 162). På samme måte som at Frankrike bidro i luftoperasjonen med et betydelig antall fly, ville dette også gjort Frankrike en større aktør og de kunne fått mer innflytelse i operasjonen.

Slik sett var det ikke motstand i byråkratiet eller blant militære for at Frankrike skulle støtte eller delta i OAF siden Tyskland og Storbritannia sannsynligvis kom til å delta. Alternativet ved å ikke bidra og i stedet høste ros fra Russland og Kina var intet alternativ mente byråkratiet (Davidson, 2001, s. 88-89).

Dette viser hvordan den franske prestisjen også preget byråkratiet og de militæres ønske om at Frankrike skulle fremstå som en betydelig bidragsyter isolert som stat, men også som europeisk aktør.

Politisk støtte

Det franske politiske landskapet er delt mellom diverse partier på høyre- og venstresiden, og Kosovokonflikten bød på utfordringer for å skape en majoritet internt i regjeringen. Siden den franske konservative president Chirac tilhørte høyresiden, og regjeringen var sosialistisk med statsminister Jospin fra venstresiden, var det potensielle motsetninger.

Likevel var det forholdsvis stor enighet blant disse to beslutningstakerne, og siden det skulle være valg til EU-parlamentene i juni 1999, var både opposisjon og posisjonen bundet til å samles om sine lederskikkelser. De få politikerne på ytre høyre og –venstre, klarte ikke etablere en toneangivende opposisjon mot regjering og president (McAllister, 2001, s. 95).

Likevel var det en del politisk strømminger blant Euro-skeptikerne og i anti-krigs-bevegelsen som ikke ønsket en tilknytning og et samarbeid med NATO fordi det innebar mer «underkastelse» av amerikansk lederskap som ville ødelegge Frankrikes status som en eksepsjonell stat. Alternativet var likevel mindre akseptabelt med mer avgivelse av suverenitet og økte utgifter til EUs forsvar. På denne måten ble det en bred politisk støtte blant de pro-Europeiske politikerne for statsminister Jospins linje for at det ikke var andre alternativ enn å støtte NATO. Samtidig ble uklare målsetninger og mangel på planer for verst-tenkelige utfall viktige temaer i de offentlige debattene (McAllister, 2001, s. 95-96, 98 100) uten at dette påvirket beslutningstakerne i stor grad.

Opinionens støtte

Tradisjonelt har Frankrike sympatisert med Serbia, noe som preget oppfattelsen av Frankrike under operasjonen i Bosnia (McAllister, 2001, s. 92-93). Likevel var støtten blant den franske befolkningen i slutten av mars 1999 på nesten 60% for (Canal IPSOS/ Journal du Dimanche) at NATO og Frankrike skulle intervensere i Kosovo. Likevel var det et klart mindretall på 46% som støttet at Frankrike skulle delta (CSA Opinion/Le Parisien). Den franske støtten for bruk av bakkestyrker var kun 41% da OAF ble satt i gang, men fra april 1999 vistes en jevn støtte på over 60%, og dette var dermed høyest av alle deltakerstatene (Canal IPSOS/ Journal du Dimanche) (Everts og Isernia, s. 29, 37; McAllister, 2001, s. 97).

Et nærmere samarbeid enn tradisjonelt med Storbritannia i NATO og EU, samtidig med at forhandlingene foregikk på fransk jord (Rambouillet og Paris), bidro til at konflikten ble meget synlig for den franske befolkningen (McAllister, 2001, s. 94), og både president Chirac og statsminister Jospin hadde over 65% støtte i befolkningen ved en popularitetsmåling i starten av april 1999 (Le Point). Den viste også at Jospin var populær på høyresiden.

Med den høye støtten for en fransk støtte for NATO, og fransk deltakelse, er det liten grunn til å tro at opinionen presset de politiske beslutningstakerne til å innta et annet standpunkt enn det de ville ha gjort i utgangspunktet (Davidson, 2011, s. 90).

Delkonklusjon – Frankrikes støtte i hjemlandet

Det franske byråkratiet og de militæret var opptatt av Frankrikes prestisje som en betydelig stat, men også som europeisk maktfaktor, og ønsket så langt det lot seg gjøre å påvirke løsningen av konflikten slik at dette ville sette Frankrikes renommé i best mulig lys. Samtidig viste lojaliteten *høy* støtte og de bidro ikke til splittelse i forhold til det politiske flertallet.

I hovedsak var det politisk enighet mellom de de store toneangivende politiske partiene om å følge regjeringens- og presidentens linje, og det franske folket viste etter hvert *høy* støtte til de politiske beslutningene om å støtte NATO, og å delta i OAF. Dette ble derfor ikke en pressgruppe som endret regjeringens politikk.

Frankrikes støtte i hjemlandet vurderes til å ha vært *høy*. Viljen til å true og benytte militær makt utviklet seg også samtidig med at støtten i befolkningen økte.

6. Konklusjon - hvilket mønster forklarer best viljen til å føre et tvangsdiplomati som førte til at Serbia bøyde av?

Hensikten med denne oppgaven har vært å undersøke om *viljen* til å føre et tvangsdiplomati blant de toneangivende statene i Vesten - USA, Storbritannia og Frankrike – for å se om dette kan forklare utfallet av Kosovokrisen. Jeg vil etter å ha presentert statenes nivå på de undersøkte variablene, komme frem til hvilket mønster som har vært driveren for statenes vilje til å true og benytte militærmakt. Til slutt vil jeg presentere hvilke variabel som best kan forklare utfallet av Kosovokrisen.

Analysen er kvalitativ, og den eksterne validiteten forventes å være lav. Samtidig går analysen i dybden på tre toneangivende stater over en tidsperiode hvor situasjonen, interessene og viljen til å true og benytte militærmakt utviklet seg. Oppgaven bidrar med mønster som forklarer hvilke variabler som spilte en viktig rolle for statenes *vilje* til å true og benytte militærmakt. Oppgavens reliabilitet vurderes som god og er enkel å etterprøve.

Statenes nivå på variablene og mønster for viljen til å benyttet makt

Tabell 2 viser hvilket nivå den enkelte stat har på den enkelte variabel, som igjen kan leses som et mønster for hva som har drevet frem statenes vilje til å true og benytte militærmakt (se tabell 1, side 26).

Variabel:	Egeninteresse			Utsikt for militær seier			Støtte i hjemlandet		
	Høy	Mid	Lav	Høy	Mid	Lav	Høy	Mid	Lav
USA	X			X				X	
Storbritannia	X			X ← → X			X		
Frankrike	X			X			X		

Tabell 2. Statenes nivå på variablene

Analyse av variabelen egeninteressene for USA, Storbritannia og Frankrike viser indikasjoner på at alle hadde sammensatte interesser fra alle tre nivåer. De humanitære forklaringene var høyst reelle blant alle statene, men de ble også et viktig argument for å omgå internasjonal rett. Vektlegging av at Kosovo var en spesiell situasjon understreker hvor viktig den *lave* egeninteressen med moralske interesser var for å *legitimere* en intervensjon.

Samtidig var det de *høye* egeninteressene av å stabilisere regionen og sikre NATOs troverdighet og fremtidige utforming som sikkerhetsalliansen, som førte til at krisens

utvikling drev frem nye interesser da Milosevic ikke responderte som planlagt på trusselen. Derfor måtte tvangsstatene til slutt svare med militærmakt siden de hadde truet med dette.

Disse viser at utviklingen til *høy* egeninteresse drev frem statenes *vilje* til å true og benytte militærmakt mot Serbia. Hypotese 1 anses derfor som bestått.

Analysen av variabelen utsikt til militær suksess viser generelt en *høy* tro på militær sier, men Storbritannias usikkerhet med tanke på at konflikten kan dra ut i tid og at de ser et behov for bakkestyrker tidlig gjør at jeg setter tvil ved Storbritannias høye utsikt for en militær suksess og vurderer den til å ligge mellom *middels* og *høy*.

Etter hvert som både konflikten og intervensjonen utvikler seg og utsikten for en militær suksess stiger i statene vises også en *høy* vilje til å true og benytte militærmakt. Hypotese 2 anses derfor som bestått.

Analysen av variabelen støtte i hjemlandet viser *høy* verdi hos Storbritannia og Frankrike, mens det i USA var splittelse både i byråkratiet, blant de militære, langs politiske partiskillelinjer, og i administrasjonen. Likevel vurderes støtten i hjemlandet til å ha vært *middels* siden det hele tiden utvilket seg i en retning av maktbruk og at bakkestyrker til slutt ble vurdert, men at det ikke var støtte i befolkninge for at disse kunne ta tap.

Det indikeres samtidig en sammenhengen blant statene i utvalget mellom utviklingen i *viljen* til å true og benytte militærmakt, og utviklingen av støtten i de forskjellige samfunnsgruppene. Hypotese 3 anses derfor som bestått.

Høy egeninteresse er identifisert hos alle statene i utvalget. Den avhengige variabelen *egeninteresse* er også dimensjonerende for om en stats vilje til å true med maktbruk er interessedrevet (side 23). Dernest tilfredsstillende også statene nivået på de andre mellomliggende variablene (*høy* eller *middel/høy*) for et *interessedrevet mønster* for statens vilje for true med maktbruk ved tvangsdiplomati (side 26).

Konklusjonen blir dermed at USA, Storbritannia og Frankrike hadde et interessedrevet mønster for sin vilje til å true og benytte militærmakt mot Serbia i forbindelse tvangsdiplomatiet under Kosovokrisen.

Hvordan kan så dette forklare utfallet av Kosovokonflikten?

Svaret ligger på begge sidene i konflikten gjennom deres oppfatningen av trusselen som ble fremsatt og hvordan konflikten drev frem reaksjoner fra partene. I Peter Viggo Jakobsens

Ideal Policy viser trusselen om troverdig maktbruk til at tvangsstatene må overbevise motparten at de er sterke nok i evnen og viljen til å kunne bruke nok tvangsmakt så de oppnår en rask og lite kostbar seier (se side 18).

Fra NATO ble trusselen om bruk av luftmakt sett på som tilstrekkelig for å tvinge Milosevic til å bøye av, fordi de hadde erfart dette i Bosnia, og at den teknologiske utvikling skapte en stor nok tro på at avstandsleverte presisjonsvåpen mot strategiske mål ville gi en rask og lite kostbar seier. I tillegg viser analysen en *middels* støtte i hjemlandet for den mest toneangivende staten, USA, fordi de ikke hadde *vilje* til å true med mer makt før OAF på grunn politisk splittelse og usikkerhet om oppslutning i befolkningen.

Årsaken til splittelsen var delvis mistillit i forbindelse med Lewinsky-saken, men også uenighet om USAs egeninteresser om Kosovo. At disse interessene var tilstede på grunn av at NATOs troverdighet stod på spill, ble først åpenbare etter hvert som konflikten utviklet seg.

En liknende utvikling i identifiseringen av egeninteresser sees også i Frankrike, hvor de fryktet en splittelse i NATO hvis bakkestyrker var en del av planen før OAF var i gang. I tillegg var de opptatt av at en løsning skulle ivareta Frankrikes egeninteresse ved å oppnå prestisje som europeisk sikkerhetsaktør.

Storbritannia mente tidlig at egeninteressen var *høy*, men fryktet også en splittelse i NATO. Derfor var det ikke mulig å true med bakkestyrker før OAF, og dermed heller ikke en troverdig trussel, sett fra Serbia fordi trusselen ble sett på som begrenset.

At utviklingen i konflikten før OAF var drevet av statenes frykt for at NATO skulle splittes, og at de underveis snur til at de er villige til å vurdere bakkestyrker fordi NATOs troverdighet står på spill om de ikke lykkes, viser hvordan konflikten var *interessedrivende* for tvangsmaktene, slik mønsteret også forklarer.

Fra serbisk side ble denne trusselen derimot vurdert som begrenset, og de samme erfaringene fra Bosnia og Irak fikk Milosevic til å tro at det kun ville bli en kort og begrenset luftkampanje som Serbia ville holde ut. Dette viser at NATO *ikke* fremsatte en troverdig trussel om maktbruk. Reaksjonene fra Milosevic var også med å drive opp statenes interesser fra at konflikten innledningsvis truet *lave* (ideologiske og moralske) egeninteresser, til at den truet *høye* egeninteresser fordi stabiliteten i sør-øst-Europa og NATOs troverdighet stod på spill.

Milosevic satte lit til at Russland ville hjelpe Serbia militært, og at dette ville avskrekke og splitte NATO slik at de ikke ville intervensere fordi det kunne utvikle seg til en større konflikt enn det de hadde egeninteresse av.

Analysen av *utsiktene for en militær suksess* viser derimot ikke en fryktet for innblanding fra Russland, og at tvangstatene hadde makt til å *tvinge* Russland fra å blande seg inn.

Dermed var det bare Milosevics håp om at NATO ikke ville intervensere uten et sikkerhetsrådsmandat, fordi denne *ideologiske* interessen for å ivareta internasjonale institusjoner hadde vist seg svært sterk ved andre anledninger. Dette preget også diskusjonene i NATO gjennom hele krisen, men etter hvert som interessene til tvangsstatene ble *høye* så økte også *viljen* til å se de ideologiske prinsippene legitimert i den eksisterende Sikkerhetsrådsresolusjon 1199.

Igjen vises hvordan interessene driver frem *viljen* til å finne løsninger for å legitimere trusselen om maktbruk. Grunnen er utviklingen i konflikten fordi sikkerheten i Europa og NATOs troverdighet blir sammenfallende interesser på *høyt* nivå for de toneangivende statene i NATO - USA, Storbritannia og Frankrike.

Da Russland og Serbia så utviklingen i mai 1999 at NATO ikke kom til å bli splittet, men derimot begynte å vurdere bakkeinvasjon, fremstår trusselen som troverdig nok til at Milosevic gir etter for kravene. Det ble gitt noen små belønninger for at ikke Milosevic skulle bli ydmyket ovenfor sin egen befolkning. Dette er også i henhold til *Ideal Policy*.

Litteraturliste

Allison, Roy. (2013). *Russia, the West, & Military Intervention*. Oxford: Oxford University Press.

Bahador, Babak. (2007). *The CNN Effect in Action. How the News Media Pushed the West toward War in Kosovo*. New York: Palgrave Macmillan.

Blair, Tony. (1999a). *Public Debates, 3/23/99*. Tale til Underhuset, 23. Mars 1999. Kilde: http://www.publications.parliament.uk/pa/cm199899/cmhansrd/vo990323/debtext/90323-06.htm#90323-06_head0

Blair, Tony. (1999b). *The Blair Doctrine*. Tale for The Economic Club i Chicago, 22. April 1999. Kilde: http://www.pbs.org/newshour/bb/international-jan-june99-blair_doctrine4-23/

British-Serbian Chamber of Commerce (BSCC). (2014). Handelsoversikt mellom UK og Serbia. Kilde: <http://www.britserbcham.eu/2014-country-synopsis-serbia/>

Broder, John M. (1999). On Ground Troops Issue, Clinton Takes Back Seat.

New York Times, 24. April 1999. Hentet fra:

<https://partners.nytimes.com/library/world/europe/042499kosovo-clinton.html>

Burg, Steven L. (2001). Bosnia and Kosovo. I Art and Cronin (Edt). (2001).

The United States and Coercive Diplomacy. Washington D.C.: United States Institute of Peace Press.

Cameron, Fraser. (2012). *An Introduction to European Foreign Policy*. 2nd Edt.

Oxon: Routledge.

Caplan, Richard. (1998). International Diplomacy and the Crisis in Kosovo.

International Affairs 74, 4 (1998). London: Chatham House.

Central Intelligence Agency (CIA). (2017). The World Factbook. Kilde:

<https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/index.html>

Clark, Wesley K. (2001). *Waging Modern War. Bosnia, Kosovo and the Future of Combat*.

New York: Public Affairs

Clarke, Michael. (2001). British Perceptions. I Buckley, Mary og Cummings, Sally N. (2001).

Kosovo. Perceptions of War and It's Aftermath. New York: Contonuum.

Clinton, W. J. (1999a). Remarks on Presenting the Malcolm Baldrige National Quality Awards. United States Publishing Office, February 4th 1999.

Hentet fra: <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/WCPD-1999-02-08/pdf/WCPD-1999-02-08-Pg193.pdf>

Clinton, W. J. (1999b). Address to the Nation on Airstrikes Against Serbian Targets in the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro). Statement by the President to the Nation, 24. mars 1999. Hentet fra: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=57305>

Clinton, W. J. (1999c). Uttalelse i Det ovale kontor i forbindelse med besøk av Kongen av Jordan, 18. mai 1999. Kilde: <http://www.washingtonpost.com/wp-srv/politics/daily/april99/clintonquotes.htm>

Collier, David & Manoney, James. (1996). Insight and Pitfalls: Selection Bias in Qualitative Research. *World Politics*, Vol 49, No. 1 (Oct., 1996), pp. 56-91.

Cook, Robin. (1999). Redegjørelse av utenriksminister Robin Cook, til det britiske Underhuset, 25. mars 1999.

Kilde: <https://www.theguardian.com/world/1999/mar/25/balkans14>

Couture, Amèlia og Morina, Engjellushe. (2014). France's Foreign Policy towards Kosovo. What future for cooperation? *Policy Report*, No. 09 – May 2014.

Pristina: Group for Legal and Political Studies.

Kilde: <http://legalpoliticalstudies.org/download/Policy%20Report%2009%202014.pdf>

Daalder, Ivo H. and O'Hanlon, Michael E. (2000). *Winning Ugly: NATO's War to Save Kosovo*. Washington, D.C.: Brookings Institute.

Davidson, Jason W. (2011). *America's Allies and War. Kosovo, Afghanistan, and Iraq*. New York: Palgrave Macmillan

de Wijk, Rob. (2005). *The Art of Military Coercion. Why the West's Military Superiority Scarcely Matters*. Amsterdam: Mets & Schilt.

Dufourcq, Jean. (2010). French Strategic Interests. I *Revue Défense Nationale*, 27. January 2010. Kilde: <http://www.diploweb.com/French-strategic-interests.html> (28-12-2016).

Economist. (1999). The ABC Club. *Economist*, 20. May 1999.

Kilde: <http://www.economist.com/node/321860> (04-11-2016).

-
- Edwards, Geoffrey. (2011). The Pattern of EU's Global Activity. I Hill, Christopher og Smith, Michael. (2011). *International Relations and the European Union*. 2nd Edition. New York: Oxford University Press.
- Everts, Philip og Isernia, Pierangelo. (ukjent år). *War without bloodshed? Public opinion and the war over Kosovo*. Utkast. Kilde: <http://media.leidenuniv.nl/legacy/Analysis%20Kosovo.pdf>
- Frantzen, Henning-A. (2005). *NATO and Peace Support Operations 1991-1999. Policies and Doctrines*. Oxon: Frank Cass.
- Freedman, Lawrence. (1998). Strategic Coercion. I Freedman, Lawrence. *Strategic Coercion*. Oxford: Oxford University Press.
- Gallup. (1999). *Approval Ratings for President Clinton*. Gallup Poll, 6. January-31. March 1999. Kilde: <http://www.gallup.com/poll/116584/presidential-approval-ratings-bill-clinton.aspx>
- Gellman, Barton. (1999). How the US and Allies Went to War. *The Washington Post*, 18. April 1999. Hentet fra: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1999/04/18/the-path-to-crisis-how-the-united-states-and-its-allies-went-to-war/52533b73-cf3e-4e21-a771-8f1806bc0577/>
- Gentry, John A. (2006). Norms and Military Power: NATO's War Against Yugoslavia. *Security Studies*. Vol. 15, No. 2, pp. 187-224.
- Gerring, John. (2007). *Case Study Research. Principles and Practices*. New York: Cambridge University Press.
- Gillespie, Mark. (1999). *Support For Mission Holds Steady, But Skepticism Grows*. NJ: Gallup Poll. Kilde: <http://www.gallup.com/poll/3955/support-mission-holds-steady-skepticism-grows.aspx>
- Goerge, Alexander L. (1993). *Bridging the Gap. Theory and Practice in Foreign Policy*. Washington: United States Institute of peace.
- George, Alexander L. & Simons, W. E. (1994). *The Limits of Coercive Diplomacy*. 2nd Edt. Oxford: Westview Press.
- George, Alexander L. & Andrew Bennett. (2005). *Case Studies and Theory Development in the Social Science*. Cambridge, MA: MIT Press.

-
- Goldgeier, James M. (2010). *The Future of NATO*. Council Special Report No. 51, February 2010. New York: The Council on Foreign Relations.
- Guicherd, Catherine. (1999). International Law and the Kosovo War. *Survival*, Vol. 41, No. 2, pp: 19-34.
- Harris, John F. (1999). *Clinton Saw No Alternative to Airstrikes*. Washington Post, 1. april 1999. Kilde: <http://www.washingtonpost.com/wp-srv/inatl/daily/april99/clinton040199.htm>
- Harris, John F. (1999). Reassuring Rhetoric Conflicts With Reality. *Washington Post*, 8. April 1999, side A26. Kilde: <http://www.washingtonpost.com/wp-srv/national/daily/april99/clinton8.htm>
- Hill, Christopher. (2001) Foreign Policy. I Seldon, Anthony (Ed). *The Blair Effect*. London: Little, Brown and Company.
- Howorth, Jolyon. (2000). Britain, France and the European Defence Initiative. *Survival*, Vol. 42, No. 2, pp: 33-55.
- Human Rights Watch (HRW). (2001). Under Orders. War Crimes in Kosovo. Hentet fra : <http://www.hrw.org>.
- IISS. (1998). Russia. *The Military Balance*. Vol 98, No. 1. London: International Institute for Strategic Studies. pp: 101-114.
- Inge, Field Marshal Sir Peter. (1996). *The Roles and Challenges of the British Armed Forces*. *RUSI Journal*, Vol. 141, 1996 – Issue 1.
- Jakobsen, Peter Viggo. (1998). *Western Use of Coercive Diplomacy after the Cold War*. London: MacMillan Press Ltd.
- Jakobsen, Peter Viggo. (2007). Coercive Diplomacy: Frequently used, seldom successful. *Kungl krigsvetenskapsakademiens handlingar och tidskrift*, 4-2007.
- Jakobsen, Peter Viggo. (2013). Coercive Diplomacy. I Alan Collins (Eds.). *Contemporary Security Studies*. 3rd Edition. New York: Oxford University Press
- Judah, Tim. (2000). *Kosovo. War and Revenge*. New Haven/London: Yale University Press.
- King, Keohane and Verba. (1994). *Designing Social Inquiry. Scientific Inference in Qualitative Research*. Princeton N.J.: Princeton University Press.

-
- Kjølborg, Anders og Nyhamar, Tore. (2011). Småstater i internasjonale operasjoner. FFI-rapport 2011/01698. Kjeller: Forsvarets forskningsinstitutt (FFI).
Hentet fra: <https://www.ffi.no/no/Rapporter/11-01698.pdf>
- Knutsen, Bjørn Olav. (2001). Europeisk sikkerhetsintegrasjon: EUs felles sikkerhets- og forsvarspolitik (CESDP). I *Internasjonal politikk*. 59 [2], juni 2001, pp: 227-258.
- Lambeth, Benjamin S. (2001). *NATO`s War for Kosovo. A Strategic and Operational Assessment*. Rand Cooperation.
- Leiden. (?). *The Kosovo Konflikt in the Polls*. University of Leiden. NL.
Kilde: <http://media.leidenuniv.nl/legacy/Poll%20Data%20Kosovo.pdf>
- Lepgold, Joseph. (1998). NATO`s Post-Cold War Collective Action Problem. *International Security*, Vol. 23, No. 1 (Summer 1998), pp. 78-106.
- Lundestad, Geir. (2004). *Øst, Vest, Nord, Sør. Hovedlinjer i internasjonal politikk etter 1945*. Oslo: Universitetsforlaget.
- McAllister, Richard. (2001). French Perceptions. I Buckley, Mary og Cummings, Sally N. (2001). *Kosovo. Percetions of War and It`s Aftermath*. New York: Contonuum.
- Malcolm, Noel. (1998). *Kosovo. A Short Story*. London: Macmillan.
- Martin, Lisa L. i Jones, R. J. Barry (Ed). (2001). *Routledge Encyclopedia of International Political Economy*. London: Routledge.
- Matlary, Janne Haaland. (2013). *European Union Security Dynamics: In the New National Interest*. Basingstoke: Palgrave Macmillan
- Mearsheimer, John J. (1990). Back to the Future: Instability in Europe after the Cold War. *International Security*. Vol. 15, No. 1 (Summer, 1990), pp. 5-56. DOI: 10.2307/2538981
- Mearsheimer, John J. (2014). *The Tragedy of Great Power Politics*. Updated Edition. New York: W. W. Norton & Company.
- Moskowitz, Eric and Lantis, Jeffrey S. (2004). Conflict in the Balkans. I Inderfurth, Karl F. and Johnson, Loch K. (Edt) *Fateful Decisions: Inside the National Security Council*. New York and Oxford: Oxford University Press.
- Mønnesland, Svein. (2006). *Før Jugoslavia og etter*. Oslo: Sypress forlag.

Nelan, Bruce. (1999). *Into the Fire*. Time Magazine, 29. Mars 1999.

Kilde: <http://edition.cnn.com/ALLPOLITICS/time/1999/03/29/kosovo.html>

Norris, John. (2005). *Collision Course. NATO, Russia, and Kosovo*. Westport, CT: Praeger.

North Atlantic Treaty Organization (NATO). (1999). The Situation in and around Kosovo.

NATO Press Release M-NAC1(99)51, 12. April 1999.

Kilde: http://archives.nato.int/uploads/r/null/1/4/145107/M_NAC_1_99_51_ENG.pdf

Nye, Joseph Jr. (1999). Redefining the National Interest. *Foreign Affairs*. Vol. 78, No. 4, pp. 22-35.

Nye, Joseph Jr. (2000). The US and Europe: Continental Drift? *International Affairs*. Vol. 76, No. 1, pp. 51-59.

Palmer, Robert Roswell & Colton, Joel. (1995). *A History of the Modern World. Since 1815*. 8th Edition. New York: McGraw-Hill, Inc.

Parmentier, Guillaume. (2000). Redressing NATO's Imbalances. *Survival*. Vol. 42, No. 2, pp. 96-112. DOI: 10.1093/survival/42.2.96

Partos, Gabriel. (2001). Perceptions in the Former Yugoslav Republics. I Buckley, Mary og Cummings, Sally N. (2001). *Kosovo. Percetions of War and It`s Aftermath*. New York: Contonuum.

PBS. (1999). *Frontline, Interview with Ivo Daalder*. Public Broadcasting Service. Kilde: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/kosovo/interviews/daalder.html>

Perry, William og Carter, Ashton. (1999). *Preventive Defence. A New Security Strategy for America*. Washington, DC.: Brookings Institution Press.

Power, Samantha. (2002). *A Problem from Hell. America and the Age of Genocide*. New York: HarperCollins.

Priest, Dana. *A Decisvie Battle That Never Was*. The Washington Post, 19. september 1999.

Kilde: https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1999/09/19/a-decisive-battle-that-never-was/20db7254-a735-4fcc-bab9-e317d2dd1a1f/?utm_term=.b5295dc36d3b

Redd, Steven B. (2005). The Influence of Advisers and Decision Strategies on Foreign Policy Choices: President Clinton's Decision to Use Force in Kosovo. *International Studies Perspectives* (2005) 6, pp. 129-150.

-
- Richardson, Louise. (2001). A Force for Good in the World: Britain's Role in the Kosovo Crisis. I Martin, Pierre og Brawley, Mark R. (Ed) (2001). *Alliance Politics, Kosovo, and NATO's War: Allied Force or Forced Allies?* New York: Palgrave Macmillan.
- Richie, Sebastian. (2002). Britain and NATO Strategy during the Kosovo Conflict. I Cox, Sebastian og Gray, Peter. (2002). *Air Power History. Turning Poinys from Kitty Hawk to Kosovo*. Oxon: Frank Cass Publishers.
- Roberts, Adam. (1999). NATO's "Humanitarian War" over Kosovo. *Survival*, vol. 41, no. 3, Autumn 1999, pp. 102-123.
- Rueschemeyer, Dieterich. (2003). Can One or Few Cases Yield Theoretical Gains? I Mahoney, J. & Rueschemeyer, D. (Eds.) *Comparative Historical Analysis in the Social Science*. Cambridge, MA: Cambridge University Press
- Schelling, Thomas C. (1966). *Arms and Influence*. Connecticut: Greenwood Press, Publishers.
- Scmitt, Eric. (1999). *Legislators Told Air Plan Needs Time*. New York Times, 16. april 1999. Kilde: <http://www.nytimes.com/1999/04/16/world/crisis-in-the-balkans-the-strategy-legislators-told-air-plan-needs-time.html>
- Singh, Robert. (2001). Perceptions in the Former Yugoslav Republics. I Buckley, Mary og Cummings, Sally N. (2001). *Kosovo. Percetions of War and It's Aftermath*. New York: Contonuum.
- Steele, Jonathan. (1998). *Learning to Live with Milosevic*. Transitions Online, 15. September 1998. Kilde: <http://www.tol.org/client/article/5384-learning-to-live-with-milosevic.html?print>
- Secretary of State for Defence. (1998). *Strategic Defence Review*. July 1998. London: Her Majesty's Stationary Office
- Smith, Mark. (2009). *The Kosovo Conflict: U.S. Diplomacy and Western Public Opinion*. University of Southern California. Center on Public Diplomacy, Paper 3, 2009. Kilde: <https://uscpublicdiplomacy.org/sites/uscpublicdiplomacy.org/files/useruploads/u35361/2009%20Paper%203.pdf>
- Stromseth, Jane. (2003). Rethinking Humanitarian Intervention: the Case for Incremental Change. I Holzgrefe, J. L. og Keohane, R. O. (2003). *Humanitarian Intervention. Ethical, Legal; and Political Dilemmas*. Cambridge: Cambridge University Press.

The Independent International Commission on Kosovo (IICK). (2000). *The Kosovo Report. Conflict. International Response. Lessons Learned*. New York: Oxford University Press

Thies, Wallace j. (2003). Compellence Failure or Coercive Success? The Case of NATO and Yugoslavia. *Comparative Strategy*, Vol. 22, NO. 3, pp. 243-267.

DOI: 10.1080/01495930390215171

Thusu, Daya Kishan. (2000). Legitimizing «Humanitarian Intervention»? CNN, NATO and the Kosovo Crisis. *European Journal of Communication*, Vol. 15, No. 3, pp. 345-361.

FN. Sikkerhetsrådsresolusjon 1160, 1199, 1234. Kilde: <http://www.un.org/>

United States Information Agency (USIA). 1999. *Update: Global Reaction to Kosovo Crisis*. 28. april 1999. Kilde: https://www.phdn.org/archives/www.ess.uwe.ac.uk/Kosovo/Kosovo-Current_News122.htm

Walt, Stephen M. (1997). Why Alliances Endure or Collapse. *Survival*, Vol. 39/1. (Spring 1997) pp. 156-79.

Waltz, Kenneth N. (1993). The Emerging Structure of International Politics. *International Security*, Vol. 18, No. 2 (Fall, 1993), pp. 44-7. DOI: 10.2307/2539097

Wheeler, Nicholas. (2000). *Saving Strangers. Humanitarian Intervention in International Society*. New York: Oxford University Press.

Wintour, Patrick og Beauont, Peter. (1999). Revealed: the secret plan to invade Kosovo. *The Guardian*, 18. juli 1999. Kilde: <https://www.theguardian.com/world/1999/jul/18/balkans1>